

Inštitút pre výskum
práce a rodiny

Prevalencia násilia páchaného na deťoch vo verejnej mienke na Slovensku

*Kvetoslava Repková
Milan Fico*

Čiastková správa z VÚ č. 2273
„Zisťovanie prevalencie násilia páchaného na detskej populácii v SR“

Bratislava, apríl 2013

Prevalencia násilia páchaného na deťoch vo verejnej mienke na Slovensku

Zodpovedná riešiteľka: Kvetoslava Repková

Spoluriešiteľ: Milan Fico

Čiastková správa z výskumnej úlohy č. 2273

„Zisťovanie prevalence násilia páchaného na detskej populácii v SR“

Bratislava, apríl 2013

Výskumná úloha (č. 2273)

Zisťovanie prevalencie násilia páchaného na detskej populácii v SR (Survey on prevalence of child violence in Slovakia)

Čiastkový výstup: *Prevalencia násilia páchaného na deťoch vo verejnej mienke na Slovensku (Prevalence of child violence in public opinion in Slovakia)*

Zadávatel' úlohy

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR, Odbor stratégie sociálnej ochrany detí a rodiny

Autori

doc. PhDr. Kvetoslava Repková, CSc.

Mgr. Milan Fico

Uloženie výstupu

Inštitút pre výskum práce a rodiny, Župné nám. 5-6, 812 41 Bratislava

Forma archivácie

printová a elektronická

Počet výtlačkov: 7

Anotácia

Čiastková správa sprostredkováva výsledky prieskumu verejnej mienky zameraného na problematiku rozšírenosti násilia páchaného na detskej populácii do 18 rokov veku na Slovensku a jeho jednotlivých foriem (telesného a psychického týrania, sexuálneho zneužívania a zanedbávania). Zber údajov sa uskutočnil v decembri 2012 ako súčasť multi-klientskeho prieskumu OMNIBUS. V úvodnej časti autorka a autor sprostredkovávajú sociálno-politický kontext prieskumu, predstavujú násilie na deťoch ako ľudsko-právnu agendu riešenú na celosvetovej (OSN), európskej (Rada Európy) a národnej úrovni (Národná stratégia ochrany detí pred násilím). Predstavujú výskum ako súčasť integrovanej stratégie proti násiliu a jeho základné terminologické portfóliu. Nosnú časť práce tvorí informácia o prieskume – jeho metodologickom dizajne, otázkach a výsledkoch. Na záver je zaradená diskusia k vybraným výsledkom.

Key words

Násilie, telesné a psychické týranie, sexuálne zneužívanie, zanedbávanie

Summary

The interim report presents results of survey focused on prevalence of violence against children aged up to 18 and its single forms (physical violence, mental violence, sexual abuse, negligent treatment) in public opinion of adult Slovaks. Data were gathered in December 2012 as a part of the multi-clients survey OMNIBUS. In the introductory part a political context is presented (at UN, Council of Europe and national levels). The authors consider research as a relevant part of the integral strategy against child violence and subsequently, its terminological portfolio. As a core part of the report an information about the survey design and its results are placed. In the final part some survey results are discussed.

Key words

Violence, physical violence, mental violence, sexual abuse, negligent treatment.

Obsah

Kontext	10
1 Násilie na deťoch ako ľudsko - právna agenda	11
2 Výskum ako súčasť integrovanej stratégie proti násiliu	13
3 Vybrané terminologické otázky	14
4 Prieskum – dizajn a otázky	18
4.1 Základná informácia o respondentoch/tkách	18
4.2 Výsledky prieskumu	19
4.2.1 Rozšírenosť násilia páchaného na deťoch vo verejnej mienke	19
4.2.2 Rozdiely v názoroch na rozšírenosť násilia páchanom na deťoch podľa socio-demografických ukazovateľov	27
5 Diskusia k vybraným zisteniam a záver	61
Prílohy	68

Zhrnutie základných zistení

Východiská

- Násilie páchané na deťoch je súčasťou ľudsko-právnych dokumentov.
- Potrebná je integrovaná stratégia prevencie násilia páchaného na deťoch.
- Nevyhnutnou podmienkou presadzovania integrovanej stratégie je výskum a tvorba údajovej základne.

Všeobecná rozšírenosť násilia na deťoch (na základe prieskumu)

- Reprezentatívneho prieskumu sa zúčastnilo celkovo 1 034 dospelých ľudí, z toho 48,4% mužov.
- Násilie páchané na deťoch je rozšírený fenomén. Vyše polovica respondentov prieskumu (takmer 54%) uviedla, že je veľmi alebo dosť rozšírené. Len približne 1% respondentov uviedlo, že sa nevyskytuje vôbec.
- Približne každý piaty respondent (necelých 22%) uviedol, že pozná vo svojom okolí dieťa/deti, ktoré boli vystavené niektorej forme násilného správania inej osoby. Postoj, že násilie na deťoch a jeho jednotlivé formy sú veľmi alebo dosť rozšírené, prezentuje však oveľa širší okruh respondentov (približne dvojnásobne viac ako iba tých, ktorí takéto dieťa/deti poznajú).
- Názor, že násilie na deťoch je veľmi alebo dosť rozšírené, sa vyskytuje oveľa častejšie, ako rozsah, v akom respondenti poznajú takéto deti – obeť násilia – vo svojom blízkom okolí (približne 50% : 20%).
- Rozsah všeobecnej prevalencie násilia páchaného na deťoch najviac korešponduje s rozsahom telesného a psychického týrania ako jeho formami. Najvýraznejšie prevalenčné odchýlky sú pri sexuálnom zneužívaní a zanedbávaní.
- Sexuálne zneužívanie je rozšírené podľa približne jednej štvrtiny respondentov (takmer 27%); zo všetkých otázok sa zároveň respondenti najčastejšie spontánne nevyjadrovali práve k tejto (vyše 16%). Ide zároveň o formu násilia, ktorá bola respondentmi najmenej reflektovaná. Výrazne najčastejšie je považované za rozšírené najmä zanedbávanie detí - podľa viac ako dvoch tretín respondentov (takmer 68%).
- Násilie páchané na deťoch pripúšťajú častejšie ženy, osoby strednej vekovej kategórie (35-54 rokov), s vyšším vzdelaním (stredoškolským s maturitou, príp. vysokoškolským), s pracovným zaradením v obchode a službách a v pozícii úradníkov a výkonných či tvorivých odborných pracovníkov. Za rozšírený fenomén ho považujú najčastejšie osoby z 3-členných domácností, rozvedené osoby, so strednou úrovňou mesačného príjmu, z malých obcí do 2-tisíc obyvateľov a zo Žilinského kraja; za rozšírenejší ho považujú osoby maďarskej národnosti.

Rozšírenosť telesného týrania detí

- Telesné týranie ako forma násilného správania je rozšírenejšie podľa žien ako mužov; osôb v strednom veku; so stredoškolským vzdelaním s maturitou; pracovníkov v službách a obchode,

v úradníckych pozíciách, u tvorivých odborných pracovníkov a študentov; podľa osôb z 3-členných domácností; slobodných; s mesačným príjmom domácnosti 601-850€; najčastejšie podľa osôb z malých obcí a zo Žilinského regiónu. Častejšie ho za rozšírený považujú osoby maďarskej národnosti.

Rozšírenosť psychického týrania detí

- Psychické týranie je veľmi alebo dosť rozšírené častejšie podľa žien; osôb v strednom veku; so stredoškolským vzdelaním s maturitou; pracovníkov v službách a obchode, v úradníckych pozíciách, u výkonných a tvorivých odborných pracovníkov; podľa osôb z 3-členných domácností; rozvedených; s mesačným príjmom domácnosti 851-1300€; najčastejšie podľa respondentov z menších obcí a z Trnavského a Žilinského regiónu. Častejšie ho za rozšírený považujú osoby maďarskej národnosti.

Rozšírenosť sexuálneho zneužívania detí

- Častejšie je rozšírené podľa žien; osôb v strednom veku; so stredoškolským vzdelaním s maturitou; pracovníkov v úradníckych pozíciách a kvalifikovaných manuálnych pracovníkov; podľa osôb z 3-členných domácností; rozvedených; s mesačným príjmom domácnosti 601-850€ a 1300€ a viac; je rozšírené častejšie podľa respondentov malých obcí, ale aj veľkých miest, najčastejšie z Trnavského a Žilinského regiónu. Častejšie ho za rozšírený považujú osoby maďarskej národnosti.

Rozšírenosť zanedbávania detí

- Pripúšťajú ho častejšie ženy; osoby v strednom veku; so stredoškolským vzdelaním s maturitou; pracovníci v službách a obchode, v úradníckych pozíciách, výkonní a tvoriví odborní pracovníci a osoby v domácnosti či na materskej dovolenke; ďalej osoby z 3- a 4-členných domácností; rozvedené; najčastejšie s mesačným príjmom domácnosti 851-1300€; osoby z najmenších obcí, ale aj väčších miest, najčastejšie zo Žilinského, Trnavského a Košického regiónu. Častejšie ho za rozšírený považujú osoby maďarskej národnosti.

Spontánne nevyjadrovanie sa k otázkam

- K otázke o rozšírenosti násilia a jeho jednotlivých foriem sa najčastejšie spontánne nevyjadrovali starší respondenti, respondenti so základným vzdelaním, zo single domácností, čomu zodpovedá aj najnižšia úroveň mesačného príjmu domácnosti.

Vplyv jednotlivých socio-demografických charakteristík

- Pri všetkých sledovaných otázkach (o všeobecnej rozšírenosti násilia, rovnako jeho jednotlivých foriem) bolo zaznamenaných najviac štatisticky významných vplyvov na názor ohľadom miery rozšírenosti týrania u formy psychického násilia (štyri faktory z deväť sledovaných). Najmenej faktorov to bolo naopak u sexuálneho zneužívania (jeden z deviatich sledovaných). Najčastejšie štatisticky významne diferencoval populáciu ohľadom miery rozšírenosti týrania kraj (vo všetkých formách násilia páchanom na deťoch). Naopak, štatisticky významný vplyv veku, zamestnaneckého statusu a národnosti sa nepreukázal ani u jednej zo sledovaných foriem násilia.

Executive summary

Starting points

- The child violence agenda is a relevant part of human rights documents.
- Integrated strategy to prevent child violence is necessary.
- Research and data collection are considered as a condition for an enforcement of the such integrated strategy.

Prevalence of child violence (based on public opinion survey)

- Totally of 1 034 persons 18+, out of which 48,4% were men, took place in the survey.
- Child violence is a widespread phenomenon. More than a half of respondents (almost 54%) pointed out that it is very or fairly widespread problem. Only according ca 1% of respondents it is not existing phenomenon.
- Almost 22% respondents pointed out they know a child/children who has/ve been facing some form of child violence. Those who know such child/children more often pointed out that child violence and its single forms are very or fairly widespread.
- Prevalence of the general child violence corresponded mainly with prevalence of physical and mental violence as forms of the child violence. The strongest deviations have been recorded with prevalence of sexual abuse and negligent treatment as forms of the child violence.
- According a quarter of respondents (ca 27%) a sexual abuse is very or fairly widespread. Respondents more often have not spontaneously offered any answer to the question referring just this violence form (over 16%). Most widespread form of child violence is neglect or negligent treatment of child/children. According almost 68% of respondents it is very or fairly widespread phenomenon.
- Child violence is widespread more often by women, middle – aged people (35-54 years), the higher educated, people working in services, as officers or creative workers; by people from households with three members; divorced; from middle income households; from small municipalities (up to two thousands residents) and from Zilina region. Respondents of Hungarian nationality consider it, in comparisson to Slovakian ones, more often as widerspread.

Prevalence of physical violence

- Physical violence is more widespread by women, by middle-aged and middle-educated people; people working in services, as officers or creative workers and students; by people from households with three members; single; from middle income households; from small municipalities and from Zilina region. Respondents of Hungarian nationality consider it, in comparisson to Slovakian ones, more often as widerspread.

Prevalence of mental violence

- Mental violence is more widespread by women, by middle-aged and middle-educated people; people working in services, as officers or creative workers; by people from households with three members; divorced; from higher income households; from small municipalities and from Trnava and Zilina regions. Respondents of Hungarian nationality consider it, in comparison to Slovakian ones, more often as widespread.

Prevalence of sexual abuse

- Sexual abuse is more widespread by women, by middle-aged and middle-educated people; people working as officers or qualified manual workers; by people from households with three members; divorced; from higher income households; from small municipalities, even so from bigger cities and by respondents from Trnava and Zilina regions. Respondents of Hungarian nationality consider it, in comparison to Slovakian ones, more often as widespread.

Prevalence of neglect or negligent treatment

- Neglect or negligent treatment is more widespread by women, by middle-aged and middle-educated people; people working in services, as officers or creative workers and inactive people in households; by people from households with three or four members; divorced; from higher income households; from small municipalities, even so from bigger cities and by respondents from Zilina, Trnava and Kosice regions. Respondents of Hungarian nationality consider it, in comparison to Slovakian ones, more often as widespread.

Prevalence of no answers to questions

- Older respondents (aged 55+), low educated, from single and low income household were those who more often offered spontaneously no answers to the survey questions.

Impact of selected socio-demographic characteristics

- In all the surveyed questions (about the general prevalence of violence, as well its various forms) were recorded most statistically significant effects on the rate of prevalence for psychological violence (four of nine factors observed). At least it was the other factors in sexual abuse (one of nine monitored). Most often significantly differentiate population region (in all forms of violence against children). Conversely - in neither case did not show a statistically significant effect of age, employment status and ethnicity.

Kontext

Dňa 11. októbra 2012 prijal Výbor pre deti a mládež Rady vlády SR pre ľudské práva, národné menšiny a rodovú rovnosť uznesenie č. 21, v ktorom sa odporúča, aby vláda SR prijala *Národnú stratégiu na ochranu detí pred násilím*; aby bol minister práce, sociálnych vecí a rodiny SR poverený koordináciou prípravy a realizáciou stratégie; a aby boli vytvorené podmienky pre zabezpečenie realizácie úloh z toho vyplývajúcich.

Prijatie odporúčania podporila aj Analýza OZ Náruč – Pomoc deťom *Situácia v oblasti ochrany detí pred násilím z pohľadu MVO zameranej na poskytovanie pomoci týraným, zneužívaným a zanedbávaným deťom*¹, v ktorej sa konštatuje, že poskytovatelia služieb opakovane narážajú na obmedzenia systémovej povahy, ktoré im bránia účinne pomáhať deťom – obetiam násilia. Za jedno z najzávažnejších systémových obmedzení považujú absenciu národnej stratégie na ochranu detí pred násilím, s čím súvisí aj absencia posúdenia reálnej miery závažnosti problému týrania a zneužívania detí v SR, čo nie je možné bez relevantného výskumu.

Závery rokovania výboru významnejšie podnietili záujem o výskum prevalencie násilia páchaného na deťoch, čo sa bezprostredne premietlo do Kontraktu medzi MPSVR SR a Inštitútom pre výskum práce a rodiny na rok 2013, do ktorého bola zaradená aj výskumná úloha pod názvom *Zisťovanie prevalencie násilia na detskej populácii v SR* (VÚ č. 2273). Jej primárnym zámerom je zmapovať rozsah rozšírenosti jednotlivých foriem násilia páchaného na deťoch cez ich bezprostrednú alebo sprostredkovanú životnú skúsenosť detí.

Napriek autentickosti a nezastupiteľnosti takejto optiky a zdroja informácií sme si ako realizačný tím od počiatku uvedomovali, že zachytáva len jeden aspekt uvedeného fenoménu a že pre prijatie účinných opatrení je nevyhnutné skúmať aj to, ako naň nahliada dospelá populácia. Dospelé osoby sú totiž nielen páchatelmi násilia na deťoch, ale aj kľúčovými adresátmi opatrení, ktorými ho možno eliminovať či preventovať. Preto sme v spolupráci s firmou FOCUS zaradili v decembri 2012 v rámci multi - klientskeho prieskumu Omnibus niekoľko otázok zameraných na názory dospelaj populácie SR k miere rozšírenosti jednotlivých foriem násilia na deťoch do 18 rokov veku. V prekladanom čiastkovom výstupe sprístupňujeme výsledky tohto prieskumu, ktoré budú v následnej výskumnej činnosti slúžiť na vytvorenie komplexnejšieho obrazu o prevalencii násilia páchaného na detskej populácii v SR ako základu pre formovanie východísk a úloh strategického dokumentu zameraného na jeho prevenciu.

¹ Dostupné online [11.2.2013]: <http://www.employment.gov.sk/vybor-pre-deti-a-mladez-zasadnutia.html>

1 Násilie na deťoch ako ľudsko - právna agenda

Problematika násilia páchaného na deťoch tvorí súčasť opatrení, ktorými sa chránia fundamentálne práva detí, preto je svojou povahou ľudsko-právnu agendou. Ako taká je explicitne obsiahnutá v čl. 19 OSN **Dohovoru o právach dieťaťa**²:

„Štáty, ktoré sú zmluvnou stranou Dohovoru, robia všetky potrebné zákonodarné, správne, sociálne a výchovné opatrenia na ochranu detí pred akýmkoľvek telesným alebo duševným násilím, urážaním alebo zneužívaním, vrátane sexuálneho zneužívania, zanedbávaním alebo nedbanlivostným zaobchádzaním, trýznením alebo vykorisťovaním počas doby, keď sú v starostlivosti jedného alebo dvoch rodičov, zákonných zástupcov alebo akýchkoľvek iných osôb starajúcich sa o dieťa“. (čl. 19 ods.1)

„Tieto ochranné opatrenia zahŕňajú podľa potreby účinné postupy na vytvorenie sociálnych programov zameraných na poskytnutie nevyhnutnej podpory dieťaťu a tým, ktorým sa zverilo, ako aj iné formy prevencie. Na účely zistenia, oznámenie, postúpenia, vyšetrovania, liečenia a následné sledovanie uvedených prípadov závažného zaobchádzania s deťmi zahŕňajú takisto podľa potreby postupy pre zásahy súdnych orgánov“. (čl. 19 ods.

2)

Uznanie skutočnosti, že osoby so zdravotným postihnutím, teda aj deti so zdravotným postihnutím, sa môžu nachádzať vo zvýšenom riziku násilia zo strany iných osôb, viedlo k osobitnému rozpracovaniu záväzkov ich ochrany aj v najnovšom ľudsko-právnom dokumente, ktorým je OSN **Dohovor o právach osôb so zdravotným postihnutím**³.

„Zmluvné strany prijímú všetky nevyhnutné opatrenia, ktorými zabezpečia deťom so zdravotným postihnutím plné využívanie všetkých ľudských práv a základných slobôd na rovnakom základe s ostatnými deťmi“. (čl. 7 ods.

1)

„Zmluvné strany prijímú všetky príslušné legislatívne, správne, sociálne, vzdelávacie a iné opatrenia na ochranu osôb so zdravotným postihnutím tak doma, ako aj mimo domova, pred všetkými formami vykorisťovania, násilia a zneužívania, a to aj so zreteľom na ich rodový aspekt“. (čl. 16 ods.1)

Výbor pre práva dieťaťa OSN prijal v apríli 2011 **Všeobecné odporúčanie č. 13 (2011)** osobitne zamerané na **Právo dieťaťa na ochranu pred všetkými formami násilia** (General comment: The right of the child to freedom from all forms of violence). Cieľom odporúčania je:

- podporiť členské štáty v chápaní ich povinností vyplývajúcich z článku 19 Dohovoru o právach dieťaťa,

² V súlade s Oznámením Federálneho ministerstva zahraničných vecí č. 104/1991 Dohovor nadobudol pre Českú a Slovenskú Federatívnu Republiku platnosť dňom 6. februára 1991.

³ V súlade s Oznámením MZV SR č. 317/2010 Dohovor nadobudol pre SR platnosť dňom 25. júna 2010.

- načrtnúť legislatívne, právne, administratívne, sociálne a vzdelávacie opatrenia, ktoré majú štáty prijať,
- prekonať izolované, fragmentované a reaktívne iniciatívy, ktoré majú na elimináciu všetkých foriem násilia páchaného na deťoch len obmedzený preventívny účinok,
- podporiť holistický prístup k napĺňaniu záväzkov vyplývajúcich z čl. 19 Dohovoru,
- vytvárať koordinovaný rámec pre elimináciu násilia prostredníctvom komprehenzívnych opatrení založených na právach dieťaťa pri poskytovaní starostlivosti,
- podporiť záväzky všetkých zúčastnených strán k rýchlemu napĺňaniu článku 19 Dohovoru.

Odstránenie všetkých foriem násilia na deťoch sa stalo aj jedným z piatich strategických cieľov a oblastí záujmu formulovaných v rámci **Návrhu Stratégie Rady Európy o právach dieťaťa (2012-2015)**⁴. Táto sa opiera aj o **Odporúčanie CM/Rec(2009) 10** Výboru ministrov RE z novembra 2009 **Integrovaná stratégia proti násiliu** a o jeho Dodatok č. 1 upravujúci **Politické usmernenie Rady Európy pre integrované národné stratégie na ochranu detí pred násilím**⁵.

Operatívne zásady tvorby integrovanej stratégie proti násiliu

- násilie páchané na deťoch má viacero rozmerov; potrebné je holistické posúdenie okolností násilnej udalosti na základe ich vzájomnej závislosti;

-predchádzanie násiliu vyžaduje medzisektorovú spoluprácu a koordináciu;

-násilie páchané na deťoch si vyžaduje integrovaný (systémový, holistický) prístup, teda posúdenie faktorov z rôznych kategórií (kultúrne, psychologické, pedagogické, behaviorálne, telesné, politické, socio-ekonomické, atď);

-multilaterálny prístup znamená zodpovednosť presahujúcu štátne orgány a ich služby, a zahŕňa všetkých členov spoločnosti (budovanie partnerstiev medzi rodinami a štátom, formovanie dialógu s deťmi).

Uznanie problematiky násilia páchaného na deťoch ako ľudsko právnej agendy sa postupne premieta aj do dokumentov na národnej úrovni. Nejde pritom len o plánovanú Národnú stratégiu ochrany detí pred násilím, ale aj o pripravovaný dokument **Národný akčný plán pre deti 2013-2017**, ktorý bol v čase prípravy tejto správy v schvaľovacom procese.

⁴ Dostupné online[13.2.2013]:

<http://www.google.sk/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=4&ved=0CEAQFjAD&url=http%3A%2F%2Fwww.employment.gov.sk%2Fznenie-prveho-navrhu-strategie-re-o-pravach-dietata-2012-2015-jul-2011.pdf&ei=BZYbUcnZMMYJhQekiYDwCA&usg=AFQjCNFqxqehasT2-s6zRH-zZlfZLpdpyug&bvm=bv.42261806,d.ZG4>

⁵Dostupné online [13.2.2013]:

<http://www.google.sk/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CDAQFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.employment.gov.sk%2Fusmernenia-o-integrovaných-narodných-strategiach-na-ochranu-deti-pred-nasilim.pdf&ei=W5UbuCCZEcyRhQe1yIHodw&usg=AFQjCNESOTZV8GRdNPNn1k2LTv3adG5cfA&bvm=bv.42261806,d.ZG4>

2 Výskum ako súčasť integrovanej stratégie proti násiliu

Súčasťou integrovanej stratégie je aj oblasť *Výskumu a tvorby údajovej základne*, pričom sa očakáva prijatie *národného plánu výskumu*, ktorý predstavuje, v súlade s dokumentom, najvhodnejší spôsob presadzovania integrovaného a systematického prístupu k zberu, analýze a rozširovaniu údajov a výskumu. V rámci národného plánu výskumu sa očakáva:

- príprava základnej štúdie násilia na deťoch ako základu pre strategické plánovanie,
- realizovať na základe dôvery rozhovory priamo s deťmi s cieľom určiť ich skutočné skúsenosti s násilím,
- realizovať longitudinálny výskum príčin násilia a vzájomnej závislosti jeho jednotlivých foriem,
- vypracovanie harmonizovanej metodológie so spoločnou skupinou ukazovateľov umožňujúcej identifikáciu skupín zraniteľných detí,
- výskum rizík hroziacich deťom cez internet a toho, ako sa tieto riziká menia a ako sú zmierňované intervenciami,
- výskum ochranných faktorov, predovšetkým mechanizmov odolnosti detí,
- prieskumy dospelých a detských páchatelov násilia s cieľom vypracovať kritériá a parametre pre ich posudzovanie a terapiu,
- výskum zameraný na to, čo funguje v oblasti ochrany detí pred násilím a v oblasti hodnotenia odoziev na programy a služby, vrátane kritérií kvality.

V oblasti štatistického monitorovania sa očakáva:

- pravidelné monitorovanie násilia na deťoch na národnej, regionálnej a miestnej úrovni vo všetkých prostrediach a na základe stanovenej metodológie; údaje spracovávať na základe pohlavia, veku, formy násilia, typu domácnosti (mestská, vidiecka), charakteristík rodiny, úrovne vzdelania, národnostného, sociálneho a etnického pôvodu,
- zber kvalitatívnych a kvantitatívnych údajov o dĺžke a výsledkoch súdnych konaní, vrátane opatrení poskytnutých detským obetiam násilia.

3 Vybrané terminologické otázky

Každý vyššie uvedený dokument ponúka základný glosár pojmov v oblasti násilia páchaného na deťoch a jeho foriem⁶. Pre účely nášho výskumu sme primárne vychádzali z glosára použitého vo Všeobecnom odporúčaní č. 13 (2011) osobitne zameranom na *Právo dieťaťa na ochranu pred všetkými formami násilia*, ktorý prijal Výbor pre práva dieťaťa OSN v apríli 2011.

3.1 Východiskové prierezové pojmy

- *Starajúce sa osoby (Caregivers)*

- Každá osoba mladšia ako 18 rokov by mala byť v „starostlivosti niekoho“.
- Sú to rodičia, opatrovníci alebo iné osoby, ktoré sa starajú o dieťa; osoby profesionálne zapojené do vzdelávania dieťaťa a do voľnočasových aktivít; osoby v inštitucionálnej starostlivosti; štát.

- *Prostredia starostlivosti (care settings)*

Miesta, kde dieťa trávi čas pod dohľadom „permanentne“ sa starajúcich osôb:

- Primárne sa starajúcich osôb (rodičia, opatrovníci) – rodina, doma.
- Dočasne sa starajúcich osôb (učitelia, vedúci detských a mládežníckych skupín, zamestnanci/kyne zariadení) - školy, školské zariadenia, kultúrne a rekreačné zariadenia, náboženské inštitúcie; zariadenia rezidenčnej starostlivosti.
- Komunity, spoločenstvá, susedstvá, útulky, náhradné umiestnenie dieťaťa v čase konfliktu či prírodnej katastrofy.

3.2 Prehľad foriem násilia

- **Zanedbávanie alebo nedbanlivé zaobchádzanie (*neglect or negligent treatment*)**

Ide o nedostatočné uspokojovanie fyzických a psychických potrieb detí, ich ochrany pred nebezpečenstvom alebo o poskytovanie služieb potrebných pre dieťa. Má viacero podôb:

- *Telesné (fyzické) zanedbávanie* (nedostatok ochrany dieťaťa pred telesným ohrozením/nebezpečenstvom, vrátane nedostatku dohľadu; chýbanie dostatku stravy, oblečenia, základnej zdravotnej starostlivosti, ale aj primeraného bývania).
- *Psychické alebo citové zanedbávanie* (nedostatok emocionálnej podpory alebo lásky, trvalý nezáujem o dieťa, nevšímanie si ho, „psychologická nedostupnosť“ opatrujúcej osoby pre dieťa, vystavovanie dieťaťa násiliu, drogám alebo zneužívaniu alkoholu zo strany intímneho partnera)

⁶ Pre informáciu uvádzame ešte link na glosár, ktorý používa Svetová zdravotnícka organizácia. Dostupné online [13.2.2013]:: http://www.helpguide.org/mental/child_abuse_physical_emotional_sexual_neglect.htm

- *Zanedbávanie telesného alebo mentálneho zdravia dieťaťa* (vrátane základnej zdravotnej starostlivosti).
- *Zanedbávanie vzdelávacích potrieb dieťaťa* (nezabezpečenie všetkých náležitostí súvisiacich s plnením povinnej školskej dochádzky).
- *Opustenie dieťaťa* (napr. preto, že má zdravotné postihnutie alebo bolo narodené mimo manželstva).

- ***Psychické týranie (Mental violence)***

Ide o psychické zlé zaobchádzanie, duševné, verbálne a emocionálne týranie alebo zanedbávanie, ktoré môže obsahovať napr. :

- zraňujúce interakcie s dieťaťom, že nie je plnohodnotné, že je nechcené;
- odmietanie , izolovanie, ignorovanie dieťaťa, favorizovanie jedného dieťaťa pred druhým;
- odmietanie emocionálnej reakcie, zanedbávanie duševného zdravia dieťaťa, ale aj jeho zdravotných a vzdelávacích potrieb;
- inzultovanie, ponižovanie, zosmiešňovanie dieťaťa a jeho prežívania;
- vystavovanie domácemu násiliu;
- izoláciu alebo zdržiavanie v ponižujúcich podmienkach;
- psychické šikanovanie a vystavovanie rozličným rituálom zo strany dospelých alebo iných detí, vrátane využívania IKT (napr. cez mobily alebo internet).

- ***Telesné/Fyzické týranie (Physical violence)***

Ide o týranie vedúce často až k smrti dieťaťa. Jeho prejavmi sú napr.:

- všetky formy telesných trestov, mučenia, krutostí, nehumánneho a degradujúceho zaobchádzania s dieťaťom (telesným trestom sa rozumie akýkoľvek trest, pri ktorom sa používa fyzická sila za účelom spôsobiť nejaký stupeň, aj keď ten najnižší, bolesti alebo diskomfortu – napr. tresty rukou alebo iným predmetom, ale aj kopance, ťahanie za vlasy, za uši, nútenie do neprijemných pozícií, pálenie, či nútenie konzumovať niečo),
- fyzické šikanovanie a iné rituály zo strany dospelých alebo iných detí,
- vynútená sterilizácia u dievčat so zdravotným postihnutím,
- „maskované“ týranie, napr. podávaním elektrošokov za účelom kontrolovať správanie dieťaťa,
- úmyselné poškodenie dieťaťa za účelom žobrania (na ulici alebo kdekoľvek inde).

- ***Sexuálne zneužívanie alebo vykorisťovanie (Sexual abuse and exploitation)***

Obsahuje:

- nútenie dieťaťa angažovať sa v akýchkoľvek nezákonných a psychicky zraňujúcich sexuálnych aktivitách,
 - využívanie dieťaťa pre účely komerčného sexuálneho vykorisťovania (zarábanie na dieťati),
 - využívanie detí v audio vizuálnych prezentáciách,
 - detská prostitúcia, sexuálne „otroctvo“ a vykorisťovanie a turizmus, obchodovanie s deťmi v krajine i mimo krajiny na sexuálne účely a nútené manželstvá.
- ***Mučenie a nehumánne alebo degradujúce správanie alebo tresty (Torture and inhuman or degrading treatment or punishment)***

Obsahuje násilie voči deťom vo všetkých jeho formách za účelom získať priznanie; donútiť ho k nezákonnému správaniu alebo k tomu, čo samo nechce. Najčastejšie sa ho dopúšťajú úradníci, zamestnanci/kyne v rezidenčnej starostlivosti či osoby, ktoré majú nad dieťaťom silu/moc. Obeťami sú najčastejšie marginalizované, opustené deti, deti na ulici.

- ***Násilie medzi deťmi (Violence among children)***

Obsahuje fyzické, psychické a sexuálne násilie, šikanovanie vyvíjané deťmi (často skupinami detí) voči iným deťom, ktoré nezraňuje len momentálnu integritu obetí, ale má často dlhotrvajúce dopady na ich celkový vývoj, vzdelávanie a sociálnu integráciu. Aj keď sú agresormi samotné deti, zodpovednosť dospelých za prevenciu takéhoto správania je neodhateľná.

- ***Sebapoškodzovanie (Self-harm)***

Zahŕňa poruchy jedenia, užívanie návykových látok, sebazraňovanie, suicidálne myšlienky a správanie.

- ***Poškodujúca prax/praktika (Harmful practices)***

Zahŕňa napríklad:

- telesné tresty a iné mučivé a degradujúce formy trestov,
- ženské genitálne zmrzačenie,
- amputáciu, zväzovanie, zjazvovanie, pálenie,
- degradujúce rituály/obrady, testy panenstva, násilné kŕmenie,
- nútené a predčasné manželstvá,
- „odplaty“ za násilie, činy v „mene cti“,
- exorcizmus,
- trhanie zubov, odstraňovanie uvule.

- ***Násilie v médiách (Violence in the mass media)***

Ide o využívanie šokujúcich správ a udalostí k portrétovaniu stereotypného postoja a predsudkov voči deťom, najmä tým, ktoré pochádzajú zo znevýhodneného prostredia alebo sa inak obliekajú či správajú. Takéto stereotypy akoby legitimizovali následne trestajúce správanie a prístup rozličných autorít.

- ***Násilie prostredníctvom IKT (Violence through information and communications technologies)***

Ide o tieto vzájomne sa prekrývajúce oblasti:

- násilie vyvíjané na deťoch smerom k audiovizuálnym produkciám facilitovaným cez internet a iné IKT,
- proces tvorby, distribúcie, prezentácie či reklamovania fotografií alebo pseudofotografií či videí detí a zosmiešňovanie individuálneho dieťaťa alebo skupiny detí,
- deti ako užívatelia IKT (ako užívatelia informácií môžu byť vystavované nevhodným a poškodzujúcim reklamám, osobným informáciám, ponukám; v kontakte s inými cez IKT môžu byť šikanované, obťažované, navádzané a nútené k sexuálnym aktivitám, k poskytovaniu osobných informácií; ako aktéri môžu byť vtáňované do šikany a obťažovania iných, do hrania hier, ktoré poškodzujú ich ďalší vývoj, do gamblingu, hackingu, dokonca k terorizmu).

- ***Násilie voči právam dieťaťa zo strany inštitúcií a systému (Institutional and system violations of child rights)***

Ide o nedostatok prijatej alebo revidovanej legislatívy, o neadekvátnu implementáciu práva a iných podmienok a o nedostatočné opatrenia v oblasti materiálnych, technických a ľudských zdrojov a kapacít za cieľom identifikovať, preventovať a riešiť násilie na deťoch. Rovnako ide o nedostatok zdrojov k hodnoteniu, monitorovaniu a posudzovaniu progresu či o nedostatok aktivít na ukončenie násilia páchaného na deťoch.

4 Prieskum – dizajn a otázky

V decembri 2012 sme realizovali v spolupráci s firmou FOCUS (v rámci komplexnejšieho multi-klientskeho prieskumu OMNIBUS) krátky prieskum, v ktorom sme dospelým osobám položili tri otázky zamerané na ich postoje k rozšírenosti (teda nie na reálnu rozšírenosť!) násilia páchaného na deťoch v SR, s osobitným zameraním na jeho jednotlivé formy. Zaujímali sme sa o *rozšírenosť* telesného a psychického týrania detí, ich sexuálneho zneužívania a zanedbávania. V otázkach nebol explicitne obsiahnutý faktor prostredia (kde sa násilie uskutočňuje), ani bližšia identifikácia násilnej osoby (rodič, iná dospelá osoba, rovesník). Respondentov/tiek sme sa pýtali⁷:

(1) Do akej miery je podľa nich násilie páchané na deťoch vo veku do 18 rokov na Slovensku rozšírené?

(2) Či poznajú vo svojom okolí dieťa alebo deti, ktoré boli vystavené niektorej z foriem násilného správania?

(3) Do akej miery sú podľa nich na Slovensku rozšírené jednotlivé formy násilia páchaného na deťoch?

4.1 Základná informácia o respondentoch/tkách

Keďže prieskum bol realizovaný v rámci reprezentatívneho prieskumu verejnej mienky Omnibus, bola zabezpečená jeho reprezentatívnosť vo všetkých sledovaných charakteristikách. Frekvenčné tabuľky podľa jednotlivých premenných sú uvedené v prílohe č. 2, na tomto mieste uvádzame len sumarizujúcu informáciu.

Zhrnutie 1: Základná informácia o respondentoch/tkách prieskumu

- na otázky v prieskume odpovedalo celkovo 1034 respondentov/tiek vo veku 18-79 rokov, z toho 500 (48,4%) mužov a 534 (51,6%) žien,
- vyše polovica respondentov/tiek (56%) patrila do širokej vekovej škály 25-54 rokov,
- takmer v 38% boli zastúpení respondenti/tky s ukončenou strednou školou s maturitou, najmenej boli zastúpení respondenti/tky s ukončeným základným vzdelaním (15,4%),
- z hľadiska ekonomického statusu, najčastejšie šlo o dôchodcov/kyne (23,6%), následne o prevádzkových pracovníkov/čky v službách a obchode a o kvalifikovaných manuálnych pracovníkov/čky (po viac ako 12%),
- približne po štvrtine boli zastúpení respondenti/tky z domácností s dvomi, tromi a štyrmi členmi, pričom vyše polovica z nich (53,2%) mala status ženatý/vydatá,
- takmer každý tretí respondent/tka bol/a z obce do 2 tisíc obyvateľov, najčastejšie z Košického a Prešovského regiónu,
- čistý mesačný príjem domácnosti predstavoval u respondentov/tiek sumu od menej ako 200€ po viac ako 1 700€, v závislosti od počtu členov domácnosti. Jednočlenné domácnosti mali najčastejšie mesačný príjem 300-400€, dvojčlenné 650-750€, trojčlenné 900-1100€, štvorčlenné 1100-1200€ a päť- a viacčlenné príjem 1700€ a viac.

⁷ Plné znenie otázok aj s preambulou je uvedené v prílohe č. 1.

4.2 Výsledky prieskumu

V tejto kapitole predstavíme výsledky prieskumu podľa jednotlivých otázok. V prvej časti sa budeme zaoberať všeobecnými zisteniami o rozšírenosti násilia páchaného na deťoch a jeho jednotlivých foriem (bez skúmania rozdielov v rámci jednotlivých socio-demografických ukazovateľov). V základných frekvenčných tabuľkách uvedieme aj intervaly spoľahlivosti, na základe ktorých možno odhadnúť, v akom rozsahu sa vyskytujú podiely odpovedí v celkovej populácii 18-ročných a starších osôb na Slovensku u jednotlivých foriem násilia. V druhej časti budeme analyzovať rozloženie odpovedí na základe stanovených socio-demografických premenných.

4.2.1 Rozšírenosť násilia páchaného na deťoch vo verejnej mienke

Otázka č. 1

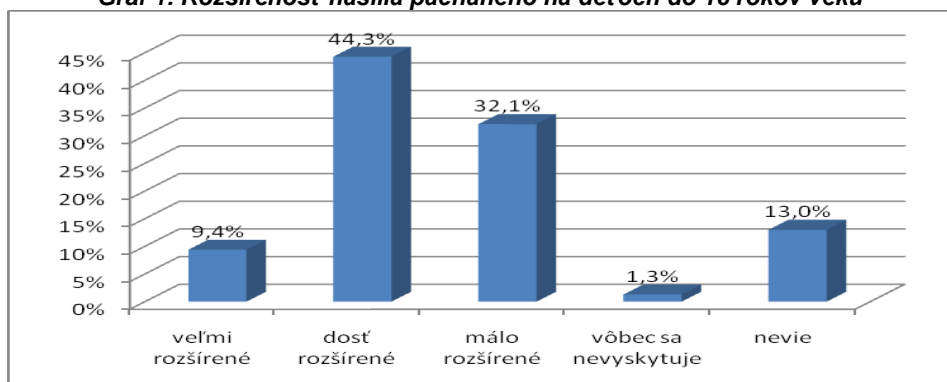
Podľa Vás, do akej miery je násilie páchané na deťoch vo veku do 18 rokov na Slovensku rozšírené?

1=veľmi rozšírené, 2=dosť rozšírené, 3=málo rozšírené, 4=vôbec sa nevyskytuje, 9=nevie⁸

Tab1

	frekvencia	validne percento	95% interval spoľahlivosti (dolná hranica)	95% interval spoľahlivosti (horná hranica)	kumulatívne percento
veľmi rozšírené	97	9,4	6,8	12,0	9,4
dosť rozšírené	458	44,3	39,9	48,7	53,7
málo rozšírené	332	32,1	28,0	36,2	85,8
vôbec sa nevyskytuje	13	1,3	0,3	2,3	87,0
nevie (spontánne)	134	13,0	10,0	16,0	100,0
spolu	1034	100,0			

Graf 1: Rozšírenosť násilia páchaného na deťoch do 18 rokov veku

⁸ V prípade prieskumu možnosť „nevie“ znamená, že respondent/tka sa k položenej otázke spontánne nevyjadril/a.

Respondenti⁹ v rôznej miere považovali násilie na deťoch za rozšírené. Vyše polovica z nich (53,7%) uviedla, že **násilie páchané na deťoch je na Slovensku veľmi alebo dosť rozšírené**. Podľa približne tretiny (32,1%) je tento negatívny jav len málo rozšírený a len približne 1% (13 osôb) uviedlo, že sa nevyskytuje vôbec. 13% respondentov sa spontánne k tejto otázke nevyjadrilo. Len veľmi malý podiel respondentov vyjadril názor, že násilie na deťoch sa nevyskytuje vôbec.

Následne nás zaujímalo, či respondenti poznajú vo svojom okolí dieťa alebo deti, ktoré boli vystavené niektorej z foriem násilného správania, t.j. či je fenomén detského násillia v ich životnej skúsenosti „personifikovaný“.

Otázka č. 2

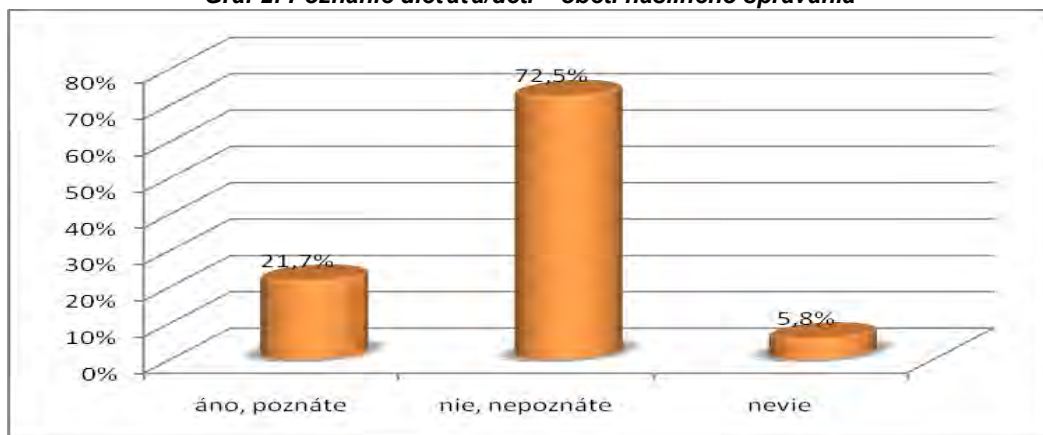
Poznáte vo svojom okolí dieťa alebo deti, ktoré boli vystavené niektorej z foriem násilného správania, teda telesnému alebo psychickému týraniu či sexuálnemu zneužívaniu, zanedbávaniu dieťaťa, kedy nemá dostatok primeranej starostlivosti?

1=áno, poznáte, 2=nie, nepoznáte, 9=nevie

Tab2

	frekvencia	validne percento	95% interval spoľahlivosti (dolná hranica)	95% interval spoľahlivosti (horná hranica)	kumulatívne percento
áno, poznáte	224	21,7	18,1	25,3	21,7
nie, nepoznáte	750	72,5	68,6	76,4	94,2
nevie (spontánne)	60	5,8	3,7	7,9	100,0
spolu	1034	100,0			

Graf 2: Poznanie dieťaťa/deti – obetí násilného správania

⁹ Všade tam, kde sa v nasledujúcom texte uvádzajú slová „respondent“, „respondenti“ v jednotlivých pádoch, myslia sa osoby mužského i ženského rodu.

Približne každý piaty respondent (21,7%) uviedol, že pozná takéto dieťa/deti. Aj keď ide o nezanedbateľné číslo, je nižšie, ako „nepersonifikovaný“ všeobecný názor na rozšírenosť násilného správania voči deťom. Znamená to, že názor na rozšírenosť násilia páchanom na deťoch nemusí byť sprevádzaná iba konkrétnou skúsenosťou z vlastného okolia, ale na jeho vznik môžu pôsobiť aj iné faktory. Výrazne najnižšie bola zastúpená kategória spontánneho nevyjadrenia sa k predmetnej otázke (5,8%).

Napokon sme sa zaujímali o otázku rozšírenosti konkrétnych foriem násilného správania voči detskej populácii, ktorá je kľúčová pre dizajnovanie politik zameraných na kuratívu, no najmä prevenciu v tejto oblasti.

Otázka č. 3

Teraz Vám postupne prečítam niektoré formy násilia páchaného na deťoch. Ku každej forme násilia prosím povedzte, do akej miery je podľa Vás na Slovensku rozšírené.

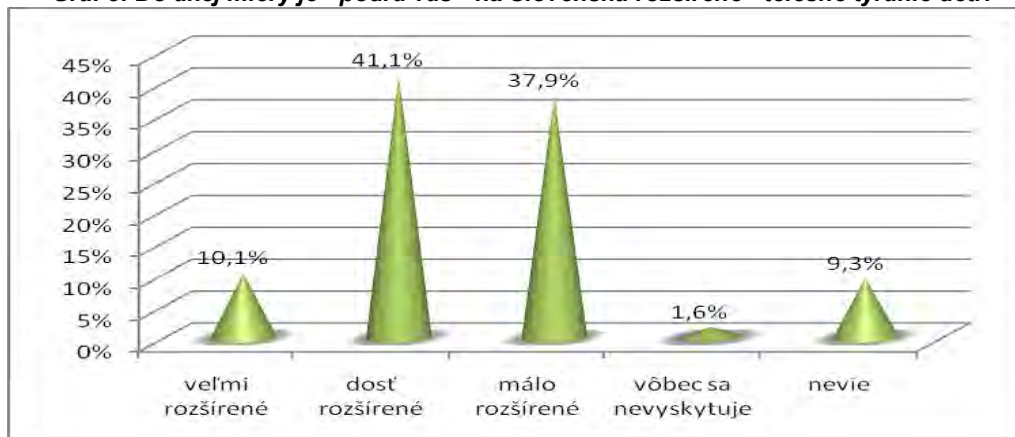
- A. Telesné týranie detí
- B. Psychické týranie detí
- C. Sexuálne zneužívanie detí
- D. Zanedbávanie detí

1=veľmi rozšírené, 2=dosť rozšírené, 3= málo rozšírené, 4= vôbec sa nevyskytuje, 9=nevie

Tab3: Telesné týranie

	frekvencia	validne percento	95% interval spoľahlivosti (dolná hranica)	95% interval spoľahlivosti (horná hranica)	kumulatívne percento
veľmi rozšírené	104	10,1	7,5	12,7	10,1
dosť rozšírené	425	41,1	36,8	45,4	51,2
málo rozšírené	392	37,9	33,6	42,2	89,1
vôbec sa nevyskytuje	17	1,6	0,5	2,7	90,7
nevie (spontánne)	96	9,3	6,7	11,9	100,0
spolu	1034	100,0			

Graf 3: Do akej miery je - podľa vás - na Slovensku rozšírené - telesné týranie detí?

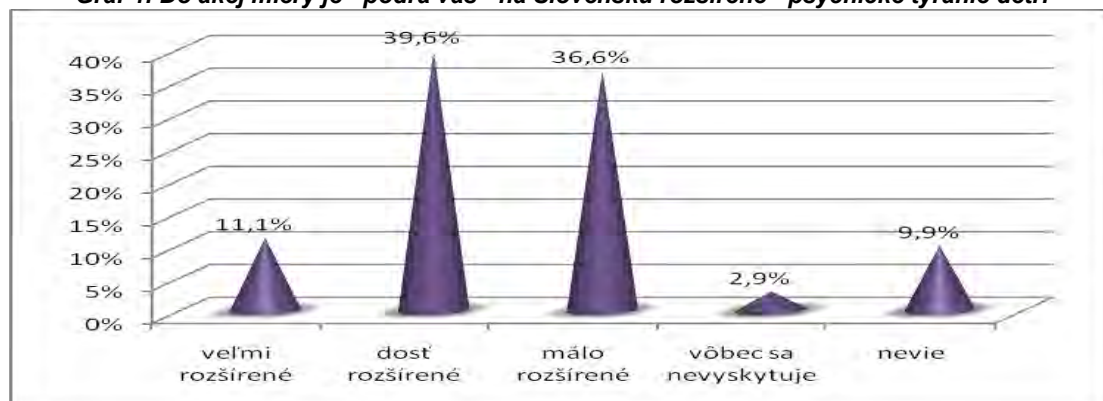

Podľa vyše polovice respondentov (**51,2%**) je na Slovensku telesné týranie detí do 18 rokov veku **veľmi** alebo **dosť rozšírené**. Necelých 40% uviedlo, že ide o málo rozšírený jav a takmer každý desiaty respondent sa k tejto otázke spontánne nevyjadril. Iba 17 respondentov (1,6%) uviedlo, že telesné týranie detí sa na Slovensku vôbec nevyskytuje.

Tab4: Psychické týranie

	frekvencia	validne percento	95% interval spoľahlivosti (dolná hranica)	95% interval spoľahlivosti (horná hranica)	kumulatívne percento
veľmi rozšírené	115	11,1	8,3	13,9	11,1
dosť rozšírené	409	39,6	35,3	43,9	50,7
málo rozšírené	378	36,6	32,4	40,8	87,2
vôbec sa nevyskytuje	30	2,9	1,4	4,4	90,1
nevie (spontánne)	102	9,9	7,3	12,5	100,0
spolu	1034	100,0			

Graf 4: Do akej miery je - podľa vás - na Slovensku rozšírené - psychické týranie detí?

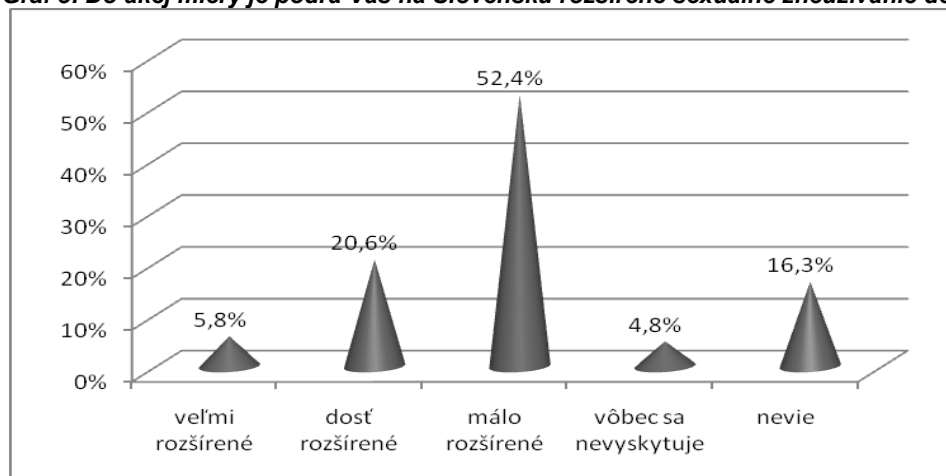

Výsledky o miere rozšírenosti psychického týrania detí boli veľmi podobné výsledkom o rozšírenosti telesného týrania. Za **veľmi** alebo **dost' rozšírené** považovalo psychické týranie celkovo **50,7% respondentov**. Podľa necelých troch percent sa takáto forma násilia voči deťom vôbec nevyskytuje a 10% respondentov sa k otázke spontánne nevyjadrilo.

Tab5: Sexuálne zneužívanie

	frekvencia	validné percento	95% interval spoľahlivosti (dolná hranica)	95% interval spoľahlivosti (horná hranica)	kumulatívne percento
veľmi rozšírené	60	5,8	3,7	7,9	5,8
dost' rozšírené	213	20,6	17,0	24,2	26,4
málo rozšírené	542	52,4	48,0	56,8	78,8
vôbec sa nevyskytuje	50	4,8	2,9	6,7	83,7
nevie (spontánne)	169	16,3	13,0	19,6	100,0
spolu	1034	100,0			

Graf 5: Do akej miery je podľa Vás na Slovensku rozšírené sexuálne zneužívanie detí

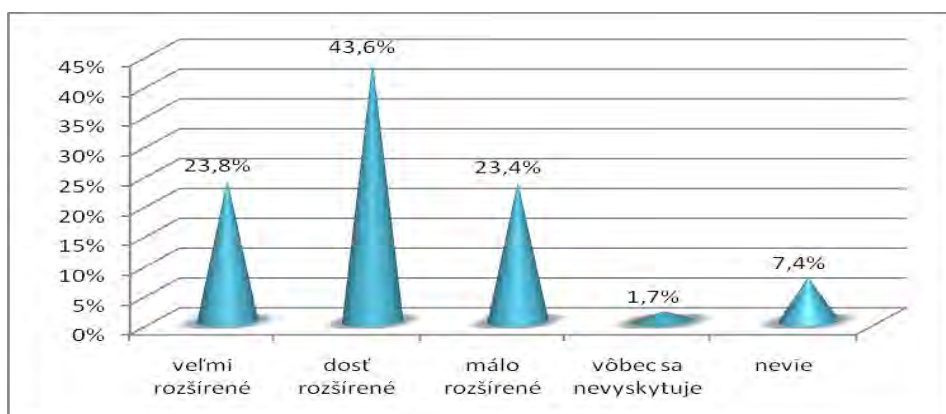

Názor na mieru rozšírenosti telesného a psychického týrania detí sa podstatne líšil od názoru na mieru rozšírenosti sexuálneho zneužívania. Približne štvrtina respondentov (**26,4%**) **uviedla, že sexuálne zneužívanie detí je na Slovensku veľmi alebo dost' rozšírené**. Z výsledkov vyplýva, že sexuálne zneužívanie považovali respondenti za podstatne menej rozšírené ako fyzické alebo psychické týranie. Vyše polovica respondentov (57,2%) si myslí, že takáto forma zlého zaobchádzania sa v populácii vyskytuje len málo alebo vôbec. Rozdiel voči predchádzajúcim formám násilia sa prejavil aj vo výraznejšom zastúpení spontánneho nevyjadrzenia sa k otázke.

Tab6: Zanedbávanie

	frekvencia	validne percento	95% interval spoľahlivosti (dolná hranica)	95% interval spoľahlivosti (horná hranica)	kumulatívne percento
veľmi rozšírené	246	23,8	20,0	27,5	23,8
dost' rozšírené	451	43,6	39,2	48,0	67,4
málo rozšírené	242	23,4	19,7	27,1	90,8
vôbec sa nevyskytuje	18	1,7	0,6	2,9	92,6
nevie (spontánne)	77	7,4	5,1	9,7	100,0
spolu	1034	100,0			

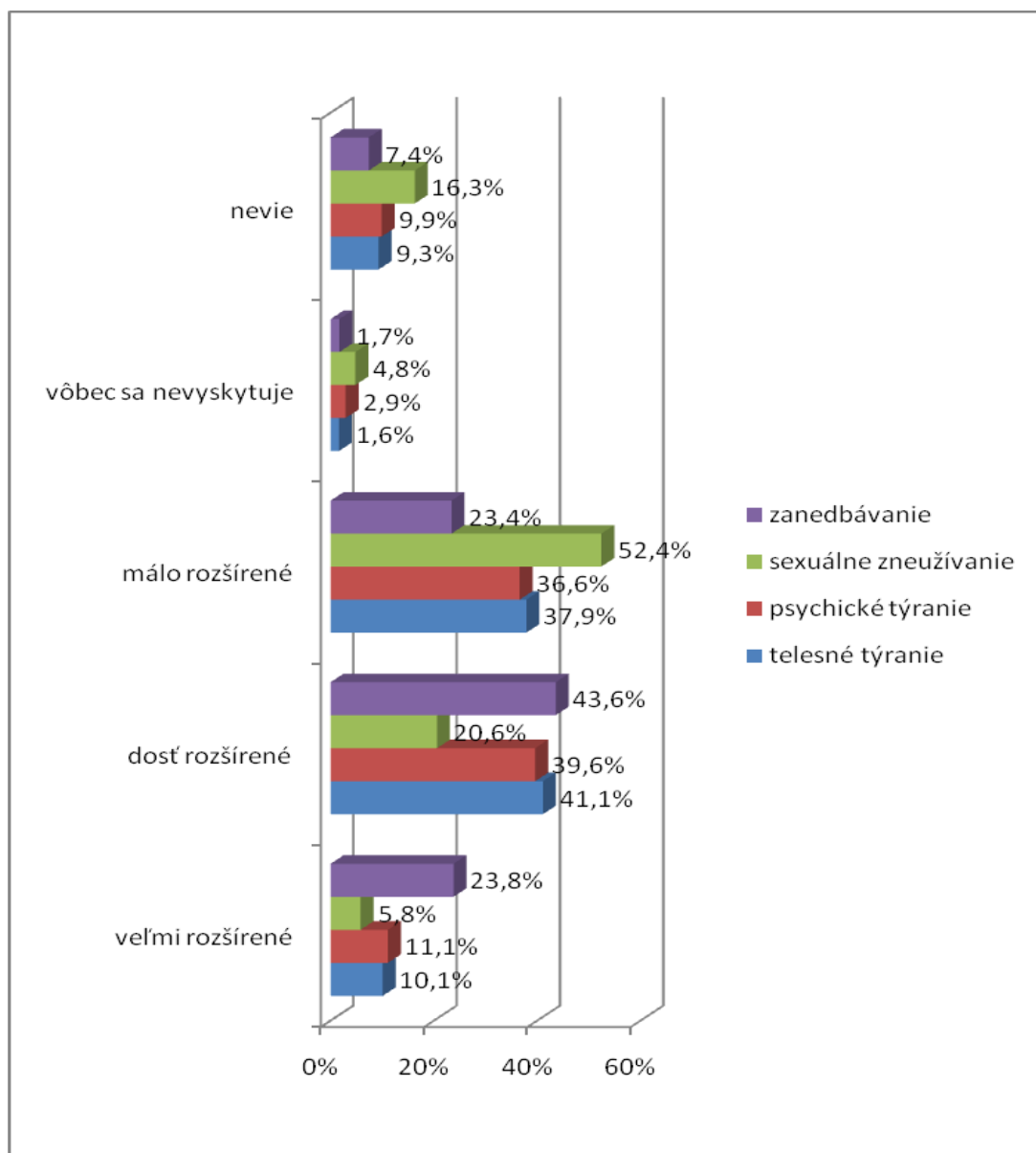
Graf 6: Do akej miery je - podľa vás - na Slovensku rozšírené - zanedbávanie detí?

Vyššie dve tretiny respondentov (**67,4%**) uviedlo, že zanedbávanie detí je **veľmi** alebo **dost' rozšírené**. Podľa približne štvrtiny je rozšírené málo (23%) a len 18 respondentov (1,7%) uviedlo, že sa nevyskytuje vôbec. K otázke zanedbávania detí ako jednej z foriem násilia sme zaznamenali najnižší výskyt spontánneho nevyjadrenia sa (7,4% v porovnaní so 16,3% v prípade sexuálneho zneužívania).

V grafe č. 7 uvádzame prehľadne, akú mieru rozšírenosti pripisovali dospelí respondenti prieskumu jednotlivým formám zlého zaobchádzania (násilia) páchaného na detskej populácii do 18 rokov veku.

Graf 7: Porovnanie miery rozšírenosti jednotlivých foriem násillia na deťoch

Porovnávací graf je zaujímavý najmä z hľadiska výskytu „extrémnych“ hodnôt týkajúcich sa názorov na prevalenciu jednotlivých foriem násillia páchaného na deťoch:

- Za „veľmi rozšírené“ sa považuje najmä zanedbávanie detí (takmer 24%), nasleduje psychické týranie (11%), fyzické týranie (10%) a sexuálne zneužívanie (6%).
- Za „málo rozšírené“ alebo „vôbec sa nevyskytujúce“ sa považuje najčastejšie sexuálne zneužívanie detí (takmer 60%).
- K sexuálnemu zneužívaniu sa zároveň respondenti výrazne najčastejšie „spontánne nevyjadrili“ (vyše 16%).

Zhrnutie 2: Miera rozšírenosti násilia páchaného na deťoch do 18 rokov veku a jeho jednotlivých foriem

- Násilie na detskej populácii sa podľa prezentovaných názorov dospelaj populácie na Slovensku jednoducho „vyskytuje“. Kategória „vôbec sa nevyskytuje“ bola pre všetky formy násilia páchaného na deťoch zastúpená veľmi nízko (v priemere okolo 2,5%). Zo všetkých foriem násilia považujú respondenti za najmenej rozšírené sexuálne násilie.
- Rozsah, v akom dospelá populácia očakáva (predpokladá) rozšírenosť násilia páchaného na deťoch, je podstatne vyšší, než reálny počet detí, ktoré poznajú zo svojho okolia ako obeť nejakej formy násilného správania. Pokiaľ „len“ necelých 22% respondentov uviedlo, že vo svojom okolí poznajú dieťa, ktoré je vystavené niektorej z foriem násilia, fyzické a psychické týranie detí, ich sexuálne zneužívanie či zanedbávanie považuje za veľmi alebo dosť rozšírené priemerne vyše 50% respondentov.
- Názory na mieru vysokej rozšírenosti všeobecne poňatého násilia páchaného na deťoch (tabuľka1 a graf1) najbližšie korešpondujú s názormi ohľadom rozšírenosti telesného a psychického týrania (niečo vyše 50%). Týmto dvom formám zlého zaobchádzania s deťmi dospelá populácia zrejme najlepšie rozumie a reprezentujú tak v jej povedomí praktický obsah zlého zaobchádzania s deťmi zo strany dospelých, či rovesníkov.
- Podstatnejšie „odchýlky“ od priemernej miery rozšírenosti všeobecne poňatého násilia sme zaznamenali pri zanedbávaní a sexuálnom zneužívaní detí.
- V rámci foriem násilia výrazne najrozšírenejšou formou je podľa dospelaj populácie zanedbávanie detí (ako rozšírenú ju uvádzali viac ako dve tretiny respondentov), pričom takmer štvrtina túto formu považovala za veľmi rozšírenú. Pri otázke zanedbávania detí sa vyskytovalo aj najmenej situácií, kedy sa respondenti spontánne nevyjadrili (okolo 7%).
- Vysokú rozšírenosť (kategórie veľmi a dosť rozšírené) pripúšťali respondenti v porovnaní s ostatnými formami najmenej často pri sexuálnom zneužívaní (len približne jedna štvrtina, necelých 27%). Zároveň sa pri tejto forme násilia páchaného na deťoch najčastejšie vyskytovali také odpovede, kedy sa respondenti k otázke spontánne nevyjadrili (vyše 16%). Pri tejto forme násilia sa zároveň vyskytoval najvyšší podiel respondentov, ktorí tvrdili, že sa sexuálne zneužívanie vôbec nevyskytuje (5%).

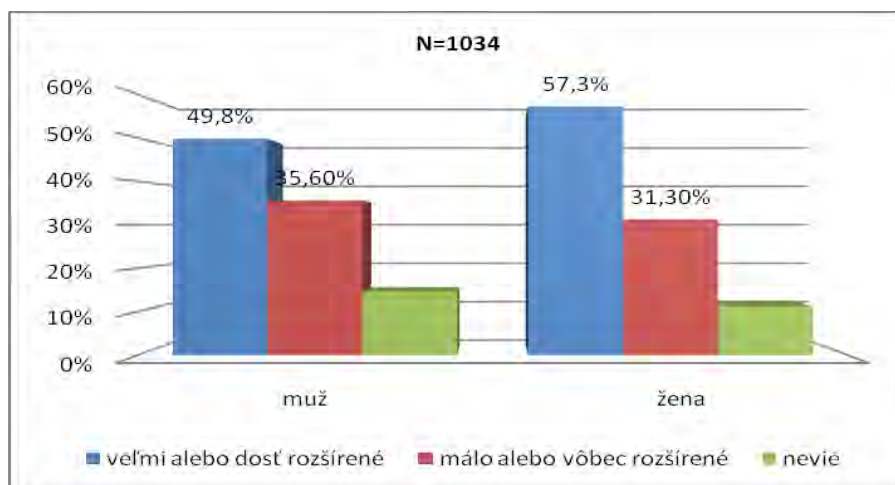
4.2.2 Rozdiely v názoroch na rozšírenosť násilia páchanom na deťoch podľa socio-demografických ukazovateľov

V tejto časti sa budeme venovať rozdielom v rámci jednotlivých socio-demografických premenných, skúmaniu ich možného vplyvu na vnímanie jednotlivých foriem násilia a na ich rozšírenosť. Ako nezávislé premenné boli použité: pohlavie, vek, vzdelanie, zamestnanie, rodinný stav, počet členov domácnosti, počet obyvateľov obce/mesta, región, čistý mesačný príjem domácnosti a národnosť. Pre účely analýzy sme spojili niektoré vekové skupiny a pracovali sme s týmito kategóriami: (a) 18 – 34 rokov, (b) 35 – 54 rokov, (c) 55 a viac rokov.

Rovnako v prípade čistého mesačného príjmu domácnosti sme spojili niektoré príjmové skupiny a pracovali sme s týmito kategóriami: (a) 1301 a viac €, (b) 851-1300€, (c) 850 – 601€, (d) 600-351€, (e) 350 a menej €. Pre prehľadnosť sme rovnako spojili kategórie odpovedí „veľmi alebo dosť rozšírené“ a „málo alebo vôbec rozšírené“.

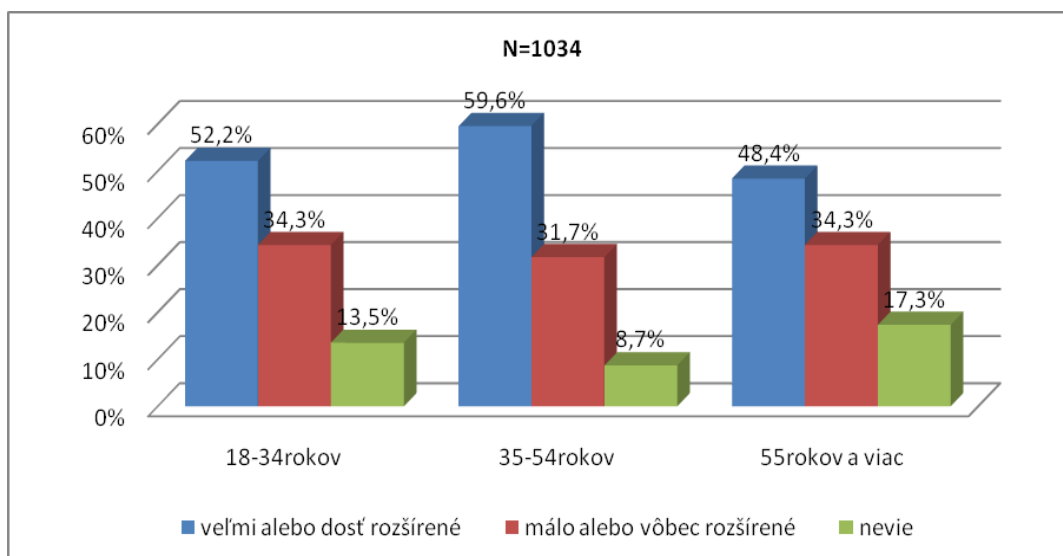
A. Všeobecná rozšírenosť násilia na detskej populácii

Graf A1: Rozšírenosť násilia páchaného na deťoch podľa pohlavia

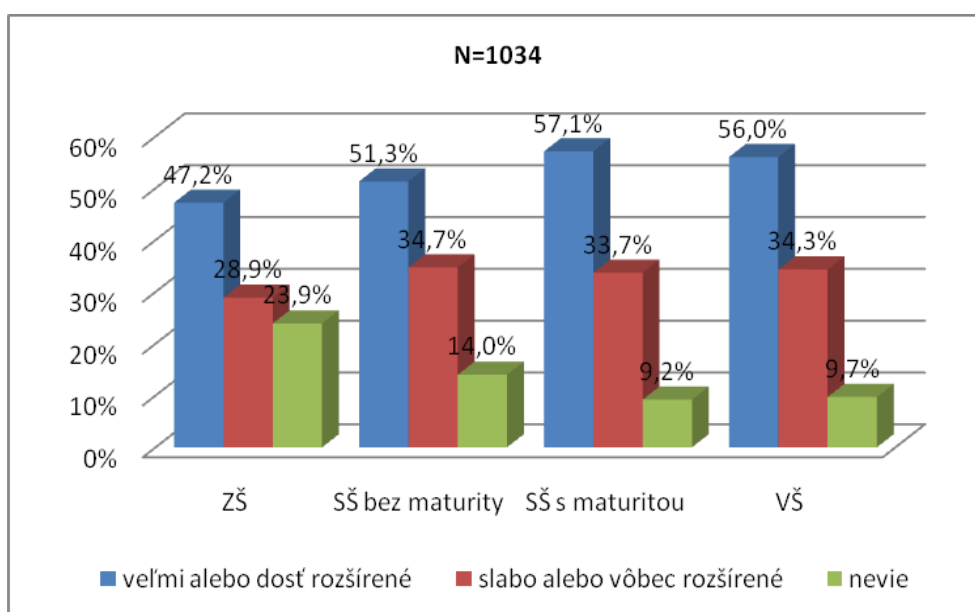
Čo sa týka rozdielov z hľadiska pohlavia, ženy uvádzali častejšie ako muži (57,3%Ž : 49,8%M), že na Slovensku je násilie na deťoch veľmi alebo dosť rozšírené. Na druhej strane, muži sa častejšie k tejto otázke spontánne nevyjadrili (14,6%M : 11,4%Ž).

Graf A2: Rozšírenosť násilia páchaného na deťoch podľa veku

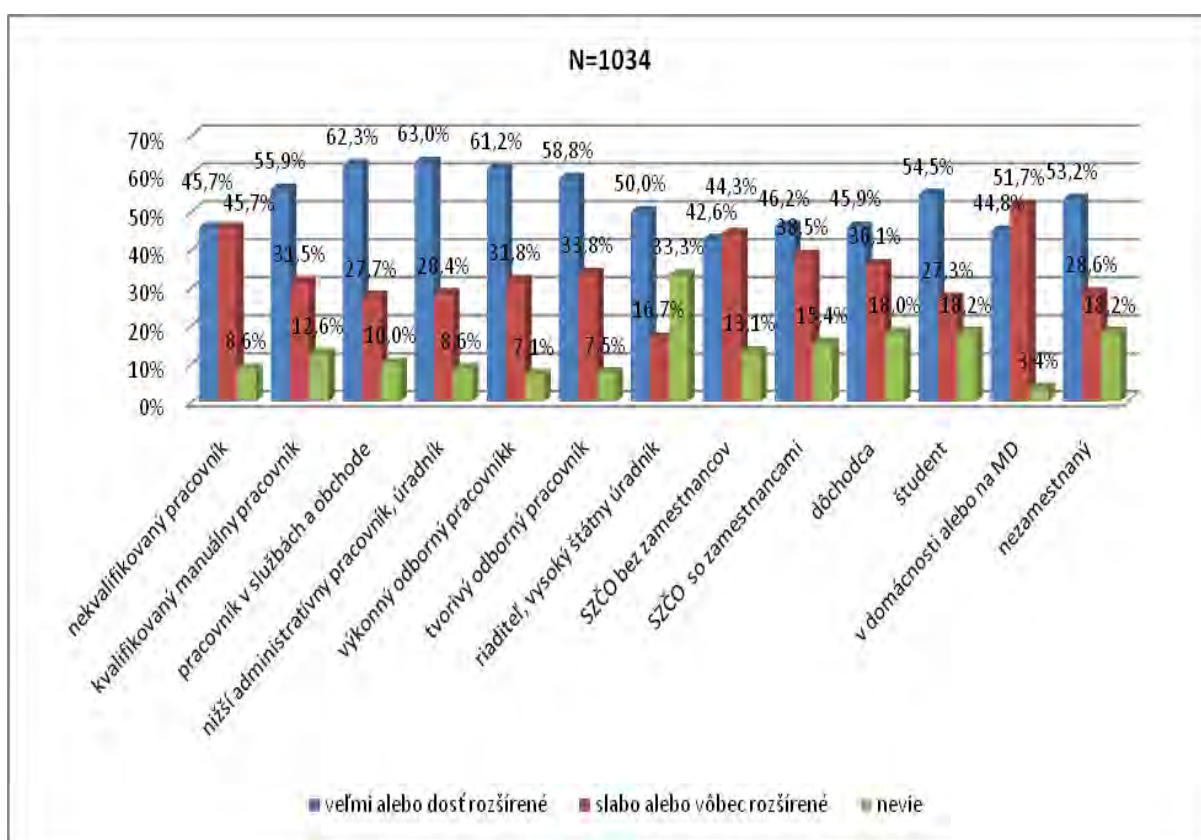
Najväčšie rozdiely ohľadom rozšírenosti násilia sa ukázali medzi strednou a staršou vekovou skupinou. Stredná veková skupina vníma násilia najčastejšie ako veľmi alebo dosť rozšírené (takto odpovedalo takmer 60% respondentov) uviedlo. U najstaršej vekovej skupiny 55 rokov a starších, to bolo 48%. Najstaršia veková skupina zároveň najčastejšie spontánne na otázku ohľadom rozšírenosti násilia neodpovedala (viac ako 17%). Odpovede o nízkej alebo žiadnej rozšírenosti násilia boli medzi vekovými skupinami bez zásadnejších rozdielov. Približne 34% respondentov ako z najmladšej, tak z najstaršej vekovej skupiny si myslí, že násilie na deťoch je rozšírené málo alebo sa nevyskytuje. Najmenšie podiely nízkej miery rozšírenosti sme zaznamenali u strednej vekovej skupiny (32%).

Graf A3: Rozšírenosť násilia páchaného na deťoch podľa vzdelania

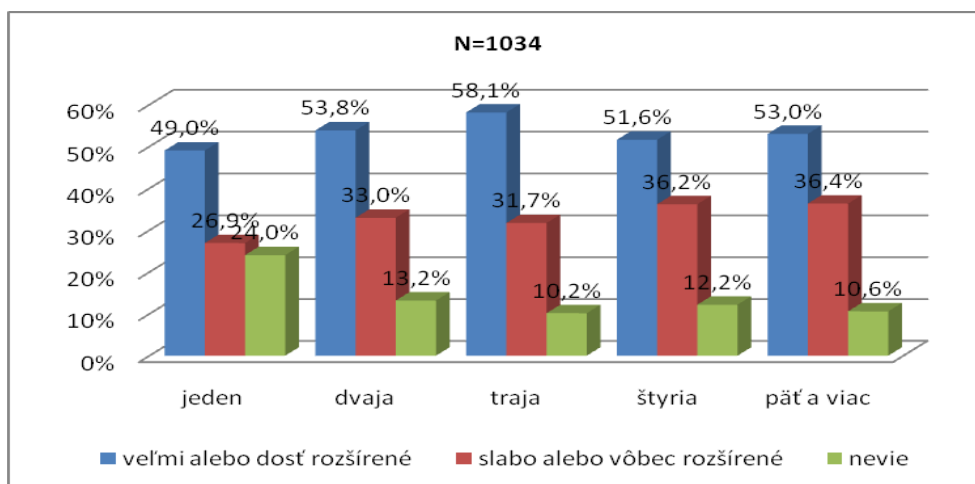
Zo skupín respondentov zoradených podľa vzdelania považujú násilie páchané na deťoch za veľmi alebo dosť rozšírené najmä osoby so stredoškolským vzdelaním s maturitou (57%) a vysokoškolským vzdelaním (56%). Naopak, medzi ľuďmi so základným vzdelaním bol najmenší podiel respondentov, ktorí si mysleli, že násilie na deťoch je rozšírené dosť alebo veľmi (47%). U osôb so základným vzdelaním bol zároveň najväčší podiel tých, ktorí sa k otázke spontánne nevyjadrili (24%). Pri odpovediach o nízkej alebo žiadnej rozšírenosti sa nepreukázali zásadnejšie rozdiely medzi ľuďmi so stredoškolským vzdelaním bez maturity, s maturitou a vysokoškolkami (vo všetkých troch skupinách približne 34%). Za slabozšírené alebo sa nevyskytujúce ho najmenej často považovali ľudia so základným vzdelaním (29%).

Graf A4: Rozšírenosť násillia páchaného na deťoch podľa zamestnania

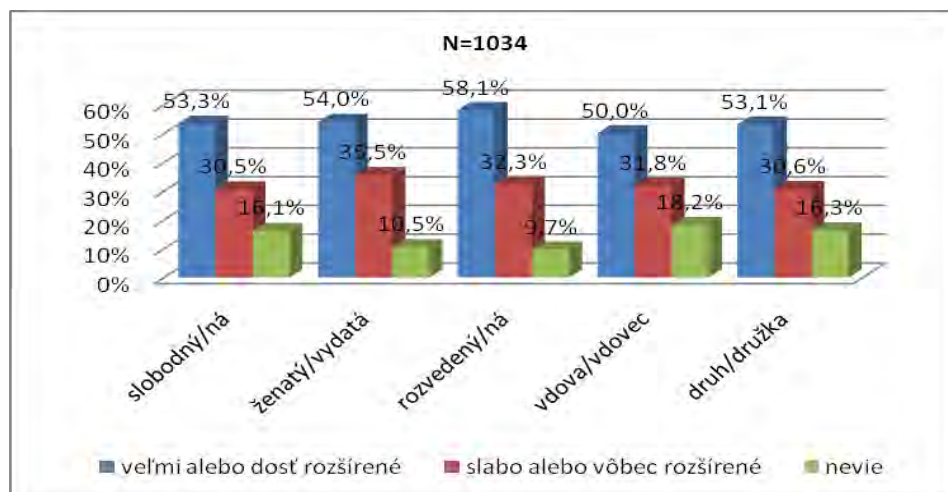
Za veľmi alebo dosť rozšírené považujú násilie na detskej populácii najčastejšie pracovníci v službách a obchode, nižší úradníci a výkonní odborní pracovníci. Vo všetkých týchto kategóriách zamestnania dosiahol uvedený typ odpovedí vyše 60%. Naopak, najnižší výskyt odpovedí, že násilie je veľmi alebo dosť rozšírené (menej ako 50%), sme zaznamenali u SZČO bez zamestnancov, u SZČO so zamestnancami, u osôb v domácnosti alebo na materskej dovolenke, u dôchodcov a u nekvifikovaných pracovníkov. Najčastejšie sa k otázke spontánne nevyjadrili respondenti zo skupiny riaditeľov, vysokých štátnych úradníkov (33%). Za slabozšírené alebo vôbec sa nevyskytujúce ho najčastejšie považovali osoby v domácnosti alebo na materskej dovolenke (52%), nekvifikovaní pracovníci (46%) a SZČO bez zamestnancov (44%).

Graf A5: Rozšírenosť násilia páchaného na deťoch podľa počtu členov domácnosti

Násilie páchané na deťoch je veľmi alebo dosť rozšírené najčastejšie podľa respondentov žijúcich v domácnostiach s tromi členmi (58%), najmenej často takto odpovedali respondenti v domácnostiach s jedným členom (49%). Títo sa však aj najčastejšie (24%) k uvedenej otázke spontánne nevyjadrili. Za slabo alebo vôbec rozšírené ho považujú respondenti najčastejšie z najviac početných domácností (štyri alebo päť a viac členov), najmenej často z jednočlenných domácností (27%).

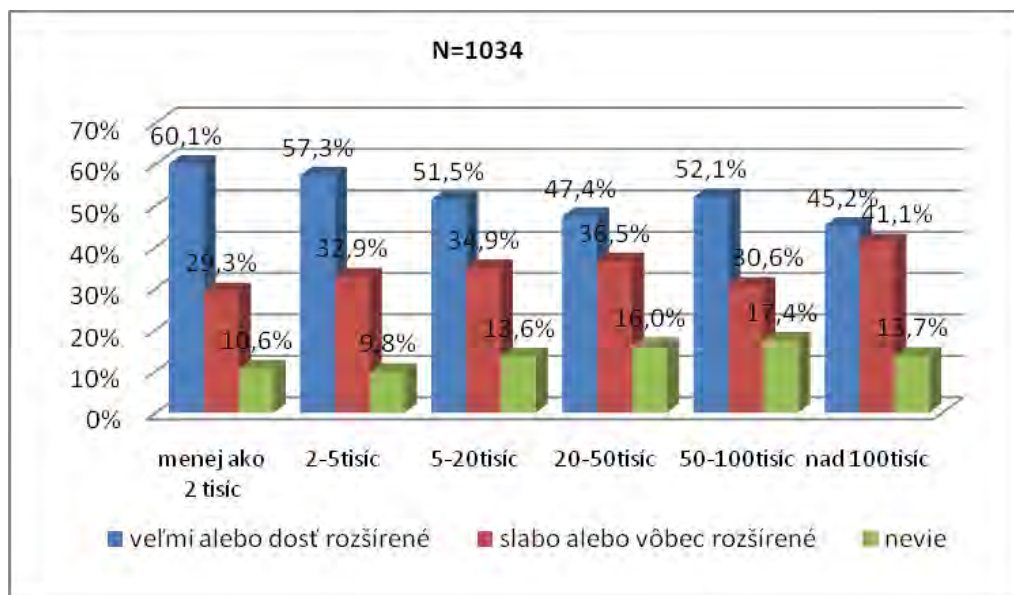
Graf A6: Rozšírenosť násilia páchaného na deťoch podľa rodinného stavu respondentov

Okrem slobodných boli vo všetkých kategóriách vytvorených podľa rodinného stavu respondentov väčšinou (nad 50%) zastúpené odpovede, že násilie na deťoch je na Slovensku veľmi alebo dosť rozšírené. Najčastejšie (58%) tak odpovedali rozvedení/é. U slobodných len približne každý druhý volil tento typ odpovedí. Spontánne nevyjadrenie sa k otázke sa najčastejšie vyskytovalo

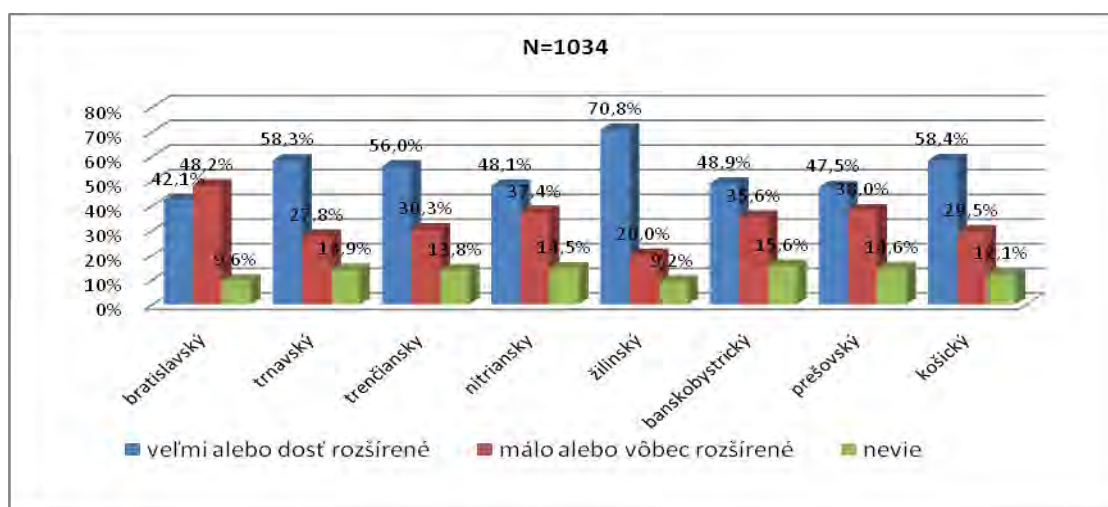
u kategórie vdovcov (18,2%). Násilie na deťoch je slabo rozšírené alebo vôbec sa nevyskytujúce najčastejšie podľa ženatých/vydatých (36%), najmenej často ľudia slobodných (31%).

Graf A7: Rozšírenosť násilia páchaného na deťoch podľa počtu obyvateľov obce/mesta

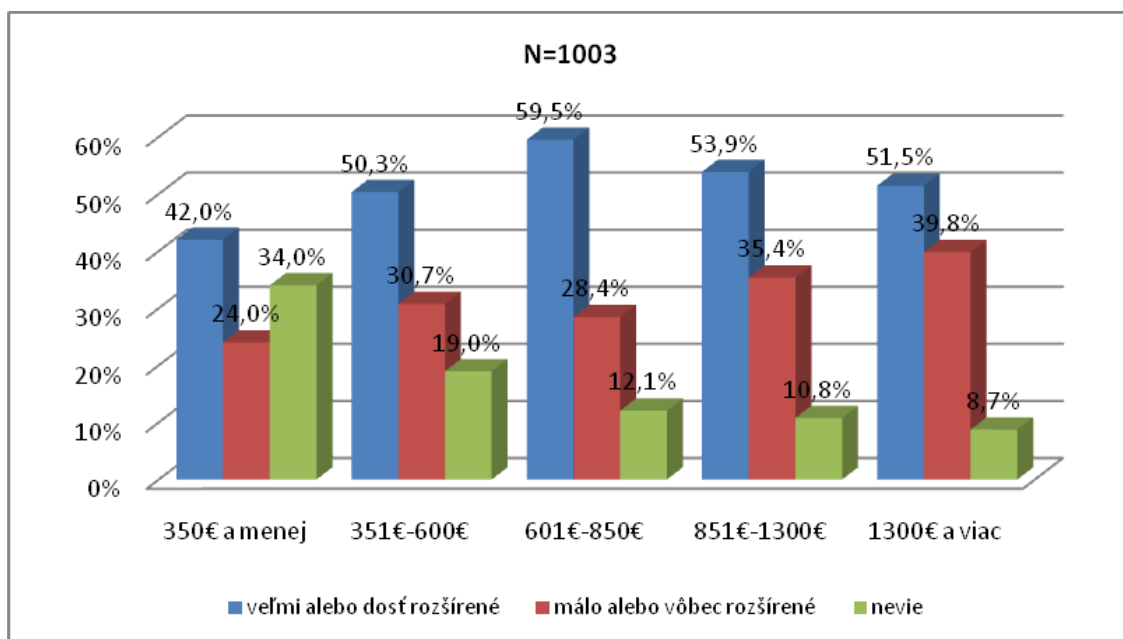
Najčastejšie volili možnosť „veľmi“ alebo „dosť rozšírené“ osoby z malých a menších obcí (s menej ako 2 tisíc obyvateľmi a do 5 tisíc obyvateľov), naopak, najmenej často respondenti z najväčších miest. Tí naopak najčastejšie volili možnosť, že násilie na deťoch je málo rozšíreným fenoménom (takmer 38%). Najmenej často alebo za vôbec rozšírené považujú násilie páchané na deťoch najmä ľudia z najväčších miest (41%).

Graf A8: Rozšírenosť násilia páchaného na deťoch podľa príslušnosti k regiónu

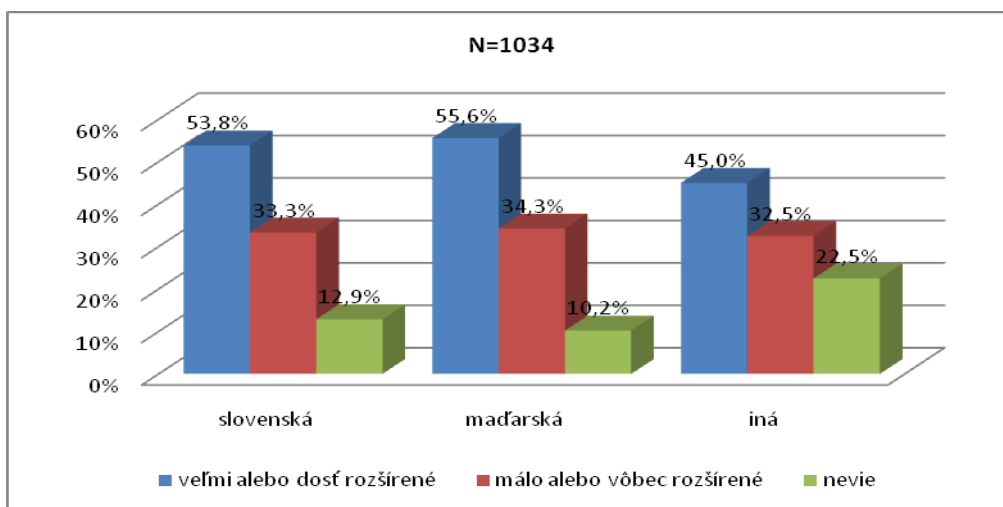
Medzi kraji boli pomerne výrazné rozdiely. Najvyššie zastúpenie odpovedí o vysokej miere rozšírenosti násilia páchaného na deťoch sme zaznamenali v žilinskom regióne (takmer 71%), druhú skupinu tvorili regióny trnavský, košický a trenčiansky, kde výskyt takýchto odpovedí dosiahol necelých 60%. Výrazne najmenej často volili takúto odpoveď respondenti z bratislavského regiónu (ani nie každý druhý). Z tohto regiónu bolo zároveň najviac respondentov, ktorí považovali násilie páchané na deťoch za málo rozšírené alebo sa vôbec nevyskytujúce (48%). Najmenej často považovali násilie za málo rozšírené alebo vôbec sa nevyskytujúce respondenti zo žilinského kraja (37%).

Graf A9: Rozšírenosť násilia páchaného na deťoch podľa čistého mesačného príjmu domácnosti

Veľmi alebo dosť rozšírené je násilie na deťoch najčastejšie podľa tých, u ktorých je čistý príjem domácnosti od 601-850€ (takmer 60%). Od príjmu 601-850€ a vyššie klesá podiel tých, ktorí si myslia, že je násilie na deťoch rozšírené dosť alebo veľmi. Respondenti v domácnostiach s najnižším príjmom (350€ a menej) si najmenej často myslia, že násilie na deťoch je veľmi alebo dosť rozšírené. Zároveň je v tejto skupine najvyšší podiel tých, ktorí sa k otázke spontánne nevyjadrili (34%). Odpovede o slabom alebo žiadnom rozšírení násilia boli najviac rozšírené u ľudí z domácností s najvyššími príjmami (40%).

Graf A10: Rozšírenosť násilia páchaného na deťoch podľa národnosti

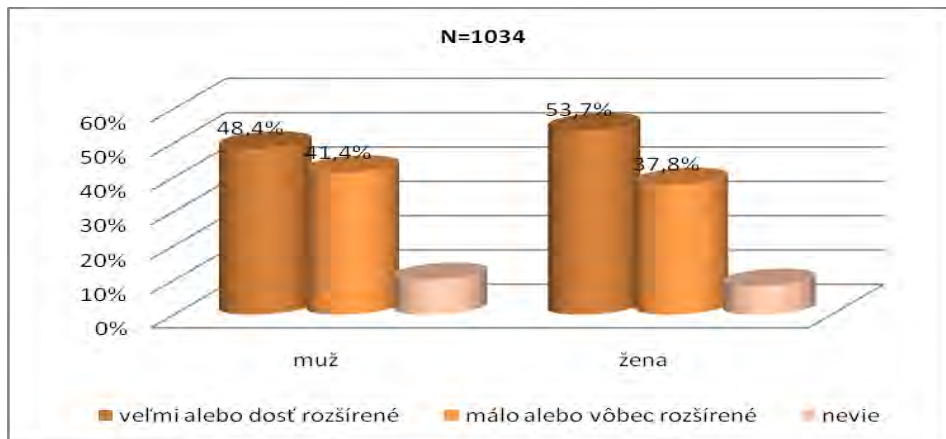
Respondenti maďarskej národnosti najčastejšie uvádzali, že násilie na deťoch je na Slovensku veľmi alebo dosť rozšírené (takmer 56%), rozdiely voči respondentom slovenskej národnosti však boli minimálne. Zároveň bolo medzi nimi najmenej takých, ktorí sa k otázke spontánne nevyjadrili (10,2%).

Zhrnutie 3: Všeobecná rozšírenosť násilia páchaného na deťoch do 18 rokov veku na Slovensku podľa vybraných charakteristík respondentov

- Násilie na deťoch je veľmi alebo dosť rozšíreným fenoménom častejšie podľa žien.
- Veľmi alebo dosť rozšíreným fenoménom je najčastejšie podľa osôb vo veku 35-54 rokov; u ľudí so stredoškolským vzdelaním s maturitou; u tých, ktorých je pracovné zaradenie v obchode a službách alebo v pozícii nižšieho úradníka prípadne výkonného odborného pracovníka.
- Z hľadiska rodinných charakteristík považujú násilie na deťoch za rozšírený fenomén najčastejšie osoby z trojčlennej domácnosti; domácnosti s čistým mesačným príjmom domácnosti 601-850€; a domácnosti, v ktorých je jeden z členov rozvedený.
- Z hľadiska iných demografických charakteristík ide najčastejšie o osoby z malých obcí do 2 tisíc obyvateľov, zo žilinského kraja a častejšie o respondentov maďarskej národnosti.
- K otázke o miere rozšírenosti násilia páchaného na deťoch do 18 rokov veku sa najčastejšie spontánne nevyjadrovali respondenti najstaršej vekovej kategórie (55 rokov a viac); ľudia so základným vzdelaním; respondenti zo single domácností a teda s najnižším čistým mesačným príjmom domácnosti (350€ a menej); vdovci/vdovy.
- Aj keď jednotlivé grafy ukázali, že percentuálne rozdiely medzi sledovanými charakteristikami v súvislosti s názormi na mieru rozšírenosti násilia páchaného na deťoch vo vzorke existujú, snažili sme sa zistiť, či možno tieto rozdiely nájsť aj v populácii. Hodnoty koeficientov miery asociácie ukázali, že sedem zo skúmaných faktorov nie je štatisticky významných ohľadom vplyvu na názor o miere rozšírenosti násilia na deťoch – pohlavie, vek, vzdelanie, zamestnanecký status, počet členov domácnosti, rodinný stav a národnosť. Zvyšné dva sledované faktory (počet obyvateľov obce/mesta a kraj) sa naopak ukázali ako štatisticky významné. Celková hodnota koeficientov bola ale veľmi malá čo indikuje, že aj vplyv posledných dvoch faktorov na mieru rozšírenosti násilia na deťoch je zanedbateľný.

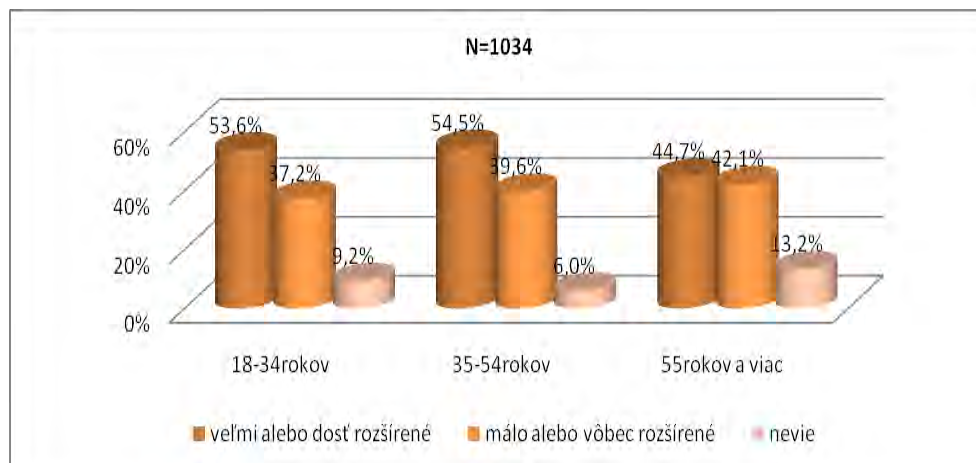
B. Rozšírenosť telesného týrania detí

Graf B1: Rozšírenosť telesného týrania detí podľa pohlavia

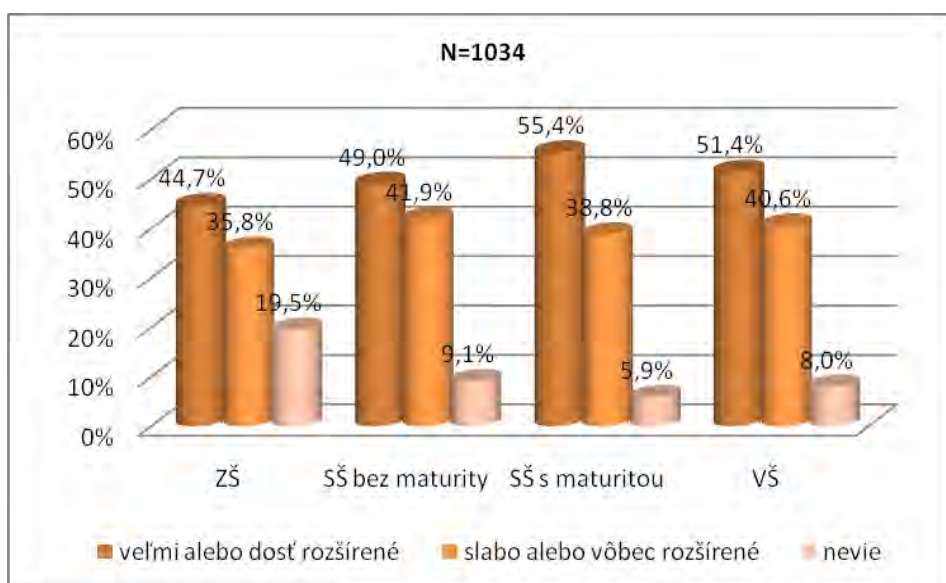
Ženy uvádzali častejšie ako muži (53,7% : 48,4%), že telesné týranie detí je veľmi alebo dosť na Slovensku rozšírené. Rovnako bolo menej takých žien (v porovnaní s mužmi), ktoré si mysleli, že je násilie rozšírené málo alebo vôbec (37,8%:41,4%). Muži sa častejšie k otázke spontánne nevyjadrili.

Graf B2: Rozšírenosť telesného týrania detí podľa veku

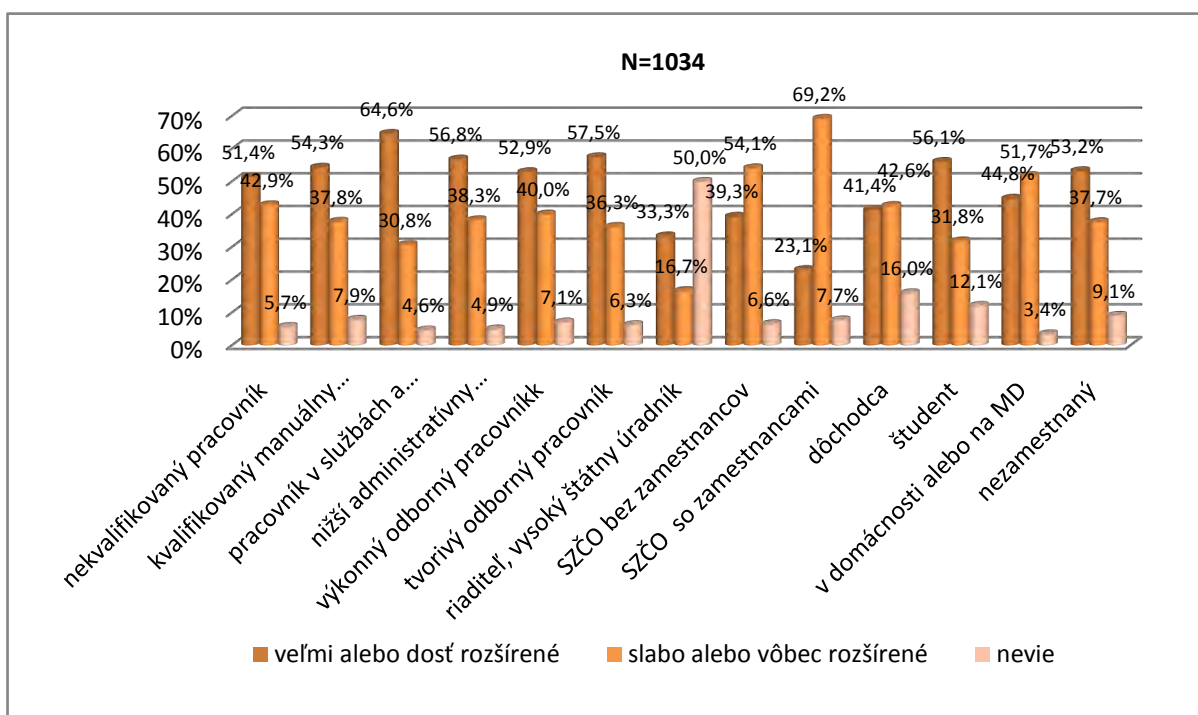
Podľa väčšiny respondentov strednej a najmladšej vekovej kategórie (v oboch prípadoch okolo 55%) je telesné týranie detí veľmi alebo dosť rozšírené. Respondenti 55-roční a starší uvádzali takéto odpovede menej často (necelých 45%). Respondenti z tejto vekovej kategórie sa tiež najčastejšie zo všetkých vekových kategórií k otázke spontánne nevyjadrovali (13,2%). Zároveň najčastejšie zo všetkých vekových kategórií uvádzali, že telesné týranie detí je málo rozšírené alebo sa vôbec nevyskytuje (42%).

Graf B3: Rozšírenosť telesného týrania detí podľa vzdelania

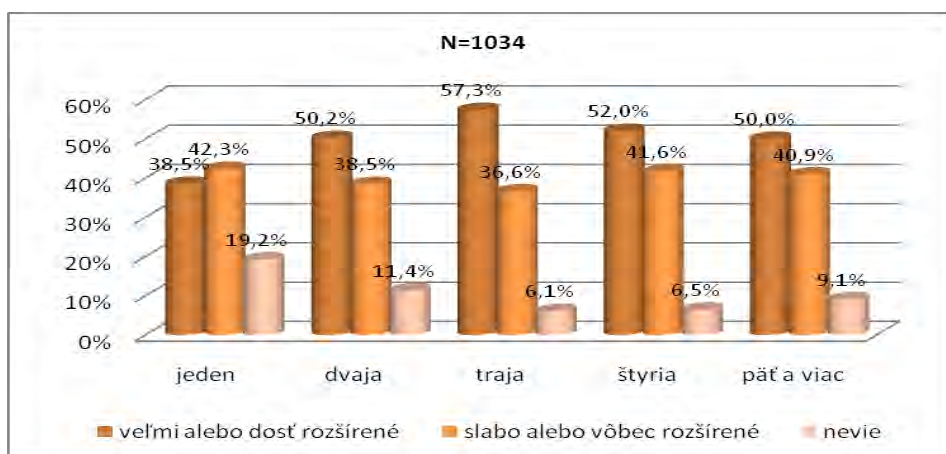
Respondenti s vyšším vzdelaním (stredným s maturitou a vysokoškolským) častejšie uvádzali, že sa telesné týranie detí vyskytuje veľmi alebo dosť často. S najnižším výskytom takýchto odpovedí u respondentov so základným vzdelaním bol zároveň spojený výrazne najvyšší počet situácií, kedy sa k otázke spontánne nevyjadrili (19,5%). Najčastejšie považovali telesné týranie za málo rozšírené alebo vôbec sa nevyskytujúce respondenti so strednou školou bez maturity (42%).

Graf B4: Rozšírenosť telesného týrania detí podľa zamestnania

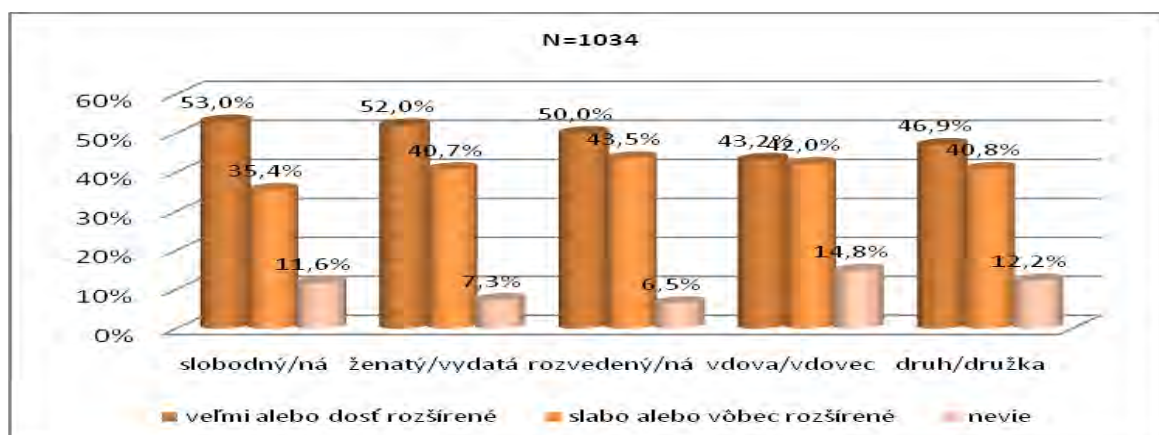
Telesné týranie detí je veľmi alebo dosť rozšírené najmä podľa pracovníkov v službách a obchode (takmer 65%), k týmto odpovediam sa priklonila aj väčšina nekvalifikovaných pracovníkov, kvalifikovaných manuálnych pracovníkov, nižších úradníkov, výkonných a tvorivých odborných pracovníkov, študentov a nezamestnaných. Skupiny riaditeľ, vysoký štátny úradník, SZČO so zamestnancami boli veľmi nízko zastúpené, čo môže skresľovať získané zistenia. Odpovede vyjadrujúce slabo alebo vôbec rozšírené násilie boli najčastejšie zastúpené medzi SZČO so zamestnancami (69%) alebo bez zamestnancov (54%).

Graf B5: Rozšírenosť telesného týrania detí podľa počtu členov domácnosti

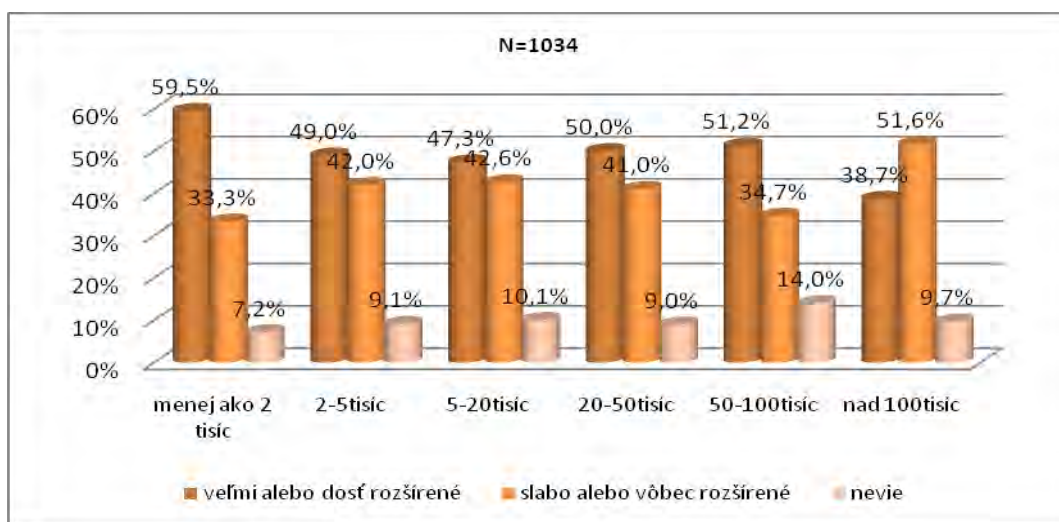
Okrem respondentov z jednočlenných domácností, všetci väčšinou (nad 50%) uvádzali, že telesné týranie detí je rozšírené veľmi alebo dosť. Najčastejšie sa prikláňali k takýmto odpovediam respondenti z 3-členných domácností (57,3%). Tí, ktorí zastupovali jednočlenné domácnosti, sa zo všetkých kategórií najčastejšie spontánne k otázke nevyjadrili (19,2%). Respondenti z jednočlenných domácností najčastejšie (42%) uvádzali, že telesné týranie je málo rozšírené alebo sa vôbec nevyskytuje.

Graf B6: Rozšírenosť telesného týrania detí podľa rodinného stavu

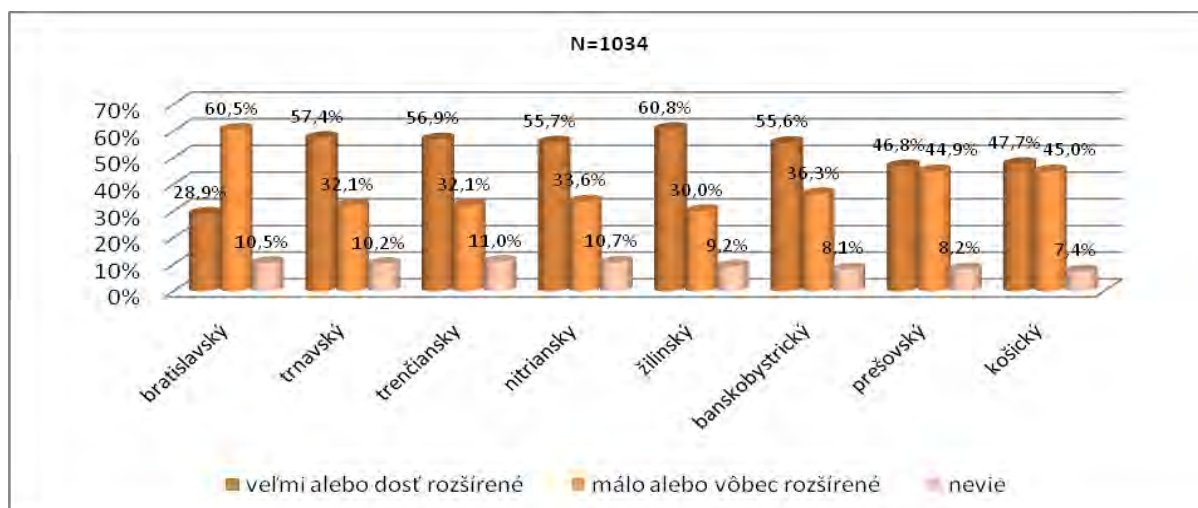
Výsledky o výraznej rozšírenosti telesného týrania detí sa medzi respondentmi podľa ich rodinného stavu zásadnejšie nelíšili. Najčastejšie naň poukazovali slobodní (53%), najmenej často výraznejšiu rozšírenosť pripúšťali vdovy a vdovci, ktorí zároveň najčastejšie na otázku spontánne nereagovali (takmer 15%). V odpovediach reprezentujúcich slabú alebo žiadnu rozšírenosť násilia najviac dominovali rozvedení (43%).

Graf B7: Rozšírenosť telesného týrania detí podľa počtu obyvateľov obce/mesta

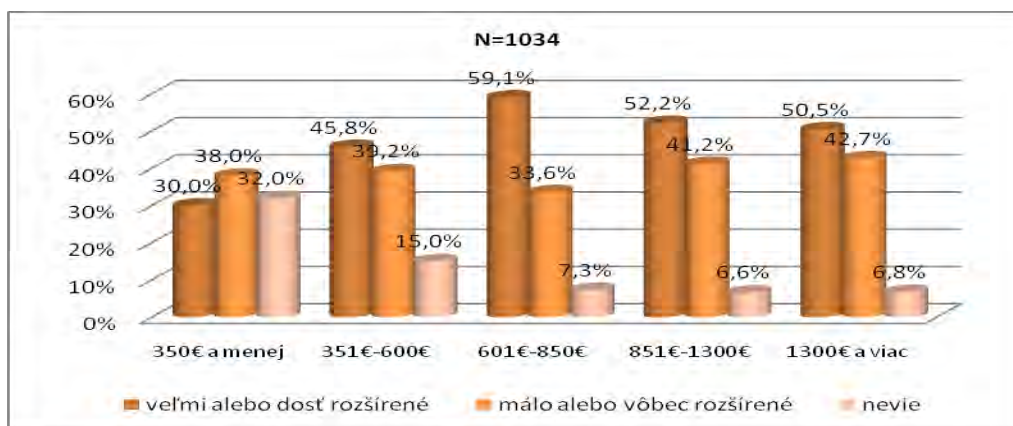
Telesné týranie detí je veľmi alebo dosť rozšírené najmä podľa obyvateľov malých obcí s počtom obyvateľov menej ako 2 tisíc (takmer 60%), naopak podiel respondentov z najväčších miest (nad 100 tisíc obyvateľov), ktorí zastávali názor, že telesné týranie detí je veľmi alebo dosť rozšírené, bol najmenší (46%). Títo ho zároveň najčastejšie považovali za málo rozšírené alebo vôbec sa nevyskytujúce (52%).

Graf B8: Rozšírenosť telesného týrania detí podľa príslušnosti k regiónu

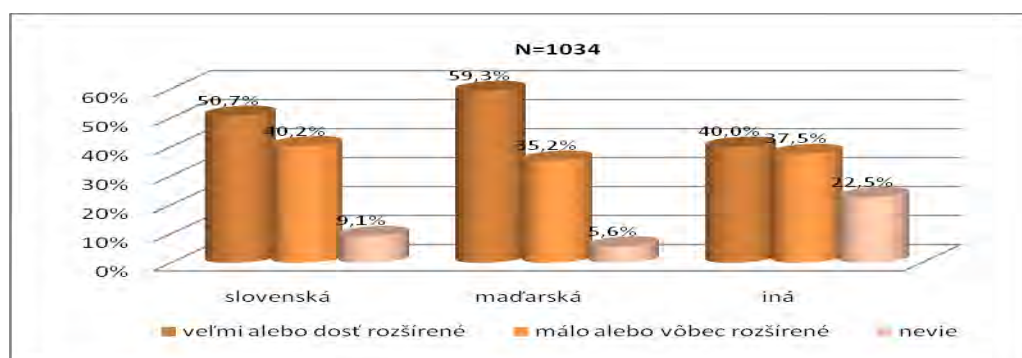
V rámci príslušnosti k regiónu sa vyprofilovalo medzi respondentmi niekoľko skupín. Len 28% respondentov z Bratislavského regiónu uviedlo, že fyzické týranie detí je veľmi alebo dosť rozšírené. Až takmer 55% zástupcov/kýň tohto regiónu zastáva názor, že je málo rozšíreným fenoménom. Naopak, podľa vyše 60% respondentov zo Žilinského regiónu je táto forma násillia páchaného na deťoch veľmi alebo dosť rozšírená. Niečím „medzi“ sú zistenia z prešovského a košického regiónu, kde odpovede o výraznom výskyte telesného týrania detí dosiahli niečo menej ako polovicu. Čo sa týka názoru, že telesné týranie je málo alebo vôbec rozšírené, najčastejšie sa vyskytol u respondentov bratislavského kraja (61%).

Graf B9: Rozšírenosť telesného týrania detí podľa čistého mesačného príjmu domácnosti

Najčastejšie (takmer 60%) považovali telesné týranie detí za veľmi alebo dosť rozšírené respondenti s mesačným príjmom domácnosti od 601 – 850€. Respondenti prevažne zo single domácností s čistým mesačným príjmom 350€ a menej zriedkavejšie uvádzali, že ide o veľmi alebo dosť rozšírený fenomén. Len približne každý tretí z tejto skupiny uviedol, že ide o formu násillia, ktorá je veľmi alebo dosť rozšírená. Na druhej strane, až 32% tejto skupiny sa k otázke spontánne nevyjadrilo. V odpovediach zastupujúcich malú alebo žiadnu rozšírenosť boli najviac zastúpení respondenti z domácností s najvyššími príjmami 1300€ a viac (43%).

Graf B10: Rozšírenosť telesného týrania detí podľa národnosti

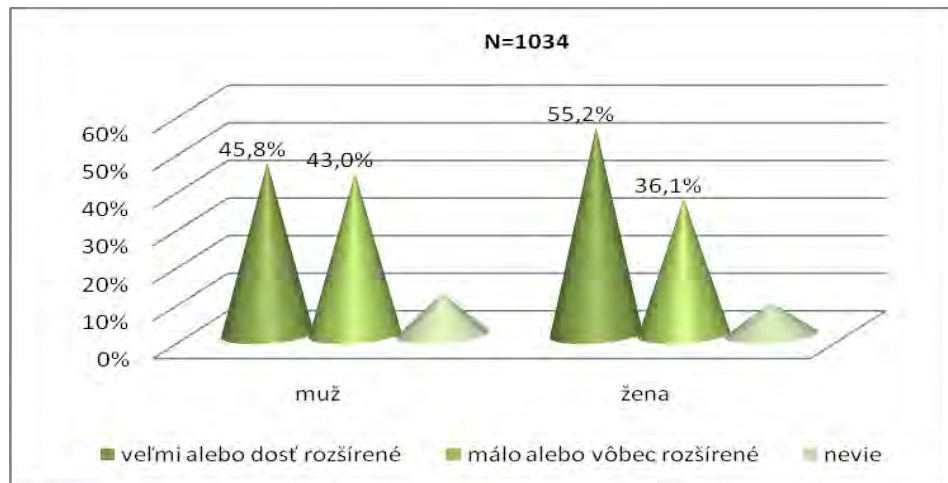
Rovnako ako v prípade zisťovania všeobecnej rozšírenosti násilia na deťoch, aj v prípade otázky špecializovanej na oblasť telesného týrania uvádzali respondenti maďarskej národnosti častejšie ako respondenti slovenskej národnosti, že táto forma násilia je rozšírená veľmi alebo dosť (59,3% : 50,7%). Respondenti slovenskej národnosti na druhej strane častejšie uvádzali, že telesné týranie detí je málo rozšírené alebo sa vôbec nevyskytuje.

Zhrnutie 4: Rozšírenosť telesného týrania detí do 18 rokov veku na Slovensku podľa vybraných charakteristík respondentov

- Telesné týranie detí do 18 rokov veku je veľmi alebo dosť rozšíreným fenoménom častejšie podľa žien.
- Rozšíreným fenoménom je najčastejšie podľa osôb vo veku 35-54 rokov; u osôb so stredoškolským vzdelaním s maturitou; v skupine s pracovným zaradením v obchode a službách, v pozícii nižšieho úradníka, tvorivého odborného pracovníka a študenta.
- Z hľadiska rodinných charakteristík, za rozšírený fenomén ho považujú najčastejšie osoby z trojčlenných domácností; tí, ktorí majú čistý mesačný príjem domácnosti 601-850€; a ľudia, ktorí sú slobodní, bez partnera.
- Z hľadiska iných charakteristík považujú telesné týranie detí za rozšírený fenomén najčastejšie osoby z malých obcí do 2 tisíc obyvateľov, najmä tí, ktorí pochádzajú zo žilinského kraja a častejšie osoby maďarskej národnosti. Vo veľkých mestách nad 100 tisíc obyvateľov sa výrazne najčastejšie považuje za málo rozšírený problém.
- K otázke o miere rozšírenosti telesného týrania detí do 18 rokov veku sa najčastejšie spontánne nevyjadrovali respondenti najstaršej vekovej kategórie (55 rokov a viac); so základným vzdelaním; respondenti zo single domácností; tí ktorí mali čistý mesačným príjem 350€; a vdovci/vdovy.
- Aj keď jednotlivé grafy ukázali, že percentuálne rozdiely medzi sledovanými charakteristikami v súvislosti s názormi na mieru rozšírenosti telesného týrania vo vzorke existujú, snažili sme sa zistiť, či možno tieto rozdiely nájsť aj v populácii. Podobne ako v predchádzajúcej forme násilia sa aj tu (rovnakých) sedem faktorov ukázalo ako nevýznamných – pohlavie, vek, vzdelanie, zamestnanie, počet členov domácnosti, rodinný stav a národnosť. Tieto nemali vplyv na názor o miere rozšírenosti telesného týrania detí. Zvyšné dva (počet obyvateľov mesta a kraj) sa opäť ukázali ako štatisticky významné. Celková hodnota koeficientov bola ale znova veľmi malá, čo naznačuje, že je tento vplyv zanedbateľný alebo malý.

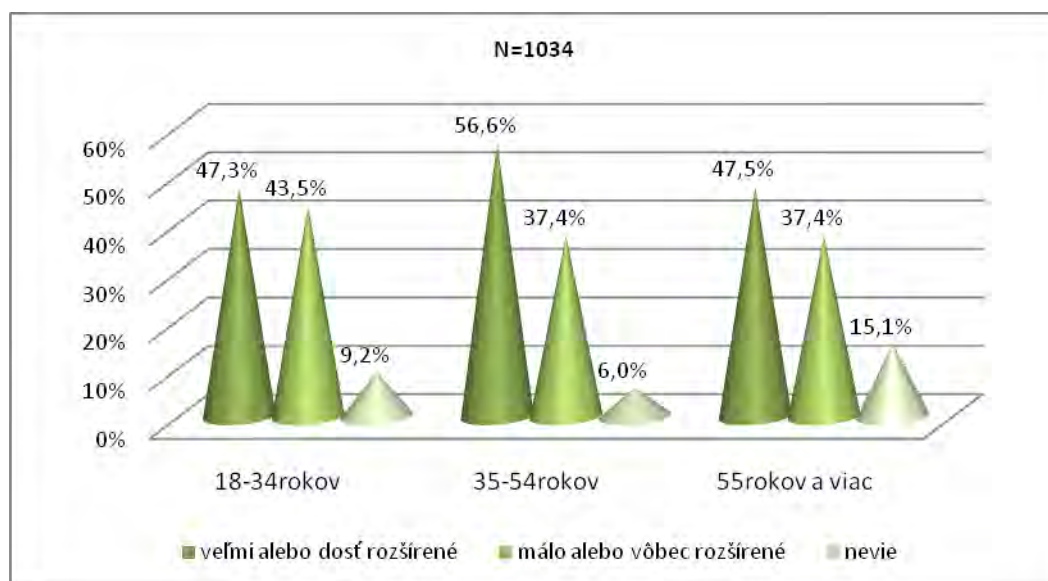
C. Rozšírenosť psychického týrania detí

Graf C1: Rozšírenosť psychického týrania detí podľa veku

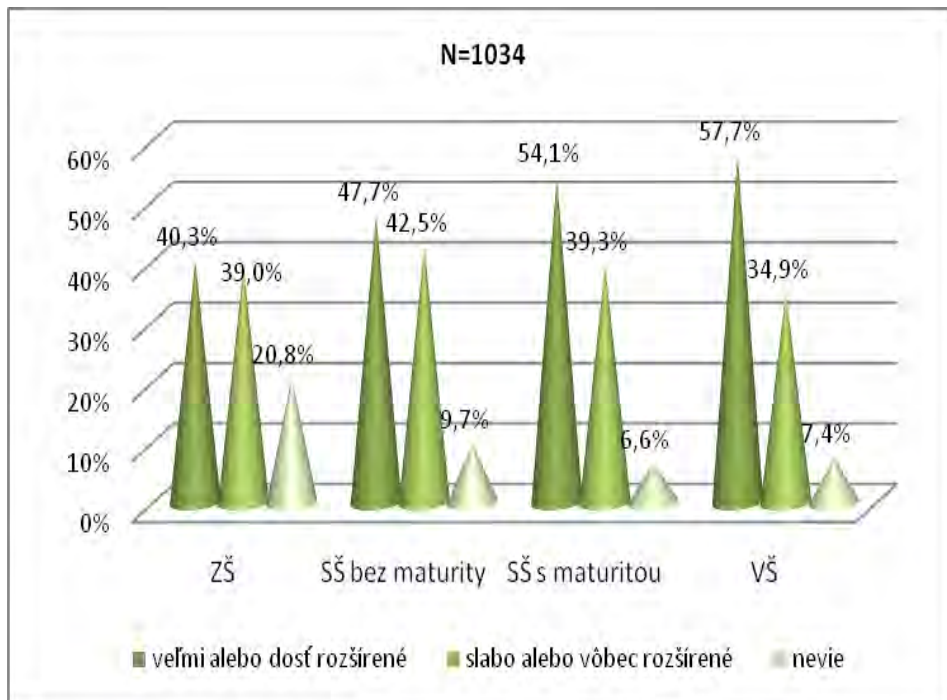
Z hľadiska pohlavia respondentov, psychické týranie detí je opäť veľmi alebo dosť rozšírené častejšie podľa žien ako mužov (55,2% : 45,8%). Muži ho nielen považovali za menej rozšírený fenomén, ale sa k otázke jeho rozšírenosti aj častejšie spontánne nevyjadrovali (11,2% : 8,6%). Spomedzi mužov bolo, v porovnaní so ženami, opäť viac takých, ktorí si myslia, že je rozšírenosť psychického násillia detí rozšírená málo alebo sa vôbec nevyskytuje.

Graf C2: Rozšírenosť psychického týrania detí podľa veku

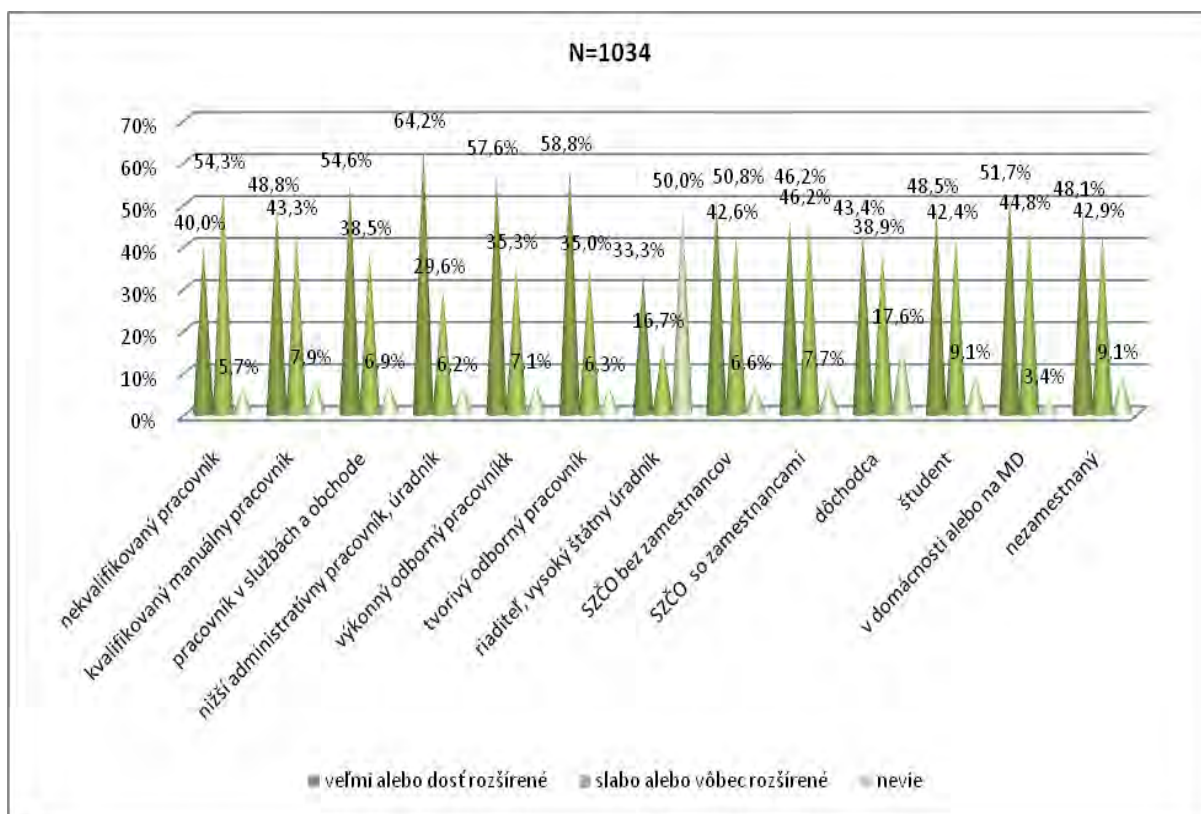
Psychické týranie považovali za veľmi a dosť rozšírený fenomén výrazne najčastejšie osoby strednej vekovej kategórie. Napriek podobnej miere uvádzania odpovedí „veľmi“ a „dosť rozšírené“ u najmladšej a najstaršej vekovej kategórie, zaznamenali sme medzi nimi výraznejšie rozdiely v zastúpení ostatných kategórií odpovedí. Kým najmladšia považovala psychické týranie detí najčastejšie za málo rozšírené (takmer 43% voči 37% u najstaršej), najstaršia sa najčastejšie k otázke spontánne nevyjadřila (vyše 15% voči 9% u najmladšej).

Graf C3: Rozšírenosť psychického týrania detí podľa vzdelania

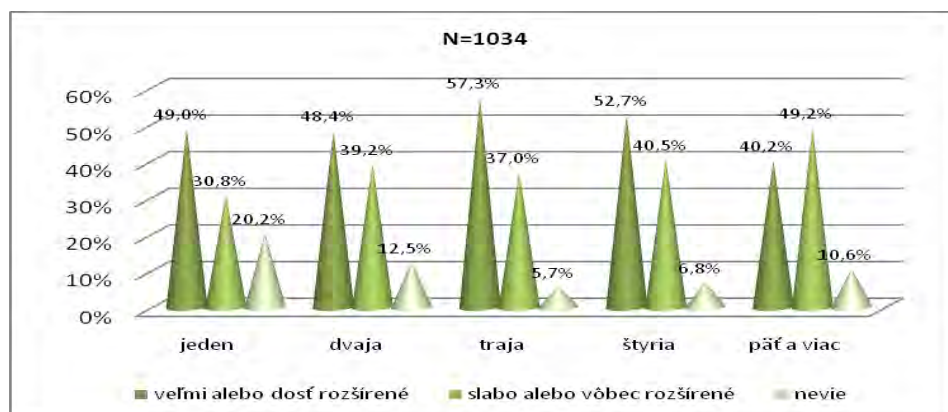
So zvyšujúcim sa vzdelaním sme zaznamenali pravidelnosť rastu odpovedí, podľa ktorých je psychické týranie detí veľmi alebo dosť rozšírené, pričom rozdiel medzi respondentmi so základným a vysokoškolským vzdelaním predstavoval takmer 18% (40,2% : 57,7%). Odstup respondentov so základným vzdelaním bol spôsobený najmä výrazným zastúpením spontánneho nevyjadřenia sa k otázke (takmer 21%). V odpovediach o slabom rozšírení psychického týrania alebo jeho úplného zapierania (vôbec sa nevyskytuje) boli najčastejšie zastúpené osoby so stredoškolským vzdelaním bez maturity (takmer 43%).

Graf C4: Rozšírenosť psychického týrania detí podľa zamestnania

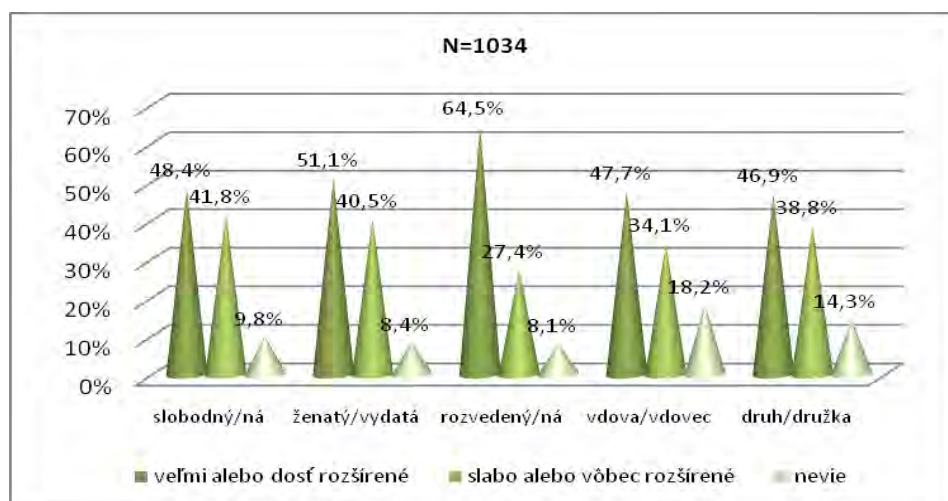
Rozšírenosť psychického týrania detí pripúšťali najčastejšie nižší administratívni pracovníci, úradníci (64,2%), ďalej väčšina tvorivých odborných pracovníkov (58,7%), výkonných odborných pracovníkov (57,7%), pracovníkov v službách a obchode (54,6%), osôb v domácnosti a na MD (51,7%) a samostatne zárobkovo činných osôb bez zamestnancov (50,8%). Len každý štvrtý nekvalifikovaný pracovník pripúšťal výraznejšiu rozšírenosť tohto fenoménu, častejšie uvádzali, že je málo rozšírený (54,3%). Rovnako takmer polovica SZČO so zamestnancami (46,2%) sa prikláňala k nízkej miere rozšírenosti.

Graf C5: Rozšírenosť psychického týrania detí podľa počtu členov domácnosti

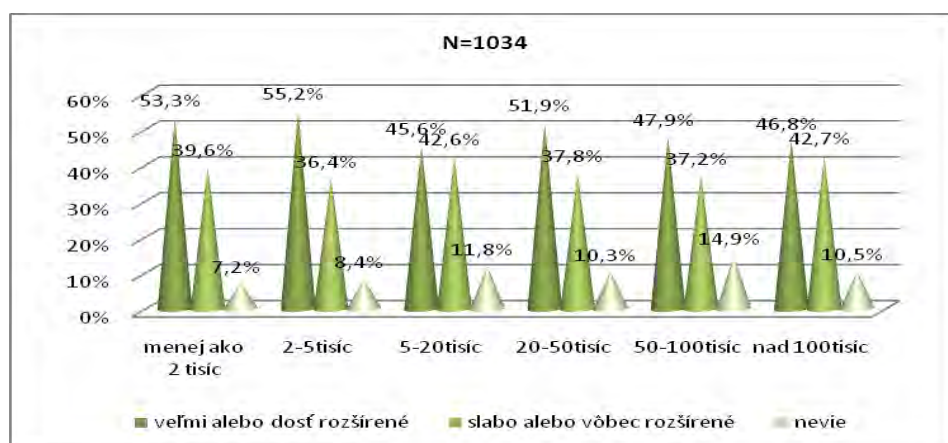
Veľkú rozšírenosť psychického týrania detí najčastejšie pripúšťali respondenti z domácností s tromi (57,3%) a štyrmi členmi (52,7%), najmenej často tí, ktorí boli z domácností s piatimi a viac členmi (40%). Každý druhý respondent zo single domácností na otázku spontánne neodpovedal. V odpovediach týkajúcich sa slabej alebo žiadnej rozšírenosti boli najčastejšie zastúpení respondenti z päť a viac členných domácností (50%).

Graf C6: Rozšírenosť psychického týrania detí podľa rodinného stavu

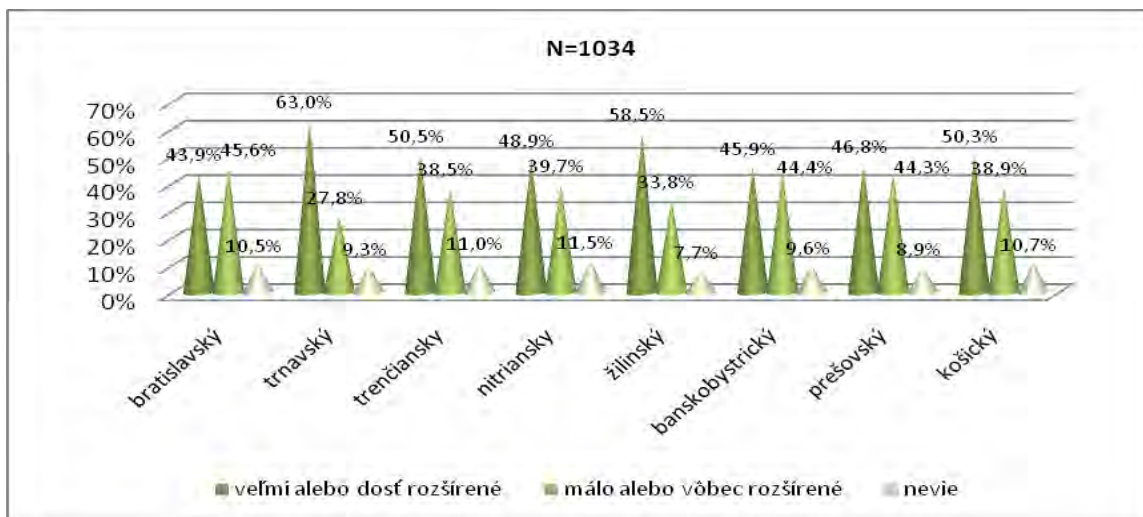
Rozvedené osoby najčastejšie (64,5%) uvádzali odpovede, podľa ktorých je psychické týranie detí veľmi alebo dosť rozšírené. Väčšinu takýchto odpovedí sme zaznamenali už iba v skupine ženatých/vydatých (51%). Výsledky ostatných kategórií boli podobné, s tým, že vdovy/vdovci sa najčastejšie k otázke spontánne nevyjadrili (vyše 18%). V odpovediach týkajúcich sa slabého alebo žiadneho rozšírenia psychického týrania detí, boli najväčšie zastúpení slobodní/é (42%).

Graf C7: Rozšírenosť psychického týrania detí podľa počtu obyvateľov obce/mesta

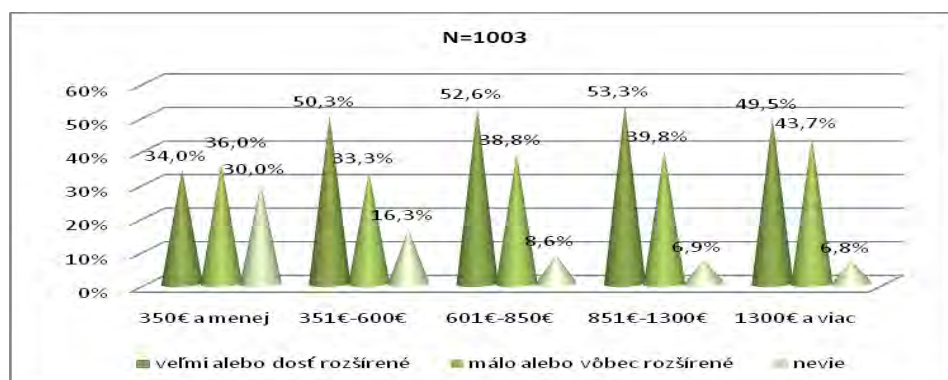
Respondenti z menších obcí (2-5 tisíc obyvateľov) najčastejšie považovali psychické týranie detí za veľmi a dosť rozšírený fenomén (55%). Tí, ktorí boli z obcí a miest strednej veľkosti (5-20 tisíc obyvateľov), ho za takto rozšírený považovali najmenej často (takmer 46%). K otázke sa najčastejšie spontánne nevyjadrili respondenti z väčších miest od 50-100 tisíc obyvateľov (takmer 15%). V názoroch na slabé alebo žiadne rozšírenie psychického týrania boli najčastejšie zastúpení respondenti z najväčších miest nad 100tisíc obyvateľov(43%).

Graf C8: Rozšírenosť psychického týrania detí podľa počtu regiónu

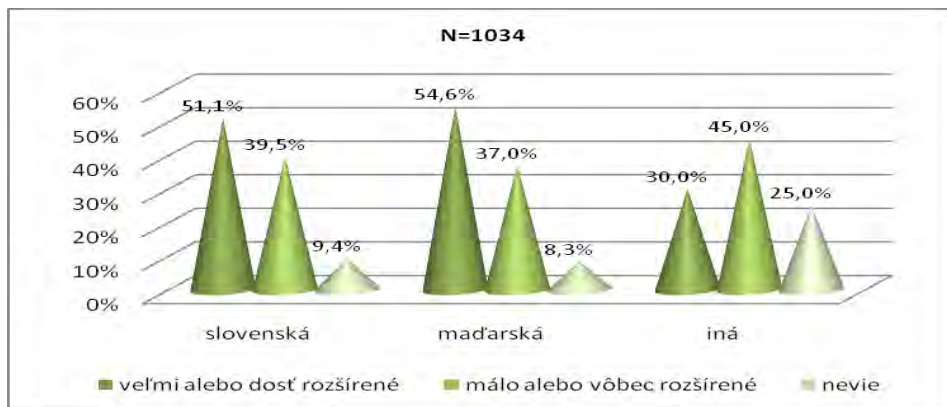
Za veľmi alebo dosť rozšírené považovali psychické násilie na deťoch najmä v trnavskom a žilinskom regióne (63%: 59%). Opakovane najnižší výskyt odpovedí o vysokej rozšírenosti tohto fenoménu sme zaznamenali v bratislavskom regióne (cca 44%). Spontánne sa nevyjadrili k otázke najčastejšie respondenti z trenčianskeho regiónu (11%). Odpovede poukazujúce na málo alebo vôbec rozšírené psychické násilie páchané na deťoch sa opätovne najčastejšie vyskytli u respondentov z bratislavského kraja (46%).

Graf C9: Rozšírenosť psychického týrania detí podľa čistého mesačného príjmu domácnosti

Okrem respondentov z domácností s najnižším príjmom boli výsledky v jednotlivých príjmových kategóriách pomerne vyrovnané. Najčastejšie uvádzali veľkú rozšírenosť fenoménu psychického týrania detí respondenti z domácnosti s mesačným príjmom od 851-1300€ (53,3%), podstatne najmenej často ho za veľmi rozšírený považovali respondenti z domácností s najnižším príjmom 350€ a menej (34%). V tejto skupine sa zároveň takmer každý tretí respondent (30%) k otázke spontánne nevyjadril. Názor o tom, že ide o málo rozšírený alebo vôbec sa nevyskytujúci fenomén prezentovali najčastejšie respondenti z domácností s najvyšším príjmom - 1300€ a viac (44%).

Graf C10: Rozšírenosť psychického týrania detí podľa národnosti

Respondenti maďarskej národnosti uvádzali o niečo častejšie ako respondenti slovenskej národnosti, že psychické týranie detí je veľmi alebo dosť rozšíreným fenoménom (54,6% : 51,2%). Naopak, odpovede týkajúce sa malého alebo žiadneho rozšírenia psychického násillia, sa častejšie vyskytovali u respondentov slovenskej národnosti (40% : 37%).

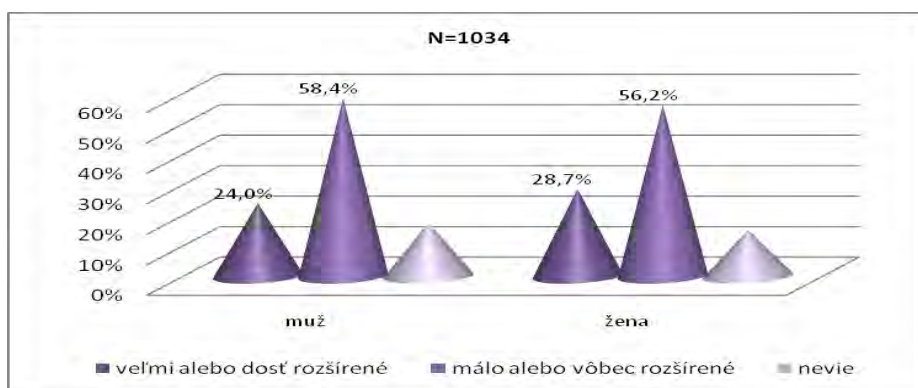
Zhrnutie 5: Rozšírenosť psychického týrania detí do 18 rokov veku na Slovensku podľa vybraných charakteristík respondentov

- Psychické týranie detí do 18 rokov veku je veľmi alebo dosť rozšíreným fenoménom častejšie podľa žien.
- Rozšíreným fenoménom je výrazne najčastejšie podľa osôb vo veku 35-54 rokov; s vyšším vzdelaním; osôb v pozícii úradníka – nižšieho administratívneho pracovníka, výkonného a tvorivého odborného pracovníka, ale aj pracovníka v obchode a službách.
- Z hľadiska rodinných charakteristík, za rozšírený fenomén ho považujú najčastejšie osoby z trojčlennej domácnosti; s čistým mesačným príjmom domácnosti v rámci širokého rozmedzia 601-1300€, rozvedené.
- Z hľadiska iných charakteristík považujú telesné týranie detí za rozšírený fenomén najčastejšie osoby z menších obcí (do 5 tisíc obyvateľov), z trnavského a žilinského kraja a častejšie osoby maďarskej národnosti.
- K otázke o miere rozšírenosti telesného týrania detí do 18 rokov veku sa najčastejšie spontánne nevyjadrovali respondenti najstaršej vekovej kategórie (55 rokov a viac); so základným vzdelaním; respondenti zo single domácností; s čistým mesačným príjmom domácnosti 350€ a menej; vdovci/vdovy; z väčších miest; z trenčianskeho regiónu.
- Aj keď jednotlivé grafy ukázali, že percentuálne rozdiely medzi sledovanými charakteristikami v súvislosti s názormi na mieru rozšírenosti telesného týrania vo vzorke existujú, snažili sme sa zistiť, či možno tieto rozdiely nájsť aj v populácií. U psychického týrania detí sa ukázalo najviac štatisticky významných faktorov, v porovnaní so všetkými sledovanými formami násillia. Ako štatisticky významné sa ukázalo pohlavie, vzdelanie, počet členov domácnosti, rodinný stav a kraj. Hodnoty koeficientov miery asociácie boli ale opäť veľmi malé, čo naznačuje zanedbateľnú súvislosť. Ako štatisticky nevýznamný sa pri tejto forme násillia ukázal vek, zamestnanecký status, počet obyvateľov obce/mesta a národnosť.

D. Rozšírenosť sexuálneho zneužívania detí

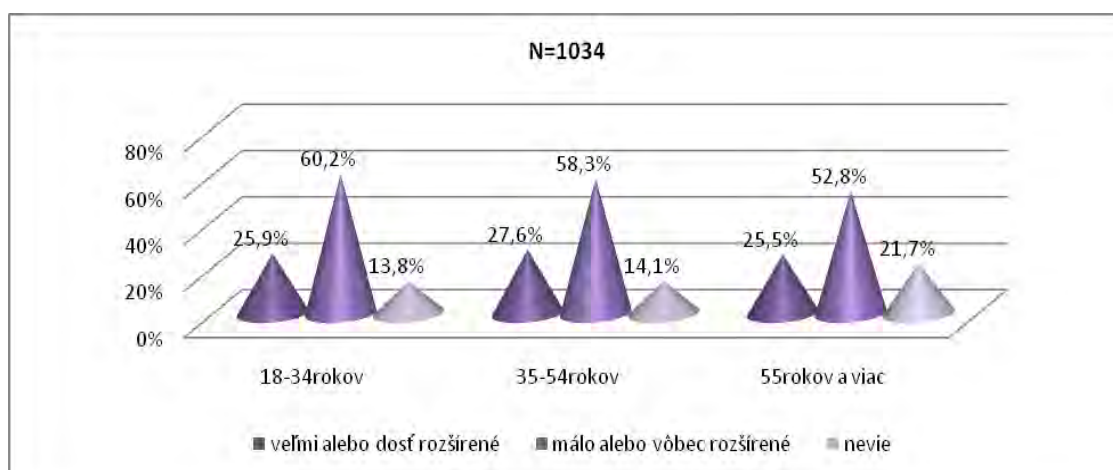
Výsledky prieskumu ukázali, že sexuálne zneužívanie považujú dospelé osoby na Slovensku za výrazne najmenej rozšírenú formu násillia páchaného na deťoch do 18 rokov veku. Za veľmi alebo dosť rozšírené ho považovala približne jedna štvrtina respondentov.

Graf D1: Rozšírenosť sexuálneho zneužívania detí podľa pohlavia

Rovnako ako pri predchádzajúcich formách násillného správania voči deťom, aj v prípade sexuálneho zneužívania uvádzali ženy častejšie ako muži odpovede, že je veľmi alebo dosť rozšírené (28,7% : 24%). Muži pripúšťali častejšie jeho nízku rozšírenosť alebo sa k otázke častejšie spontánne nevyjadrovali. Spomedzi odpovedí indikujúcich malú alebo žiadnu rozšírenosť to boli opäť častejšie muži, ktorí považovali rozšírenosť sexuálne násillia za slabo alebo vôbec rozšírené (58% : 56%).

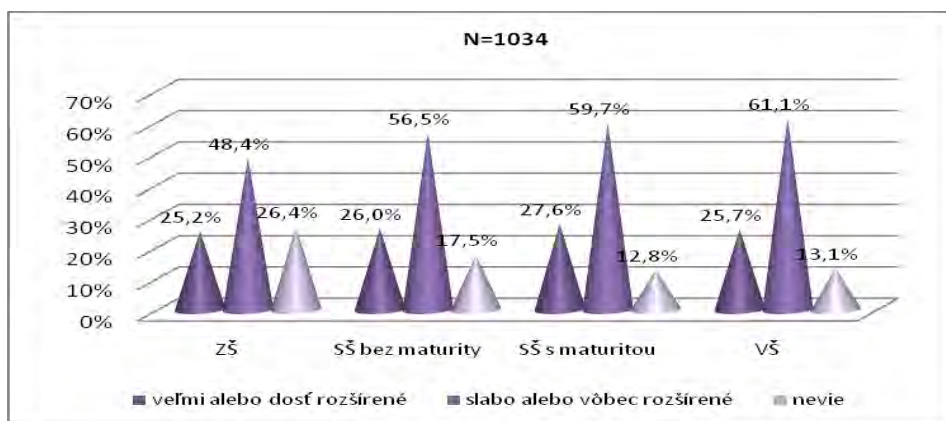
Graf D2: Rozšírenosť sexuálneho zneužívania detí podľa veku

Opätovne respondenti strednej vekovej kategórie najčastejšie uvádzali, že sexuálne zneužívanie je veľmi alebo dosť rozšírený fenomén. Najstaršia skupina uvádzala najmenej často, že je

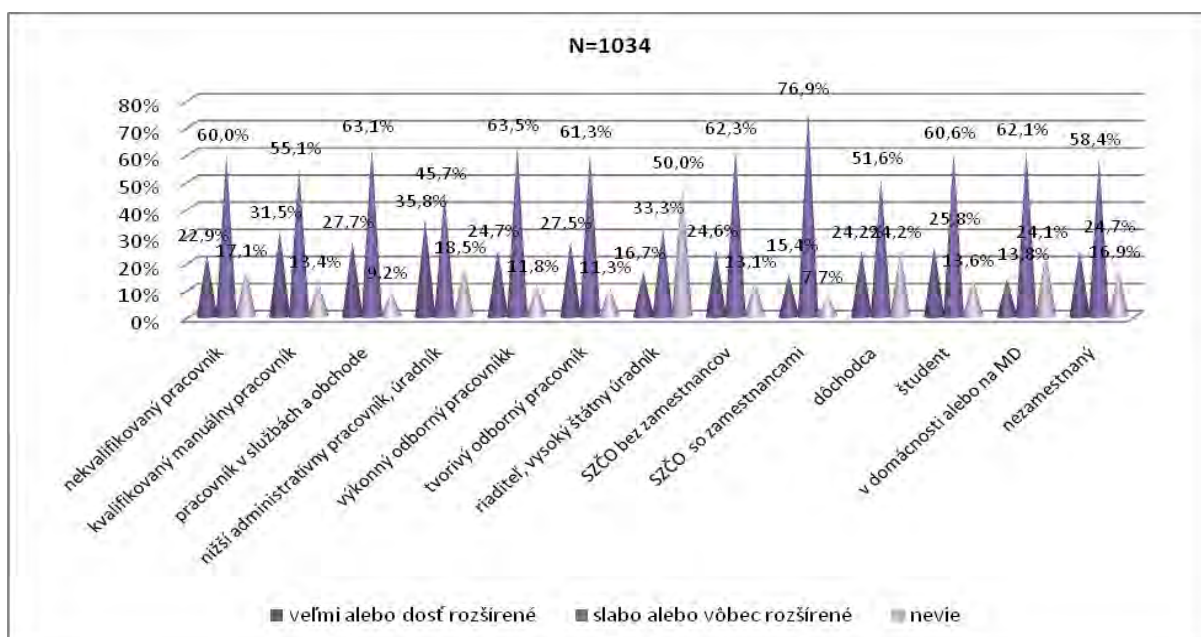
táto forma násilia rozšírená veľmi. Zároveň sa však k otázke najčastejšie spontánne nevyjadřila (takmer 22%). Za málo alebo vôbec rozšírené ho najčastejšie považovali najmladšie vekové ročníky (60%).

Graf D3: Rozšírenosť sexuálneho zneužívania detí podľa vzdelania

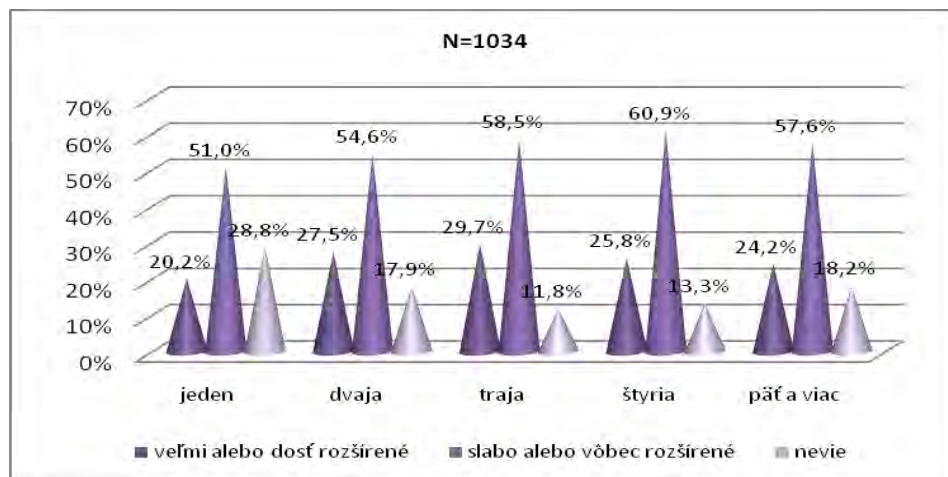
Za veľmi alebo dosť rozšírené považovali sexuálne zneužívania detí respondenti najmä so stredoškolským vzdelaním s maturitou (27%). Najmenej často ho považovali za rozšírené ľudia so základným vzdelaním (25%). V tejto skupine bol aj najväčší podiel respondentov, ktorí sa k danej otázke nevyjadřili (26%). So znižujúcim sa vzdelaním klesal podiel respondentov, ktorí si mysleli, že je táto forma násilia málo rozšírená alebo sa vôbec nevyskytuje. Najnižší výskyt takýchto odpovedí bol u osôb so základným vzdelaním (vyše 48% v porovnaní s vyše 61% u osôb s VŠ vzdelaním).

Graf D4: Rozšírenosť sexuálneho zneužívania detí podľa zamestnania

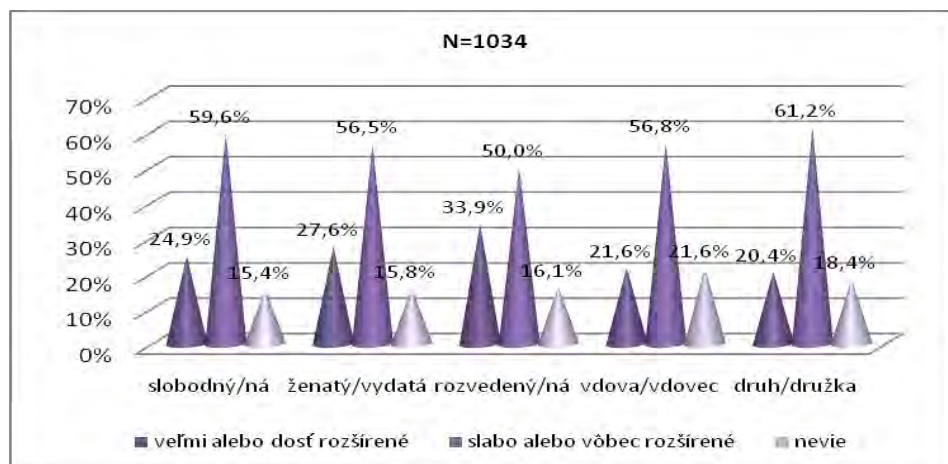
Nižší administratívni pracovníci, úradníci a kvalifikovaní manuálni pracovníci sa najčastejšie vyjadrili spôsobom, že sexuálne zneužívanie detí je rozšíreným fenoménom (vyše 30%). Len približne každá desiatu osoba v domácnosti alebo na materskej dovolenke zdieľa takýto názor. Takmer štvrtina dôchodcov (24,2%) sa k tejto otázke spontánne nevyjadrila. Respondenti v pozícii SZČO bez zamestnancov najčastejšie (77%) uvádzali slabý výskyt sexuálneho zneužívania alebo jeho úplnú absenciu.

Graf D5: Rozšírenosť sexuálneho zneužívania detí podľa počtu členov domácností

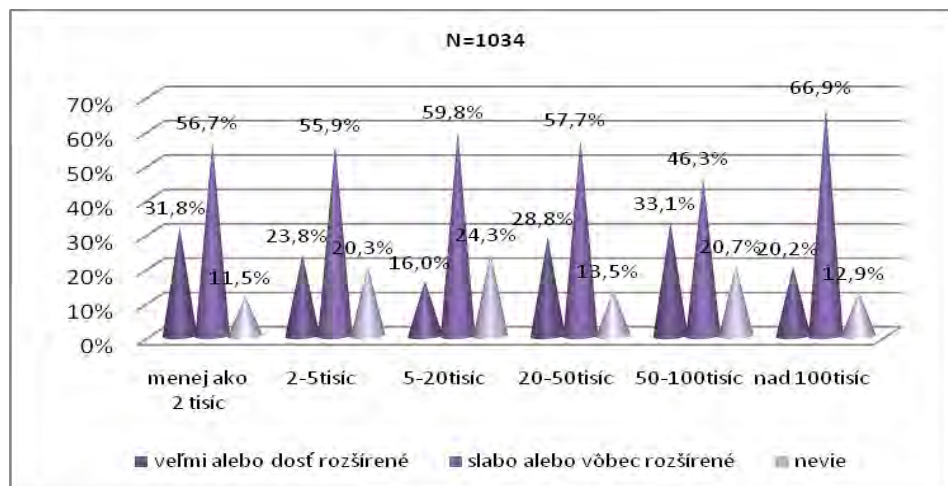
Podobne ako pri predchádzajúcich zisteniach, aj pri sexuálnom zneužívaní uvádzali jeho vysokú rozšírenosť najčastejšie osoby z domácností o troch členoch (takmer 30%), najmenej často osoby zo single domácností (cca 20%). Posledné menované sa najčastejšie (takmer 29%) k otázke spontánne nevyjadrili. Názory na slabú rozšírenosť sexuálneho zneužívania detí, či na jeho úplnú absenciu, pochádzali najčastejšie od respondentov zo štvorčlenných domácností (61%).

Graf D6: Rozšírenosť sexuálneho zneužívania detí podľa rodinného stavu

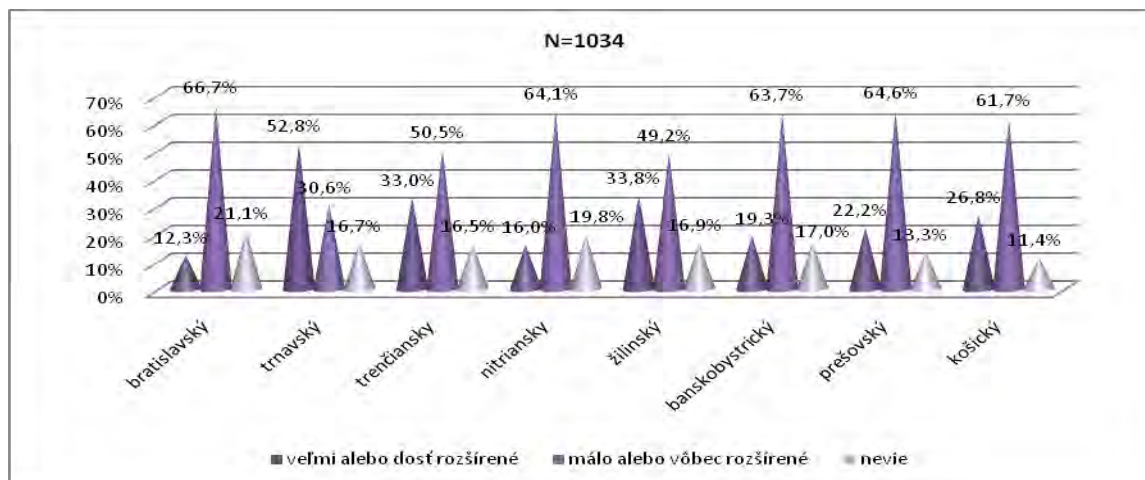
Výraznú rozšírenosť sexuálneho zneužívania detí uvádzali najčastejšie rozvedení (takmer 34%), najmenej často respondenti v pozícii druha/družky (cca 20%). Vdovy/vdovci sa najčastejšie k otázke spontánne nevyjadrili (21,6%). Za slabo alebo vôbec nerozšírené považovali sexuálne násilie najmä druhovia a družky (61%).

Graf D7: Rozšírenosť sexuálneho zneužívania detí podľa počtu obyvateľov obce/mesta

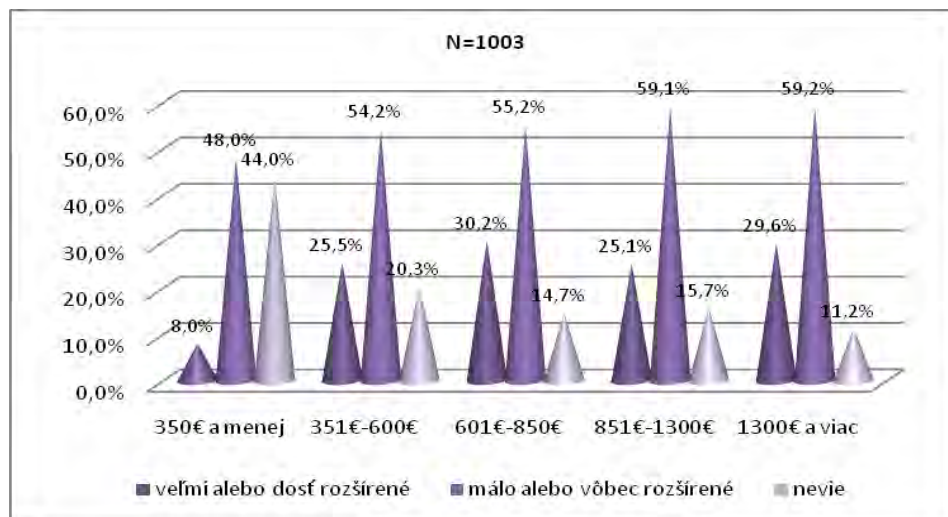
Viac ako 30%-ný výskyt odpovedí o výraznej rozšírenosti sexuálneho zneužívania detí sme zaznamenali ako u respondentov z malých obcí (takmer 32% z obcí do 2 tisíc obyvateľov), tak u respondentov väčších miest (33% z miest 50-100 tisíc obyvateľov). Respondenti z menších miest (5-20 tisíc obyvateľov) sa priklonili k takýmto odpovediam najmenej často (16%). Zároveň však takmer v štvrtine (24,3%) na otázku spontánne neodpovedali. Slabé alebo vôbec žiadne rozšírenie sexuálneho zneužívania detí pripúšťali najčastejšie respondenti z najväčších miest nad 100 tisíc obyvateľov (67%).

Graf D8: Rozšírenosť sexuálneho zneužívania detí podľa regiónu

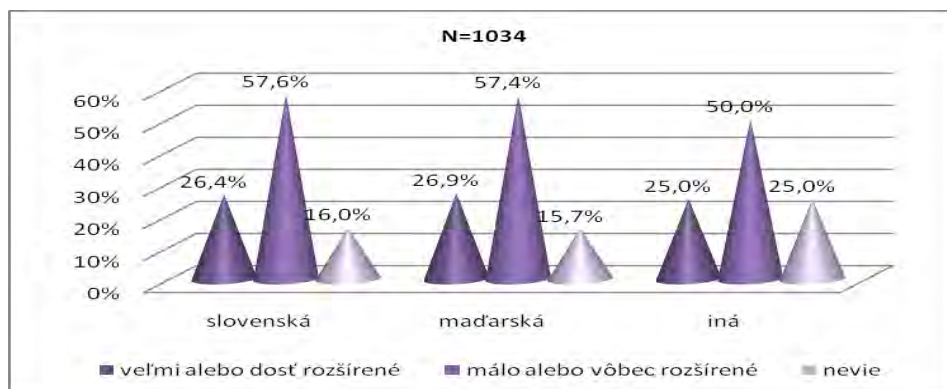
Výrazne najvyšší výskyt odpovedí o rozšírenosti sexuálneho zneužívania detí sme zaznamenali u respondentov trnavského regiónu (takmer 53%). Títo zároveň len v cca 30% uvádzali, že ide o málo rozšírený alebo nevyskytujúci sa fenomén, zatiaľ čo respondenti ostatných regiónov ho za málo alebo vôbec rozšírení považovali väčšinou (viac ako 50%). V bratislavskom a nitrianskom regióne len približne každý desiaty respondent považoval sexuálne zneužívanie za rozšírené, zároveň však približne každý druhý sa k otázke spontánne nevyjadril.

Graf D9: Rozšírenosť sexuálneho zneužívania detí podľa čistého mesačného príjmu domácnosti

Sexuálne zneužívanie považovali za rozšírené respondenti z domácností 601-850€, ale aj 1300€ a viac (v oboch skupinách okolo 30%), len v 8% ho za rozšírené považovali tí, ktorí boli z domácností s príjmom 350€ a menej (prevažne single domácnosti). Na strane druhej, sa takmer každý druhý z tejto skupiny (44%) k otázke spontánne nevyjadril. V skupine respondentov z domácností s najvyššími príjmami sa opätovne najčastejšie vyskytli odpovede, že sexuálne zneužívanie je rozšírené málo alebo vôbec (59%).

Graf D10: Rozšírenosť sexuálneho zneužívania detí podľa národnosti

Čo sa týka vplyvu národnosti, výskyt odpovedí o vysokej miere rozšírenosti sexuálneho zneužívania detí (veľmi alebo dosť) bol prakticky vyrovnaný u respondentov slovenskej i maďarskej národnosti (26,4% : 26,9%). Mierne rozdiely sme však zaznamenali v odpovediach, podľa ktorých je to málo rozšírený fenomén (52,4% u respondentov slovenskej národnosti : 55,6% u respondentov maďarskej národnosti). V prípade odpovedí, že sa tento fenomén vôbec neexistuje, bola situácia opačná: uviedlo ju 5,2% respondentov slovenskej národnosti a len 2,9% respondentov maďarskej národnosti.

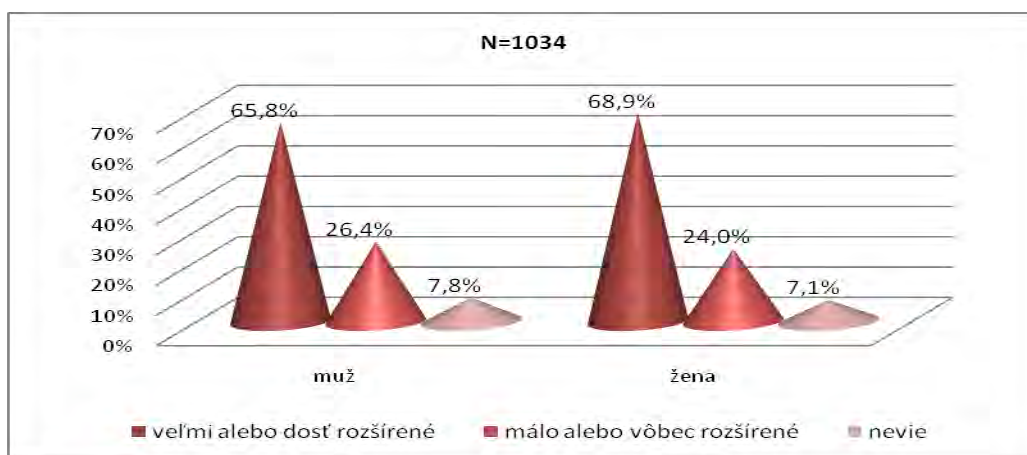
Zhrnutie 6: Rozšírenosť sexuálneho zneužívania detí do 18 rokov veku na Slovensku podľa vybraných charakteristík respondentov

- Sexuálne zneužívanie detí do 18 rokov veku je veľmi alebo dosť rozšíreným fenoménom častejšie podľa žien.
- Rozšíreným fenoménom je najčastejšie podľa osôb vo veku 35-54 rokov; so strednou školou s maturitou; osôb v pozícii úradníka – nižšieho administratívneho pracovníka a kvalifikovaného manuálneho pracovníka.
- Z hľadiska rodinných charakteristík, za rozšírený fenomén ho považujú najčastejšie osoby z trojčlennej domácnosti; rozvedené; s vyšším čistým mesačným príjmom domácnosti (1300€ a viac a 601-850€). Osoby zo single domácností s príjmom 350€ a menej pripúšťajú výskyt sexuálneho zneužívania detí výrazne najmenej.
- Z hľadiska iných charakteristík považujú sexuálne zneužívanie detí za rozšírený fenomén najčastejšie osoby z najmenších obcí (menej ako 2 tisíc obyvateľov), rovnako z väčších miest (od 50-100 tisíc obyvateľov), z trnavského a žilinského kraja, častejšie maďarskej národnosti.
- K otázke o miere rozšírenosti telesného týrania detí do 18 rokov veku sa najčastejšie spontánne nevyjadrovali respondenti najstaršej vekovej kategórie (55 rokov a viac); so základným vzdelaním; respondenti zo single domácností; dôchodcovia; z miest menšieho veľkostného typu (5-20 tisíc obyvateľov); z bratislavského a nitrianskeho regiónu a respondenti s najnižším čistým mesačným príjmom domácnosti (350€ a menej).
- Pri tejto forme násilia sa ukázalo (v porovnaní s ostatnými formami násilia) najviac faktorov ako štatisticky nevýznamných. Ohľadom možného vplyvu na názor rozšírenosti sexuálneho týrania detí sa ukázal štatisticky významný jedine kraj. V tomto jednom prípade išlo ale opäť o veľmi malú hodnotu koeficientu miery asociácie, čo indikuje veľmi slabý vplyv.

E. Rozšírenosť zanedbávania detí

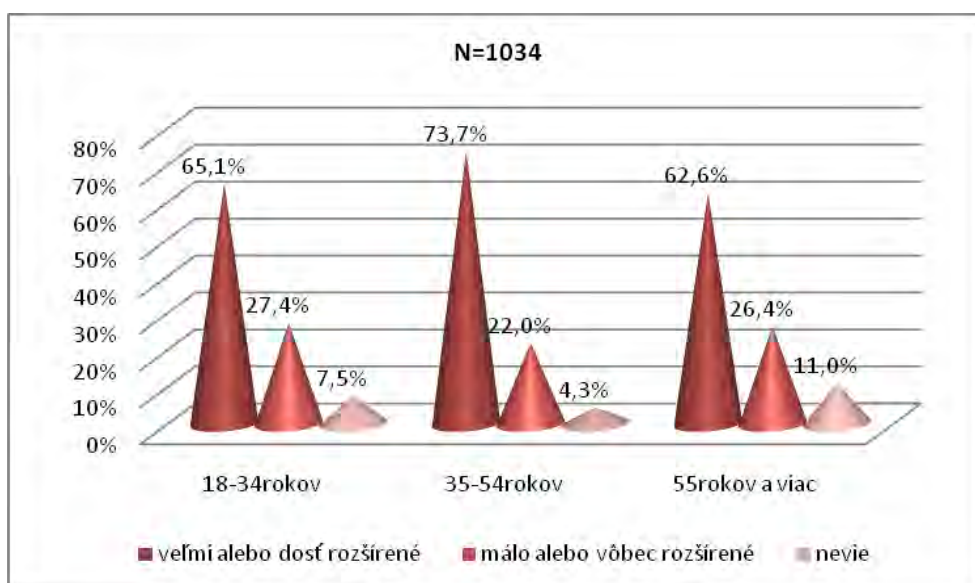
Podľa výsledkov prieskumu je zanedbávanie výrazne najčastejšie sa vyskytujúcou formou násilia páchaného na deťoch. Približne dve tretiny dospelých respondentov uviedli, že ide na Slovensku o veľmi alebo dosť rozšírený fenomén.

Graf E1: Rozšírenosť zanedbávania detí podľa pohlavia

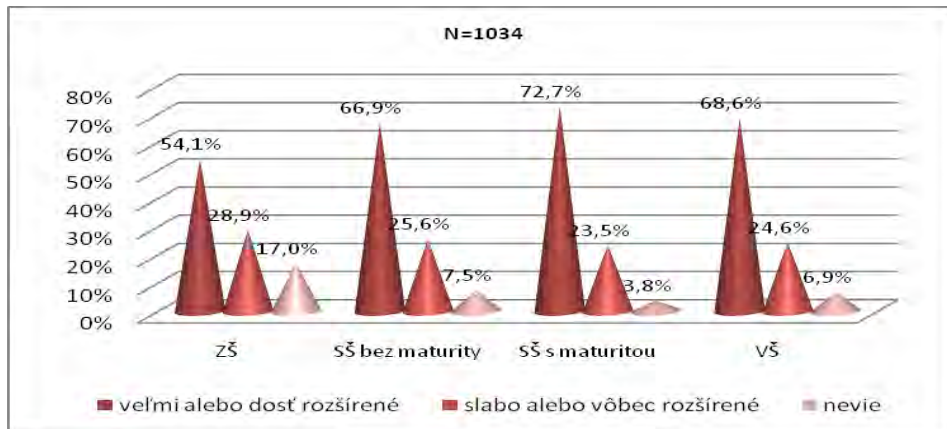
Rovnako ako pri predchádzajúcich odpovediach, aj v prípade zanedbávania detí ženy uvádzali o niečo častejšie ako muži, že je na Slovensku rozšírené veľmi alebo dosť (68,9% : 65,8%). V odpovediach týkajúcich sa malého alebo žiadneho rozšírenia zanedbávania bola častejšie zastúpená skupina mužov ako žien (25% : 21,9%).

Graf E2: Rozšírenosť zanedbávania detí podľa veku

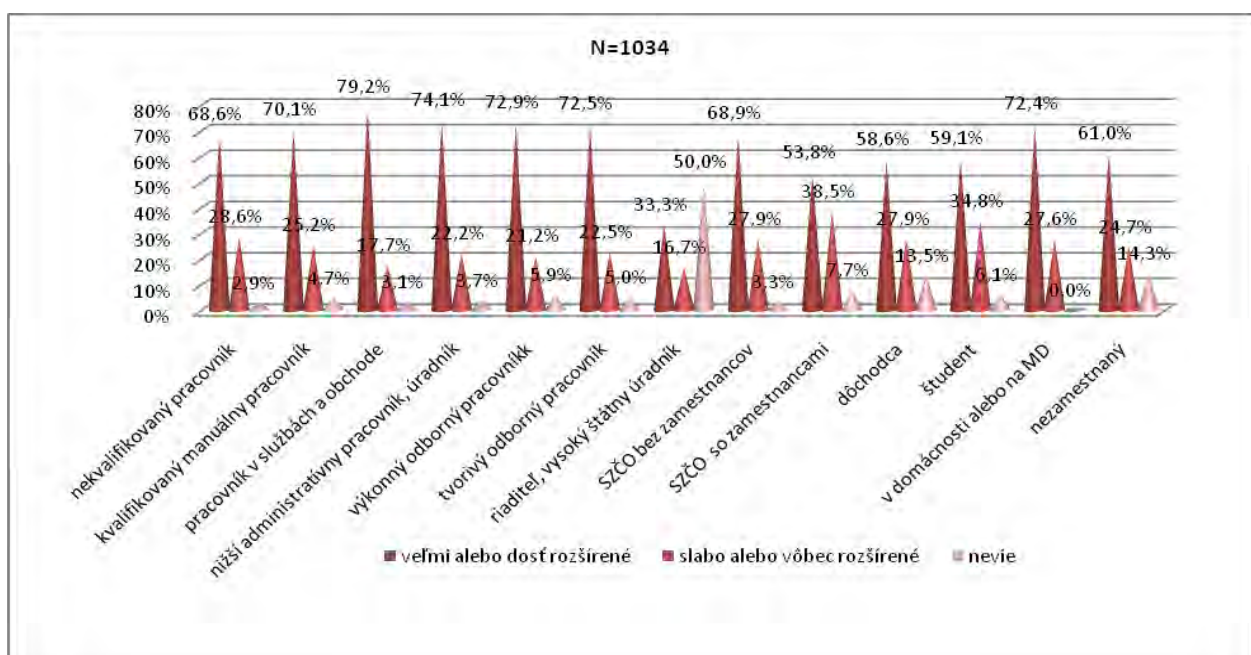
Takmer ¾ respondentov strednej vekovej kategórie (74%) považovalo zanedbávanie detí za veľmi alebo dosť rozšírený fenomén. Názor týkajúci sa slabého alebo žiadneho rozšírenia sa opäť najčastejšie vyskytoval v skupine najmladších respondentov (27%). K otázke sa najčastejšie (11%) spontánne nevyjadrili respondenti najstaršej vekovej kategórie.

Graf E3: Rozšírenosť zanedbávania detí podľa vzdelania

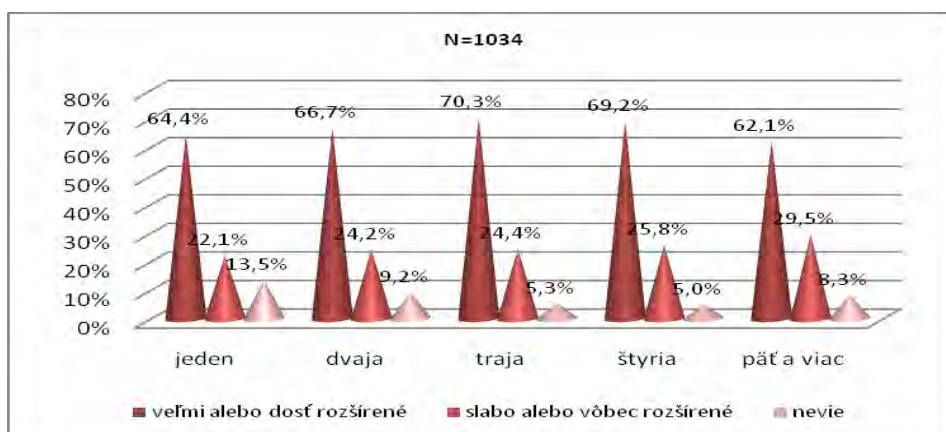
Opätovne sme zaznamenali najvyšší výskyt odpovedí o vysokej rozšírenosti zanedbávania detí u osôb so stredoškolským vzdelaním s maturitou (takmer 73%). Naopak, najmenej často takto odpovedali respondenti so základným vzdelaním (len 54%), výrazne najčastejšie sa zároveň k otázke spontánne nevyjadrili (17%). V názoroch na slabé alebo žiadne rozšírenie bola najčastejšie zastúpená skupina so základným vzdelaním (29%).

Graf E4: Rozšírenosť zanedbávania detí podľa zamestnania

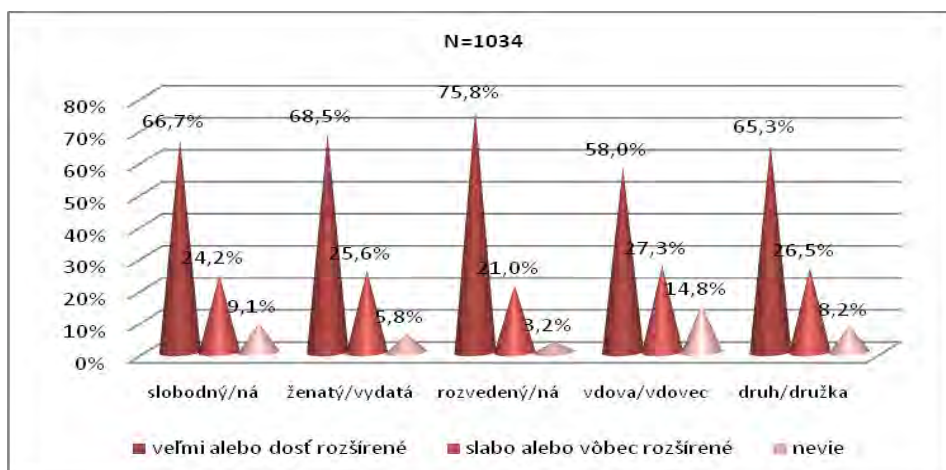
Až takmer 80% pracovníkov v službách a obchode odpovedalo, že zanedbávanie detí je veľmi alebo dosť rozšírené. Nad 70% sme takéto odpovede zaznamenali aj u úradníkov, výkonných a tvorivých odborných pracovníkov a u osôb v domácnosti a na materskej dovolenke. Naopak, len niečo vyše polovice (54%) tak odpovedali SZČO so zamestnancami, medzi ktorými takmer každý štvrtý (38,5%) uviedol, že ide o málo rozšírený fenomén. Najčastejšie sa k otázke spontánne nevyjadrili nezamestnaní (14,3%). V odpovediach indikujúcich slabé alebo žiadne zastúpenie sme najväčšie zaznamenali SZČO so zamestnancami (39%) a nekvalifikovaných pracovníkov (29%) či dôchodcov (28%).

Graf E5: Rozšírenosť zanedbávania detí podľa počtu členov domácnosti

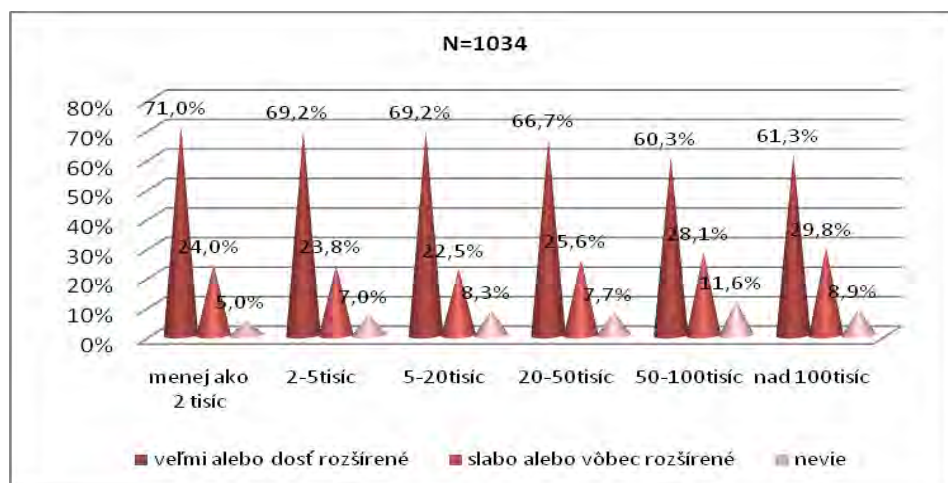
O rozšírený fenomén ide najčastejšie podľa respondentov z 3- a 4-členných domácností (približne 70% z každej kategórie). Najmenej často situáciu považovali za takúto respondenti z najpočetnejších domácností - 5 a viac členov (cca 62%). Najčastejšie (13,5%) sa k otázke spontánne nevyjadrili respondenti zo single domácností. Najpočetnejšie domácnosti zároveň najčastejšie považovali zanedbávanie detí za málo rozšírený fenomén alebo vôbec sa nevyskytujúci (takmer 30%).

Graf E6: Rozšírenosť zanedbávania detí podľa rodinného stavu

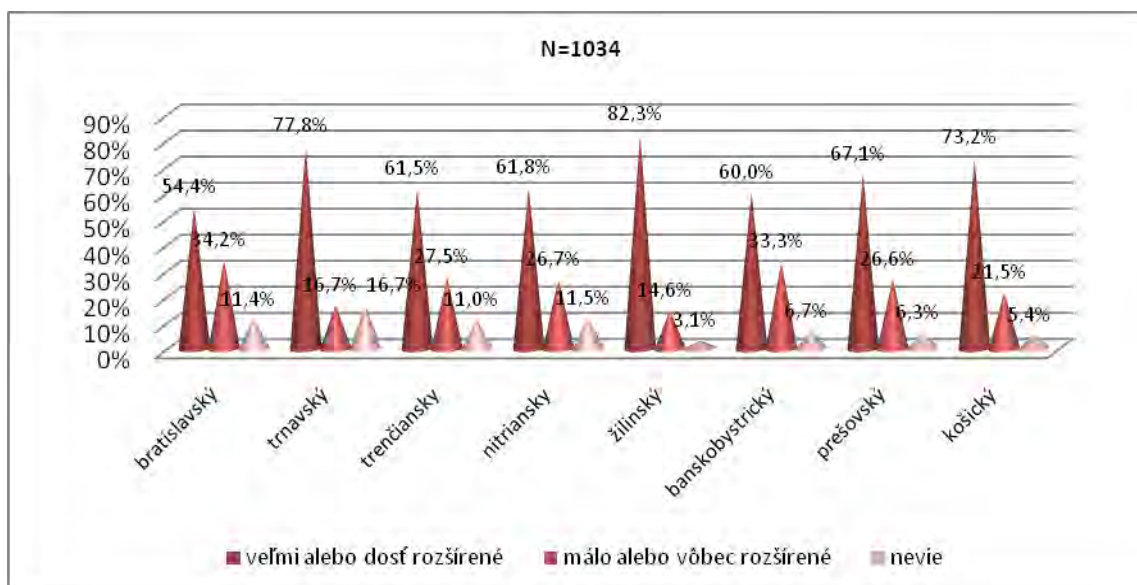
Podľa viac ako ¼ rozvedených je zanedbávanie detí veľmi alebo dosť rozšírené, najmenej často ho za takúto považovali vdovy a vdovci (58%), ktorí sa zároveň k otázke najčastejšie spontánne nevyjadrili (takmer 15%). Výsledky ostatných kategórií boli podobné (65-68% výraznej rozšírenosti zanedbávania detí). V odpovediach vyjadrujúcich slabé alebo žiadne rozšírenie zanedbávania boli zo všetkých porovnávaných skupín podľa rodinného stavu najviac zastúpení vdovy a vdovci (27%).

Graf E7: Rozšírenosť zanedbávania detí podľa počtu obyvateľov obce/mesta

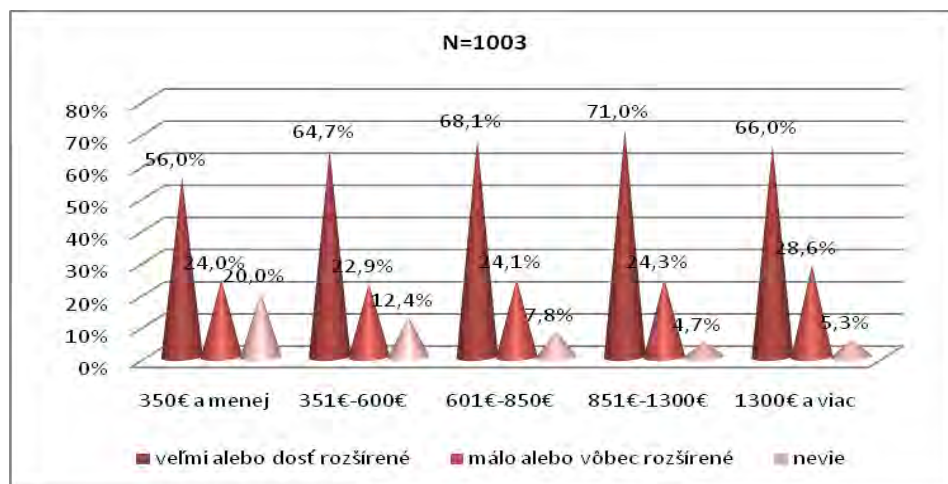
Odpovede o vysokej rozšírenosti zanedbávania detí takmer pravidelne klesali s veľkostným typom mesta/obce (od 71% po 60%). U respondentov z miest s veľkosťou 50-100 tisíc obyvateľov bola najčastejšie zastúpená odpoveď, že je zanedbávanie detí málo rozšírený fenomén (vyše 28%), zároveň najčastejšie sa k otázke o rozšírenosti zanedbávania spontánne nevyjadrili (takmer 12%).

Graf E8: Rozšírenosť zanedbávania detí podľa regiónu

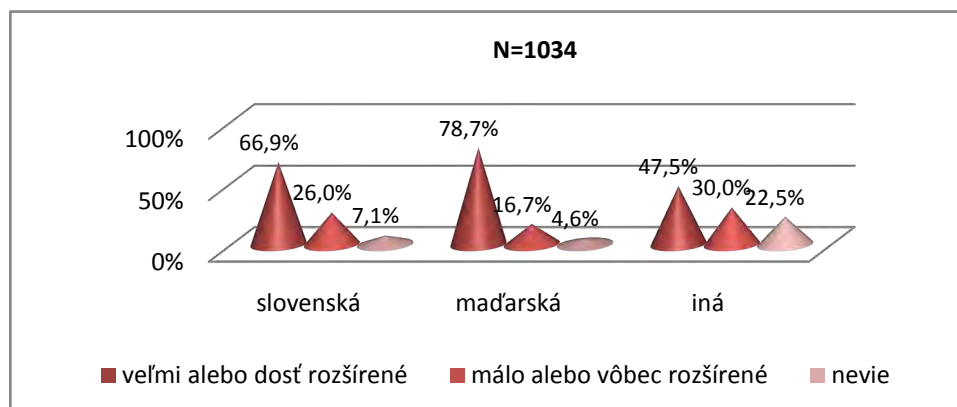
Opätovne to bol trnavský a žilinský región, v ktorých respondenti najčastejšie kvalifikovali rozšírenosť zanedbávania detí ako vysokú - v oboch regiónoch to bolo viac ako ¼ respondentov (78%, 82%). Naopak, u respondentov bratislavského regiónu to bol len približne každý druhý, ktorý zanedbávanie označil ako veľmi alebo dosť rozšírené. Z bratislavského regiónu opäť pochádzala najväčšia skupina ľudí, ktorá mala názor, že zanedbávanie detí je málo rozšíreným fenoménom (28,1%).

Graf E9: Rozšírenosť zanedbávania detí podľa čistého mesačného príjmu domácnosti

Posudzovanie vysokej rozšírenosti zanedbávania detí s poklesom príjmu domácnosti (a teda aj s počtom jej členov) skôr klesá, to znamená, že respondenti z domácností s vyšším príjmom a väčším počtom členov považujú častejšie zanedbávanie detí za veľmi alebo dosť rozšírené. Najmenej ho za takéto považujú osoby s najnižším príjmom domácnosti, a teda prevažne najnižším počtom členov (54%). Posledne menovaní zároveň až v 20%-tách na túto otázku spontánne neodpovedali. V odpovediach zastupujúcich názory o malej alebo žiadnej rozšírenosti zanedbávania sme najčastejšie zaznamenali respondentov s najvyššími príjmami domácnosti (29%).

Graf E10: Rozšírenosť zanedbávania detí podľa národnosti

Najvýraznejšie rozdiely medzi respondentmi slovenskej a maďarskej národnosti sme zaznamenali práve v názoroch na rozšírenosť zanedbávania detí ako formy násilného správania. 67% respondentov slovenskej národnosti uviedlo, že je zanedbávanie detí veľmi alebo dosť rozšírené (voči 79% respondentov maďarskej národnosti). V odpovediach týkajúcich sa slabého alebo žiadneho rozšírenia bola častejšie zastúpená skupina respondentov so slovenskou národnosťou (26% : cca 17%).

Zhrnutie 7: Rozšírenosť zanedbávania detí do 18 rokov veku na Slovensku podľa vybraných charakteristík respondentov

- Zanedbávanie detí do 18 rokov veku je veľmi alebo dosť rozšíreným fenoménom častejšie podľa žien.
- Rozšíreným fenoménom je najčastejšie podľa osôb vo veku 35-54 rokov; so strednou školou s maturitou; osôb v pozícii pracovníka v službách a obchode, úradníka – nižšieho administratívneho pracovníka, tvorivého a výkonného odborného pracovníka a osôb v domácnosti či na MD.
- Z hľadiska rodinných charakteristík, za rozšírený fenomén ho považujú najčastejšie osoby z troj – a štvorčlennej domácnosti; s čistým mesačným príjmom domácnosti 851€ a viac; rozvedené. Single domácnosti, s príjmom 350€ a menej pripúšťajú výskyt zanedbávania detí výrazne najmenej.
- Z hľadiska iných charakteristík považujú zanedbávanie detí za rozšírený fenomén najčastejšie osoby z najmenších obcí (menej ako 2 tisíc obyvateľov), rovnako z väčších miest (od 50-100 tisíc obyvateľov), zo Žilinského, Trnavského a Košického regiónu, častejšie maďarskej národnosti.
- K otázke o miere rozšírenosti zanedbávania detí do 18 rokov veku sa najčastejšie spontánne nevyjadrovali respondenti najstaršej vekovej kategórie (55 rokov a viac); so základným vzdelaním; respondenti zo single domácností; nezamestnaní; z väčších miest; z Bratislavského, Trenčianskeho a Nitrianskeho regiónu a respondenti s najnižším čistým mesačným príjmom domácnosti (350€ a menej).
- U zanedbávania detí sa ako štatisticky nevýznamné ukázali faktory pohlavia, veku, vzdelania, zamestnaneckého statusu, rodinného stavu, veľkosti obce/mesta a národnosti. Naopak, ako štatisticky významné sa ukázali opäť dva faktory – počet členov domácnosti a kraj. Rovnako ako vo všetkých predchádzajúcich formách násilia boli ale hodnoty koeficientov asociácie veľmi nízke, čo naznačuje žiadny alebo veľmi slabý vplyv.

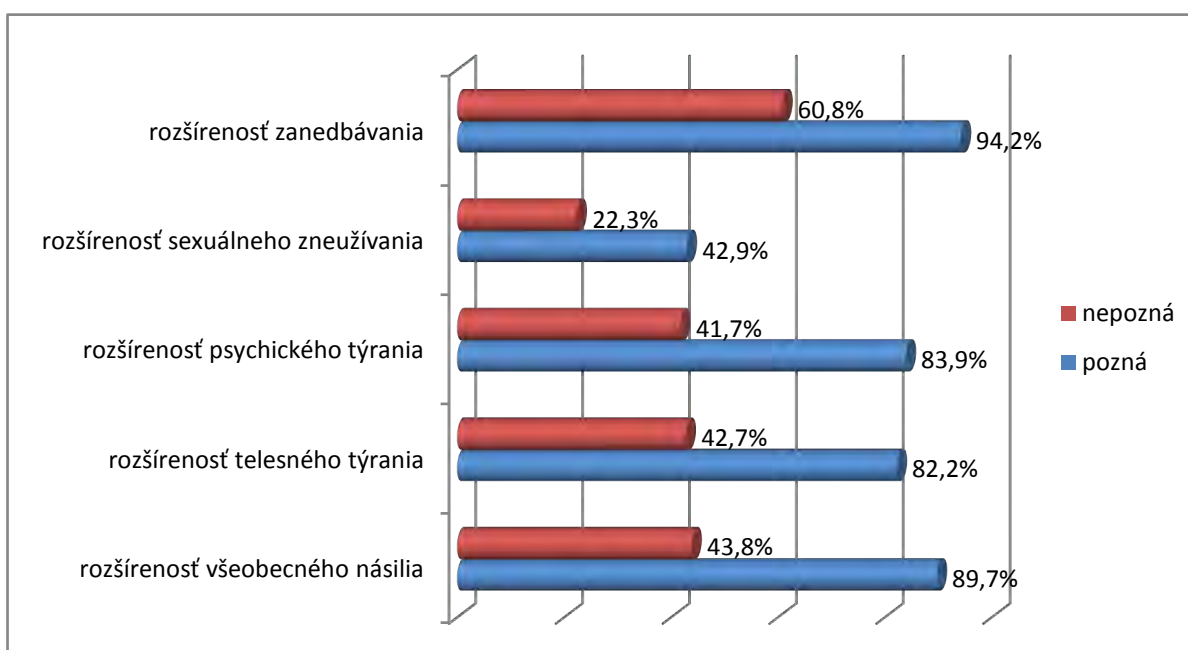
F. Význam osobnej skúsenosti (poznania dieťaťa) na názory o rozšírenosti násilia na deťoch a jeho jednotlivých foriem

V rámci prieskumu sme sa zaujímali aj o to, či respondenti poznajú zo svojho okolia dieťa alebo deti, ktoré boli vystavené niektorej z foriem násilného správania. Celkovo **21,7%** respondentov uviedlo, že **takéto dieťa/deti pozná**. Z hľadiska vplyvu jednotlivých socio-demografických premenných možno konštatovať, že takéto dieťa alebo deti poznajú najčastejšie:

- ženy ako muži (24,2% : 19%),
- osoby vo vekovej kategórii 18-34 rokov (23,1%),
- osoby s vyšším vzdelaním (stredoškolským s maturitou alebo vysokoškolským; okolo 25%),
- výkonní a tvoriví odborní pracovníci, úradníci a pracovníci v službách (28%-30%),
- osoby z domácností s menším počtom členov (single – traja: 22-24%),
- rozvedené osoby (takmer 42%),
- osoby zo stredne veľkých a väčších miest (20-100 tisíc obyvateľov; okolo 26%),
- osoby z Nitrianskeho (33,6%) a Bratislavského regiónu (27,2%),
- osoby s priemerným mesačným príjmom (601-850€; 27,6%).

Podrobnejšie sme sa zaujímali o to, ako vplýva osobná skúsenosť, ktorou je poznanie dieťaťa alebo detí – obetí násilia, na názory respondentov o rozšírenosti násilia a jeho jednotlivých foriem.

Graf F1: Rozšírenosť násilia a jeho jednotlivých foriem podľa osobnej skúsenosti/poznania dieťaťa (spolu odpovede „veľmi“ a „dost' rozšírené“)

Z grafu je zrejmé, že osobná skúsenosť je kľúčová pre formovanie postoja, že násilie páchané na deťoch a jeho jednotlivé formy sú na Slovensku veľmi alebo dosť rozšírené. Vo všetkých položkách, okrem zanedbávania dieťaťa, bol výskyt odpovedí o výraznej rozšírenosti násilia a jeho foriem u osôb, ktoré poznajú takéto dieťa/deti, približne dvojnásobný voči tým, ktoré takéto dieťa/deti zo svojho okolia nepoznali.

Zhrnutie 6: Rozšírenosť poznania dieťaťa/detí do 18 rokov veku – obetí násilného správania na Slovensku podľa vybraných charakteristík respondentov

- Zo svojho okolia poznajú dieťa/deti – obeť násilia a jeho jednotlivých foriem častejšie ženy, mladšie osoby vo veku 18-34 rokov, s vyšším vzdelaním, osoby pracujúce v službách, administratíve a ako tvoriví pracovníci, osoby z menej početných domácností, rozvedení/é, osoby zo stredných a väčších miest, Nitrianskeho a Bratislavského regiónu a s priemerným mesačným príjmom domácnosti.
- Poznanie dieťaťa/detí – obetí násilného správania - má výrazný vplyv na formovanie názoru, že násilie na deťoch a jeho jednotlivé formy sú na Slovensku veľmi alebo dosť rozšírené.
- Najnižší rozdiel medzi osobami s osobnou skúsenosťou a bez nej v prevalencii odpovedí, že ide o rozšírený fenomén, je v otázke týkajúcej sa zanedbávania detí.

5 Diskusia k vybraným zisteniam a záver

V prieskume sme sa zaoberali *prevalenciou (mierou rozšírenosti) násilia páchaného na deťoch* do 18 rokov veku na Slovensku a jeho jednotlivých foriem. Tie sme vymedzili ako telesné týranie, duševné týranie, sexuálne zneužívanie a zanedbávanie. Respondentmi boli dospelé osoby 18-ročné a staršie, ktorým sme v rámci prieskumu verejnej mienky OMNIBUS položili niekoľko otázok. Prieskum prebehol v rámci komplexnejšej výskumnej úlohy zameranej na prevalenciu násilia a jeho jednotlivých foriem vo vedomí detskej populácie na Slovensku, ktorá tvorí súčasť prác na príprave Národnej stratégie na ochranu detí pred násilím.

Napriek svojmu pilotnému a pomerne nenáročnému dizajnu možno považovať realizovaný prieskum za osobitný svojho druhu, nakoľko doposiaľ reprezentatívne prieskumy takéhoto vecného zamerania na Slovensku neboli realizované.¹⁰ Uvedená skutočnosť dávala autorskému tímu na jednej strane určitú voľnosť, na druhej strane chýbal domáci referenčný rámec pre voľbu dizajnu a porovnávanie výsledkov prieskumu. Rovnako bolo potrebné vysporiadať sa s diverzitou vymedzenia samotného pojmu „*násilie páchané na deťoch*“, nakoľko odborná literatúra v tejto oblasti má často skôr povahu politických medzinárodných dokumentov, než akademických zdrojov. Z dôvodu, že šlo o pilotný prieskum, inšpirovali sme sa najčastejšie používanými formami násilného správania voči deťom (telesné týranie, duševné týranie, sexuálne zneužívanie a zanedbávanie¹¹), pričom v prieskume sme ich bližšie neoperacionalizovali (obsahovo nevymedzovali). Rovnako sme nevymedzovali prostredia, v ktorých sa môžu jednotlivé formy násilného správania voči deťom odohrávať.

Predtým, ako sa budeme bližšie venovať vybraným výskumným zisteniam, pristavíme sa pri základnej terminologickej otázke, ktorou je používanie samotného pojmu „*násilie*“, v kontexte násilia páchaného na deťoch. Bežná skúsenosť ukazuje, že pojem násilie sa vo vedomí ľudí najčastejšie spája s oblasťou telesného násilia (telesného týrania) ako formy násilného správania. To môže znižovať senzitivnosť na iné formy zlého zaobchádzania s deťmi a vytesňovať ich mimo sféru osobného i verejného záujmu. Spájanie pojmu násilie predovšetkým s fyzickým násilím podporuje aj platné znenie Trestného zákona (zákon č. 300/2005 Z.z. v znení neskorších predpisov), podľa ktorého „*Trestný čin je spáchaný násilím, ak páchatel použije na jeho spáchanie fyzické násilie proti telesnej integrite fyzickej osoby...*“ (§122 ods. 7 zákona). V prípade, že páchatel použije na spáchanie trestného činu psychické násilie, zákon používa pojem „*...trestný čin spáchaný s použitím nátlaku*“ (§122 ods. 8 zákona). V odbornej zahraničnej literatúre sa preto v súčasnosti začína stále intenzívnejšie používať namiesto pojmu „*násilie*“ pojem „*zlé zaobchádzanie*“, ktorý je univerzálnejší a zastrešujúci rôznorodosť násilných prejavov.

V ďalšej časti diskusie sa budeme venovať vybraných výskumných zisteniam, ktoré prepojíme aj s uvedenou terminologickou úvahou.

¹⁰ V poslednom období bol realizovaný len výskum Fóra pre pomoc starším: Guráň, P. *Prieskum zneužívania a týrania starších ľudí*. Bratislava: Fórum pre pomoc starším. 2012. Nepochikovaný materiál.

¹¹ O takéto rozdelenie sa opierajú vo svojej práci napr. D. Knápková, - M. Tóthová (2010)

(1) Reprezentácia pojmu „násilie na deťoch“ vo vedomí dospelých

Prieskum preukázal, nakoľko kľúčové je zaoberať sa v rámci výskumu násilia páchaného na deťoch nielen všeobecne „násilím“, ale aj jeho jednotlivými formami (aj keď pripúšťame, že ich konkrétne prejavy sa môžu vzájomne prelínať¹²). Dokumentuje to zistenie, že miera rozšírenosti všeobecného násilia (často skôr indikatívna), voči miere rozšírenosti jeho jednotlivých foriem, výrazne variuje. Najviac sa podielu odpovedí o rozšírenosti násilia približovali odpovede o rozšírenosti telesného a psychického týrania ako jeho foriem. Na druhej strane, sexuálne zneužívanie detí ako forma násilného správania, bolo prevalenčne zastúpené výrazne najnižšie (v menej ako polovičnej miere voči ostatným formám). Zároveň najvyšší počet respondentov sa spontánne nevyjadril práve k tejto otázke prieskumu. Opakom výrazne najnižšej prevalencie sexuálneho zneužívania bola vysoká prevalencia zanedbávania detí ako formy násilného správania voči nim. Viac ako dve tretiny respondentov uviedli, že je rozšírené veľmi alebo dosť, zároveň najmenej často v prípade zanedbávania detí absentovali situácie, že sa respondenti k otázke spontánne nevyjadrili.

Z prieskumu možno dedukovať, že situáciám, kedy dieťa nemá uspokojené základné potreby pre každodenný život (stravu, oblečenie, primerané bývanie, vybavenosť školskými a inými osobnými potrebami), a teda je zanedbávané, alebo kedy je telesne či duševne týrané, ľudia bez väčších problémov rozumejú, vedia ich identifikovať a otvorene na ne upozorniť. Nepriamo tomu môže napomáhať aj rozšírenosť verejnej mienky o celkovo zlej finančnej situácii významnej časti slovenských rodín ako podmieňujúci faktor najmä zanedbávania detí. Pre senzitivnosť ľudí, či ich schopnosť identifikovať sexuálne zneužívanie detí, tieto vonkajšie markery chýbajú. Ak zanedbávanie možno často pripísať, a tým aj čiastočne ospravedlňovať, zložitými vonkajšími okolnosťami, sexuálne zneužívanie detí má skôr pečať individuálneho zlyhania dospelých najvyššej spoločenskej neprípustnosti. Identifikáciu sexuálneho zneužívania sťažuje spravidla jeho skrytá povaha, snaha útočníkov i obetí takéto prejavy tajiť alebo si ich podvedome vôbec neprípúšťať. Svoju úlohu môže zohrávať aj pretrvávajúca tabuizácia otázok, ktoré sa týkajú sexuálneho správania ľudí.

Zistenie, že sexuálne zneužívanie označilo „len“ cca 26% respondentov za veľmi alebo dosť rozšírené, zatiaľ čo iné formy násilia boli prevalenčne zastúpené oveľa vyššie, si zasluhuje širší komentár. Samotný rozsah (26%) možno len relatívne považovať za nízky, je dokonca vyšší ako referenčná hranica 20% pre ochranu pred sexuálnym zneužívaním a násilím, ktorú si stanovila Rada Európy v rámci svojej Stratégie o právach dieťaťa na roky 2012-2015.¹³ Sme toho názoru, že pre účely ďalších výskumných analýz, či samotnej praktickej činnosti na úseku prevencie sexuálneho zneužívania detí, nie je natoľko dôležitá jeho „sólo“ rozšírenosť, ako skôr príčiny rozdielneho zastúpenia jednotlivých foriem násilného správania a spôsob, akým sa interpretuje. Podľa praxe občianskych združení venujúcich sa detským obetiam násilia: „... v rámci skupiny detí zachytených v rámci opatrení sociálno-právnej ochrany drvivú väčšinu tvoria zanedbávané deti, menšiu časť detí týrané fyzicky a len zanedbateľnú časť detí sexuálne zneužívané. Extrémne nízky počet detí identifikovaných ako obeť sexuálneho zneužívania nepovažujeme za dobrú správu, ale naopak za signál, že tu zásadným spôsobom zlyháva vyhľadávacia činnosť...“ (Leitman, Leitmanová,

¹² Napríklad súčasťou zanedbávania je aj odopieranie lásky dieťaťu, ktoré sa zároveň môže interpretovať ako psychické týranie dieťaťa.

¹³ Pre riešenie problému sexuálneho násilia páchaného na deťoch si stanovila Rada Európy na roky 2012-2015 politický cieľ organizovať kampaň „KAŽDÉ PIAŤE“ s predpokladom, že približne 20% detí je obeťou sexuálneho vykorisťovania a zneužívania.

2012:2). Prikláňame sa preto k formulácii politického cieľa definovaného Radou Európy, že je potrebné „...zvyšovať povedomie o rozsahu sexuálneho násillia a zabezpečiť deťom, rodičom a odborníkom poznatky a nástroje na prevenciu a na reagovanie naň“ (Stratégia, 2011:9).

(2) Edukácia najširšej verejnosti

Ambícia zvyšovania povedomia o násillí na deťoch a jeho jednotlivých formách (osobitne o sexuálnom zneužívaní detí) by mala byť dôsledne spájaná s ambíciou senzibilizovať všetky skupiny obyvateľstva, nielen tých, ktorí s touto agendou prichádzajú profesionálne do kontaktu. Uvedenú požiadavku legitimizujú aj výsledky nášho prieskumu. Podľa neho, najčastejšie na prítomnosť násillia páchaného na deťoch poukazovali osoby stredného veku, s vyšším vzdelaním, pracujúce v obchode a službách, administratívni pracovníci/čky a výkonní a tvoriví odborní pracovníci/čky. Ide teda o osoby, u ktorých sa predpokladá, priam očakáva, že sa s uvedenou agendou môžu stretnúť v rámci svojej profesionálnej činnosti, alebo u ktorých by senzitivnosť na otázku násillia páchaného na deťoch mala patriť k akejsi základnej občianskej kompetencii.

Na strane druhej, najmenej často identifikovali násillie a jeho jednotlivé formy ako rozšírený fenomén staršie osoby (55+), osoby so základným vzdelaním, žijúce v single domácnostiach a tomu zodpovedajúcim čistým mesačným príjmom domácnosti (350€ mesačne a menej). Okrem toho šlo o skupiny respondentov, ktoré sa najčastejšie k otázkam týkajúcim sa miery rozšírenosti násillia a jeho jednotlivých foriem spontánne nevyjadrovali. Nepovažujeme tieto zistenia za náhodné a odporúčame zohľadniť ich pri tvorbe senzibilizačných kampaní zameraných na zvyšovanie všeobecného povedomia verejnosti o tejto problematike ako súčasti kompetencií aktívneho občianstva.

(3) Súvislosti bývania

V rámci súvislostí bývania zasluhuje osobitnú pozornosť vplyv faktorov regionálnej príslušnosti respondentov a veľkostný typ obce/mesta, v ktorej žijú. Regionálny faktor mal signifikantne významný vplyv na priemerné hodnoty rozšírenosti vo všetkých otázkach, ktoré sme respondentom položili. Najvyššie rozdiely v priemerných hodnotách sme pri každej otázke pritom zaznamenali medzi respondentmi z bratislavského a trnavského regiónu. Priemery trnavských respondentov sa pohybovali okolo hodnoty 2, teda „dost' rozšírené“ (od 1,81 pri zanedbávaní po 2,13 pri sexuálnom zneužívaní,), priemery bratislavských respondentov speli skôr k hodnote 3, teda „málo rozšírené“ (od 2,31 pri zanedbávaní po 3,0 pri sexuálnom zneužívaní). Najvyšší rozdiel v rozšírenosti sa pritom týkal práve sexuálneho zneužívania.

Čo sa týka vplyvu veľkostného typu obce/mesta, respondenti z malých obcí (do 2, príp. 5 tisíc obyvateľov) najčastejšie identifikovali násillie a jeho jednotlivé formy ako rozšírený fenomén. Rozdiel však bol signifikantne významný len pri otázke týkajúcej sa prevalencie telesného týrania. U respondentov z najmenších obcí dosiahla jeho rozšírenosť hodnotu 2,25, u respondentov z najväčších miest (nad 100 tisíc obyvateľov) hodnotu 2,54.

Z výsledkov prieskumu nemožno priamo vyvodiť, že by sa názory o výraznej (veľmi alebo dost' rozšírenosti násillia páchaného na deťoch vyskytovali častejšie u respondentov z ekonomicky slabších regiónov (najmä v bansko-bystrickom, košickom či prešovskom, s najvyššou mierou nezamestnanosti), a teda že by ich bolo možné priamo vzťahovať k sťažným životným podmienkam vedúcim k takejto forme sociálno-patologického správania dospelých, príp. detí – rovesníkov

detských obetí. Takýto záver totiž nepodporuje zistenie o najväčších rozdieloch zaznamenaných medzi respondentmi z dvoch ekonomicky najvyspelejších regiónov Slovenska (trnavského a bratislavského).

Pri ďalšom triedení výsledkov sme však zistili, že rozdiely medzi respondentmi podľa regiónu sa viažu na iné súvisiace charakteristiky a to na zastúpenie veľkostných typov domácností a veľkostných typov obcí/miest v jednotlivých regiónoch. Respondenti v bratislavského regiónu boli v porovnaní s respondentmi z trnavského častejšie z domácností s jedným členom (14,4% všetkých slobodných z trnavského kraja : 8,7% z bratislavského). Naopak, respondenti z 3-členných domácností, ktorí v prieskume najčastejšie považovali násilie páchané na deťoch a jeho jednotlivé formy za veľmi alebo dosť rozšírené, boli v bratislavskom regióne zastúpení nižšie (13% všetkých 3-členných domácností z trnavského kraja : 10,6% z bratislavského). Čo sa týka veľkostného typu obce/mesta, v predchádzajúcom texte sme uviedli, že najčastejšie považovali násilie za rozšírené respondenti z malých obcí (do 2 tisíc obyvateľov), najmenej často respondenti z najväčších miest (nad 100 tisíc obyvateľov). Uvedený fakt sa premietol veľmi transparentne v prípade respondentov bratislavského a trnavského kraja. Zo všetkých respondentov z malých obcí len 3,1% pochádzalo z bratislavského, ale až 11,2% z trnavského kraja. Naopak, 60,5% respondentov z najväčších miest bolo z Bratislavského kraja, zatiaľ čo trnavský kraj nebol v tejto skupine zastúpený vôbec.¹⁴

Sumárne teda možno konštatovať, že súvislosť príslušnosti respondenta k regiónu a jeho postoja k rozšírenosti násilia na deťoch sa nevysvetľuje natoľko samotným regiónom, ale tým, z akých veľkostných typoch domácností a obcí/miest jednotlivých regiónov pochádzajú. Pracovne by sme mohli vyvodiť úvahu o facilitujúcom efekte bližších sociálnych kontaktov v malých sídlach na senzitivnosť ľudí k otázkam násilia páchaného na deťoch ako protikladu anonymity vo väčších a veľkých mestách. Takémuto záveru však odporuje ďalšie zistenie, že násilie a jeho jednotlivé formy považujú častejšie za rozšírené osoby s vyšším vzdelaním, pochádzajúce zároveň častejšie z väčších miest. Rovnako zistenie, že slobodné osoby menej často uvádzajú rozšírenosť tohto fenoménu, pričom častejšie pochádzajú z trnavského regiónu (11,2% slobodných z trnavského regiónu : 9,1% slobodných z bratislavského regiónu). Na druhej strane, rozvedení, ktorí najčastejšie hodnotili násilie páchané na deťoch ako veľmi alebo dosť rozšírené, pochádzali častejšie z bratislavského ako trnavského kraja (17,7% : 9,7%).

Je zrejmé, že objasnenie významnosti vplyvu príslušnosti respondenta k regiónu na jeho stanoviská k rozšírenosti násilia páchaného na deťoch si vyžaduje ďalšiu výskumnú a analytickú prácu, podporenú dodatočnými terénnymi zisťovaniami.

(4) Súvislosti rodinného statusu

Súvislostiam rodinného statusu, konkrétne v nadväznosti na počet členov domácnosti, v ktorej respondent žije, sa budeme venovať aj hlbšie. Najčastejšie pripúšťali vysokú rozšírenosť násilia a jeho jednotlivých foriem osoby z 3-členných domácností (prevažne s jedným dieťaťom do 6 rokov veku). Naopak, najmenej často ho takto hodnotili respondenti zo single domácností (jeden člen) a respondenti z najpočetnejších domácností (s piatimi a viac osobami). Signifikantne významný rozdiel v hodnote rozšírenosti podľa počtu členov domácnosti sme zaznamenali pri psychickom

¹⁴ Na porovnateľnej ploche bratislavského a trnavského kraja je v bratislavskom celkovo 73 obcí a v Trnavskom 251 obcí. V prípade trnavského kraja ide teda o kraj s výrazne väčším počtom obcí menšieho veľkostného typu.

týraní. Podľa respondentov z menších domácností (s jedným a tromi členmi) ide o rozšírenejší fenomén (hodnota 2,25), než u respondentov z domácností s piatimi a viac členmi (hodnota 2,54).

Za zaujímavé možno považovať aj to, že ako rozšírené identifikovali násilie a jeho jednotlivé formy (okrem telesného týrania) predovšetkým rozvedení respondenti, ktorí mali najčastejšie deti od 15-17 rokov veku. Najvýraznejšie rozdiely voči respondentom s inými rodinnými statusmi sa prejavilo v oblasti psychického týrania (považovalo ho za rozšírené takmer 65% rozvedených respondentov), ale aj sexuálneho zneužívania (ako rozšíreného podľa 34% rozvedených respondentov). Výsledky indikujú úvahu, že skúsenosť s rozvodom výrazne zvyšuje senzitivnosť ľudí na násilie páchané na deťoch, pričom možno predpokladať podmienenosť zážitkami z vlastnej rodiny. Takúto úvahu podporuje aj zistenie, že rozvedení respondenti až v 42%-tách uvádzali, že poznajú vo svojom okolí dieťa/deti vystavené niektorej forme násilného správania, voči 23%-tám priemeru vo všetkých skupinách podľa rodinného stavu.

Ak by sme skombinovali indikatívne zistenia o súvislostiach rodinného stavu s posudzovaním rozšírenosti násilia páchaného na deťoch, potom sa ukazuje, že osobitne citlivú skupinu tvoria deti z rozvedených menej početných rodín, ktoré môžu byť ohrozené predovšetkým psychickým týraním.

(5) Súvislosti rodinno-ekonomického statusu

Uviedli sme, ako dôležité je zaoberať sa násilím diferencovane z hľadiska jeho jednotlivých foriem, a to, že s mierou všeobecnej prevalencie násilia na deťoch najviac korešponduje miera prevalencie ich telesného týrania ako formy násilného správania. Rovnako sme uviedli, že pri všetkých otázkach sme zaznamenali najvyššiu mieru rozšírenosti u respondentov z 3-členných domácností, u ktorých čistý mesačný príjem domácnosti sa pohyboval najčastejšie v rozmedzí 900-1100€. Pri jednotlivých formách násilia však šlo o respondentov z 3-členných domácností s rozličnou príjmovou situáciou. Telesné týranie detí, rovnako ako všeobecné násilie na deťoch, považovali za rozšírené najčastejšie respondenti z 3-členných domácností s príjmom 601-850€. Pri psychickom týraní a zanedbávaní šlo častejšie o 3-členné domácnosti s príjmom od 850€ vyššie. Pri sexuálnom zneužívaní sme zaznamenali respondentov z dvoch silnejšie zastúpených príjmových skupín, a to od 601-850€ mesačne a 1300€ a viac mesačne. Z uvedeného možno dedukovať, že na tie formy násilného správania voči deťom, ktoré nie sú vo vedomí ľudí natoľko tradičné (psychické týranie, sexuálne zneužívanie či zanedbávanie), sú senzitívnejšie osoby s vyšším príjmom, zároveň s vyšším vzdelaním. V praxi to môže znamenať, že senzitivnosť na otázky násilia na deťoch v ich komplexnosti je vyššia u ľudí s vyšším vzdelaním a vyšším príjmom ako súčasť ich sociálno-občianskych kompetencií. Nie náhodou to boli práve osoby s vysokoškolským vzdelaním, ktoré najčastejšie považovali psychické týranie detí za rozšírené. Prieskum však neumožňuje zodpovedať na otázku, či to zároveň neznamena, že súčasťou vyššieho sociálneho statusu (vzdelanostno-príjmového) je častejšia prítomnosť „solistikovanejších“ foriem násilného správania voči deťom ako súčasť udržiavania tohto statusu navonok.

V rámci diskusie k vybraným výsledkom prieskumu sme pracovne formulovali aj určité odporúčania smerom k príprave národného dokumentu zameraného na prevenciu násilia páchaného na deťoch. S ohľadom na pilotnú povahu prieskumu poskytujú zistenia samozrejme len limitované možnosti interpretácie a zovšeobecnenia. Napriek tomu sa domnievame, že tvoria solídnu bázu pre

ďalšiu výskumnú prácu, najmä v kombinácii s prieskumom násilia u samotnej detskej populácie, ktorý sa uskutoční v mesiaci apríl 2013 a ktorý bude napokon základom pre spracovanie komprehenzívnej štúdie o prevalencii násilia páchaného na detskej populácii v SR. Táto by sa mala následne využiť ako podklad pre prípravu Národnej stratégie na ochranu detí pred násilím, v nadväznosti na Národný akčný plán pre deti 2013-2017.

Literatúra

Dohovor o právach dieťaťa.

Dohovor o právach osôb so zdravotným postihnutím.

Child Abuse and Neglect. Recognizing, Preventing, and Reporting Child Abuse. Dostupné online [13/2/2013]: http://www.helpguide.org/mental/child_abuse_physical_emotional_sexual_neglect.htm

Knápková, D. – Tóthová, M. (2010) *Deti ako obeť domáceho násillia. Dny práva – 2010 – Days of Law*, 1. ed. Brno: Masaryk University, 2010.

Dostupné online [25/04/2013]: <http://www.law.muni.cz/content/cs/proceedings/>

Guráň, P. *Prieskum zneužívania a týrania starších ľudí*. Bratislava: Fórum pre pomoc starším. 2012. Nepublikovaný materiál.

Leitman, I. – Leitmanová, M. (2012) *Situácia v oblasti ochrany detí pred násillím z pohľadu MVO zameranej na poskytovanie pomoci týraným, zneužívaným a zanedbávaným deťom*: Prednesené na zasadnutí Výboru pre deti a mládež dňa 11.10.2012. Dostupné online [11/2/2013]: <http://www.employment.gov.sk/vybor-pre-deti-a-mladez-zasadnutia.html>

Návrh Stratégie Rady Európy o právach dieťaťa (2012-2015). Dostupné online [13/2/2013]: <http://www.google.sk/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=4&ved=0CEAQFjAD&url=http%3A%2F%2Fwww.employment.gov.sk%2Fznenie-prveho-navrhu-strategie-re-o-pravach-dietata-2012-2015-jul-2011.pdf&ei=BZYbUcnZMMYJhQekiYDwCA&usg=AFQjCNFqxqehasT2-s6zRH-zZlfZLpdpyug&bvm=bv.42261806,d.ZG4>

Odporúčanie CM/Rec(2009) 10 Výboru ministrov RE z novembra 2009 Integrovaná stratégia proti násilliu a o jeho Dodatok č. 1 upravujúci Politické usmernenie Rady Európy pre integrované národné stratégie na ochranu detí pred násillím. Dostupné online [13/2/2013]: <http://www.google.sk/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CDAQFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.employment.gov.sk%2Fusmernenia-o-integrovanых-narodnych-strategiach-na-ochranu-deti-pred-nasilim.pdf&ei=W5UbUcZECyRhQe1yIHoDw&usg=AFQjCNESOTZV8GRdNPNn1k2LTv3adG5cfA&bvm=bv.42261806,d.ZG4>

Všeobecné odporúčanie č. 13 (2011) osobitne zamerané na Právo dieťaťa na ochranu pred všetkými formami násillia (General comment: The right of the child to freedom from all forms of violence). Výbor pre práva dieťaťa OSN, apríl 2011.

Zákon č. 300/2005 Z.z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov.

Verejná mienka k prevalencii násilia páchaného na deťoch na Slovensku

Preambula

V poslednom období sa v médiách, ale aj medzi bežnou verejnosťou hovorí o „násilí páchanom na deťoch“. Každý si môže pod týmto pojmom predstavovať niečo iné. Existuje zhoda v tom, že pod násilím na dieťati sa rozumie predovšetkým jeho telesné alebo psychické týranie či sexuálne zneužívanie. Násilím je ale aj zanedbávanie dieťaťa, kedy nemá dostatok primeranej výživy, oblečenia, lásky, náklonnosti či inej starostlivosti.

1. *Podľa vás, do akej miery je násilie páchané na deťoch vo veku do 18 rokov na Slovensku rozšírené?*

1= veľmi rozšírené

2= dosť rozšírené

3= málo rozšírené

4= vôbec sa nevyskytuje

9= nevie

2. *Poznáte vo svojom blízkom okolí dieťa alebo deti, ktoré boli vystavené niektorej z foriem násilného správania, teda telesnému alebo psychickému týraniu či sexuálnemu zneužívaniu, zanedbávaniu dieťaťa, kedy nemá dostatok primeranej starostlivosti?*

1= Áno, poznáte

2= Nie, nepoznáte

9= nevie / odmietol/a odpovedať

3. Teraz vám postupne prečítam niektoré formy násilia páchaného na deťoch. Ku každej forme násilia prosím povedzte, do akej miery je podľa vás na Slovensku rozšírené.

1= veľmi rozšírené

2= dosť rozšírené

3= málo rozšírené

4= vôbec sa nevyskytuje

9= *nevie (nečítať!)*

A. Telesné týranie detí

B. Psychické týranie detí

C. Sexuálne zneužívanie detí

D. Zanedbávanie detí

Základná charakteristika respondentov/tiek

Tab1: POHLAVIE

	Frequency	Valid Percent
Valid muž	500	48,4
žena	534	51,6
Total	1034	100,0

Tab2: VEK

	Frequency	Valid Percent
Valid 18 - 24 rokov	135	13,1
25 - 34 rokov	212	20,5
35 - 44 rokov	188	18,2
45 - 54 rokov	181	17,5
55 - 64 rokov	161	15,6
65 a viac rokov	157	15,2
Total	1034	100,0

Tab3: VZDELANIE

	Frequency	Valid Percent
Valid ZŠ	159	15,4
SŠ bez maturity	308	29,8
SŠ s maturitou	392	37,9
VŠ	175	16,9
Total	1034	100,0

Tab4: POČET ČLENOV DOMÁCNOSTI

		Frequency	Valid Percent
Valid	jeden	104	10,1
	dvaja	273	26,4
	traja	246	23,8
	štyria	279	27,0
	päť a viac	132	12,8
	Total	1034	100,0

Tab5: ZAMESTNANIE

		Frequency	Valid Percent
Valid	nekvalifikovaný alebo pomocný pracovník	35	3,4
	kvalifikovaný manuálny pracovník	127	12,3
	prevádzkový alebo obsluhujúci pracovník v službách a obchode	130	12,6
	nižší administratívny pracovník, úradník	81	7,8
	výkonný odborný pracovník	85	8,2
	tvorivý odborný pracovník	80	7,7
	riaditeľ, námestník, vysoký štátny úradník	6	,6
	samostatne ekonomicky činný bez zamestnancov	61	5,9
	samostatne ekonomicky činný so zamestnancami	13	1,3
	dôchodca	244	23,6
	študent	66	6,4
	v domácnosti alebo na MD	29	2,8
	nezamestnaný	77	7,4
	Total	1034	100,0

Tab6: RODINNÝ STAV

	Frequency	Valid Percent
Valid slobodný/-á	285	27,6
ženatý/vydatá	550	53,2
rozvedený/-á	62	6,0
vdova/vdovec	88	8,5
druh/družka	49	4,7
Total	1034	100,0

Tab7: POČET OBYVATEĽOV OBCE

	Frequency	Valid Percent
Valid menej ako 2 tisíc	321	31,0
2 - 5 tisíc	143	13,8
5 - 20 tisíc	169	16,3
20 - 50 tisíc	156	15,1
50 - 100 tisíc	121	11,7
nad 100 tisíc	124	12,0
Total	1034	100,0

Tab8: KRAJ

	Frequency	Valid Percent
Valid Bratislavský	114	11,0
Trnavský	108	10,4
Trenčiansky	109	10,5
Nitriansky	131	12,7
Žilinský	130	12,6
Banskobystrický	135	13,1
Prešovský	158	15,3
Košický	149	14,4
Total	1034	100,0